

HYVINVOINTI- JA TURVALLISUUSRAPORTTI 2023

ROVANIEMI

Käsittely:

Kaupungin hyvinvointiryhmä 12.4.2024

Kaupungin johtoryhmä 24.4.2024

Kaupunginhallitus xx.05.2024

Kaupunginvaltuusto xx.06.2024

Dokumentin sisältö

TIIVISTELMÄ

JOHDANTO

Hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelman painopisteiden seuranta ja edistäminen

HYTE-kerroin, TEA-viisari ja Kouluterveyskysely kuvaavat hyvinvoinnin tilaa

Hyvinvointisuunnitelman painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi

Painopiste 1: Takaamme lasten ja nuorten turvallisen kasvun

Painopiste 2: Tuemme yhteisöllisyyden vahvistamista

Painopiste 3: Kavennamme hyvinvointieroja

Painopiste 4: Edistämme terveellisiä elintapoja

Arjen turvallisuus

Havaintoja hyvinvointimuutoksista

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen organisointi Rovaniemen kaupungissa 2023

Raportin laadinta ja käsittely toimitelmissä

LIITE: Rovaniemeläisten hyvinvoinnin tila vuonna 2023, indikaattoriosio

TIIVISTELMÄ

Rovaniemellä tehtiin vuonna 2023 monipuolista ja asukkaiden tarpeet huomioon ottavaa hyvinvointia ja terveyttä edistävää työtä. Tässä raportissa on kuvattu kattavasti toimintaa, jonka avulla kaupunki toteuttaa strategiansa mukaista tavoitetta "asukkaat voivat hyvin ja osallistuvat kaupungin kehittämiseen". Tämän raportin lukijalle avautuu kaupungin rooli ennalta ehkäisevässä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä, joka toteutuu ennen kaikkea toimivien peruspalveluiden kautta. Toiminnassa on huomioitu kattavasti eri ikä- ja väestöryhmien tarpeet. Asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kaupungissa ei loppunut sote-uudistukseen, sillä arkipäivän kohtaamiset tapahtuvat edelleen useimmiten muualla kuin sosiaali- ja terveyspalveluissa. Tässä raportissa onkin annettu paljon tilaa toiminnan kuvauksille ja raportti toimii myös työkaluna kaupungin ja hyvinvointialueen roolien ja vastuiden selkeyttämisessä jatkossa. Raportissa tulevat näkyväksi myös tärkeät kumppanuudet esimerkiksi järjestöjen, seurakunnan ja hyvinvointialueen kanssa.

Tämän raportin tietopohjana on käytetty niitä tilastoja ja indikaattoreita, jotka ovat olleet saatavilla valmistelun aikana eli keväällä 2024. Tilastoja, jotka päivittyvät myöhemmin, hyödynnetään seuraavalla raportointikaudella. Näihin kuuluvat esimerkiksi aikuisväestön ja ikääntyneiden hyvinvointia ja terveyttä kartoittaneen Terve Suomi- tutkimuksen kuntakohtaiset tulokset, jotka Terveyden ja hyvinvoinnin laitos julkaisi loppukeväästä 2024. Myös kunnittaiset kansallisen terveysindeksin tiedot päivittyvät tämän raportin kannalta myöhäisenä ajankohtana, mikä selittää viiveen niiden tarkastelussa osana hyvinvointikertomustyötä. Vuodelta 2023 sen sijaan on ollut tähän raporttiin saatavilla tuoretta lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja terveyden tilaa kuvaavaa tietoa vuoden 2023 Kouluterveyskyselystä.

Strategisena mittarina toimiva hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin on pidemmän aikavälin tarkastelussa kehittynyt positiiviseen suuntaan. Se kertoo, että hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kaupungissamme tavoitteellista toimintaa, jota seurataan osana toiminnan ja talouden kokonaisuutta. Myös TEA-viisarin kaikkien sektorien kokonaispistemäärä on viime vuodet ollut nousujohteinen ja siihen on vaikuttanut erityisesti liikunnan ja kulttuurin osalta tapahtunut myönteinen kehitys. Palveluiden kehittämisen lisäksi hyvinvointitietoa tarvitaan jatkossa myös kaupungin ja hyvinvointialueen strategisen yhteistyön pohjaksi, jotta yhteiset asukkaamme ovat voivat hyvin.

Positiivisena vuoden 2023 raportissa näyttäytyvät useat toimeentuloon ja osallisuuteen liittyvät asiat. Rovaniemellä on viimeisen saatavissa olevan tiedon mukaan vähemmän syrjäytymisriskissä olevia 18-24-vuotiaita kuin koko maassa keskimäärin ja suunta on ollut laskeva. Myös nuorisotyöttömyys on ennätysalhaisella tasolla jääden 1,7 % alhaisemmaksi kuin koko maassa keskimäärin. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden 25-64-vuotiaiden osuus alittaa valtakunnan keskiarvon.

Vuonna 2023 Rovaniemellä toteutetun lapsiperhekyselyn tulosten mukaan perheistä valtaosa kokee voivansa hyvin. 10-12 % perheistä kuitenkin koki voivansa joko huonosti tai osittain huonosti. Positiivisena näyttäytyivät lasten ja vanhempien väliset suhteet ja vanhemmat kuvasivat lastensa voivan hyvin. Haasteita koettiin vanhempien omassa jaksamisessa, tukiverkon puutteessa, arjen kiireisyydessä, työn ja perhe-elämän yhteensovittamisessa, taloudellisessa hyvinvoinnissa sekä vanhempien parisuhdeajan sekä liikunnan riittävyydessä.

4.-5. luokkalaisten rovaniemeläisten osalta positiivisena näyttäytyivät lasten ja nuorten fyysistä toimintakykyä kuvaavan MOVE!-mittauksen tulokset. Aiempaa harvempi lapsi sai mittauksessa tulokseksi heikon fyysisen toimintakyvyn ja koko Lapin tuloksiin (40,6 %) verrattuna Rovaniemellä oli huomattavasti vähemmän oppilaita (33,1 %), joiden fyysinen toimintakyky oli mittauksessa heikko. Keskinäinen tai huono kokemus terveydentilasta on hieman lisääntynyt (14,5 %). Osuus on kasvanut reilulla kahdella prosenttiyksiköllä edelliseen tiedonkeruuseen verrattuna ollen 3,2 % koko maan keskiarvoa suurempi ja vertailukaupungeista suurin. Elämänsä tyytyväisten osuus on vertailussa matalin, 83 %, kun maan keskiarvo on 85,1 %. Huolestuttavaa on, että jopa 30,7 % on kokenut vähintään lievää ahdistusoireilua ja 28,3 % mielialaan liittyviä ongelmia. Näissä molemmissa osuuksissa nähdään noin viiden prosenttiyksikön kasvu edelliseen tiedonkeruuseen verrattuna.

8.-9. luokkalaisten osalta positiivisena näyttäytyi ylipainoisten osuuden lisääntymisen pysähtyminen ja rovaniemeläisistä kasiluokkalaisista harvempi on ylipainoinen kuin Lapissa keskimäärin. Koettu hyvinvointi on kuitenkin laskusuunnassa useilla mittareilla, kun tuloksia verrataan vuoden 2021 vastaaviin. Negatiivista kehitystä on tapahtunut niin fyysisen kuin psyykkisenkin hyvinvoinnin osalta. Koetun hyvinvoinnin lisäksi negatiivisesti kehittyneitä mittareita ovat koulukiusatuksi vähintään kerran viikossa tulleiden määrä ja niiden nuorten osuus, joilla on huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiini tuotteiden käyttöä tai rahapelaamista. Lasten ja nuorten fyysistä

toimintakykyä mittaavassa MOVE!-mittauksessa heikko fyysinen toimintakyky oli jopa 41,8 %:lla 8. luokan oppilaista. Tulos on linjassa valtakunnallisten mittaustulosten kanssa ja heikomman tuloksen saa ainoastaan Lappi alueena (47,7 %).

Lukiolaisten hyvinvointi kuvautuu positiivisena Kouluterveyskyselyn tulosten valossa. Positiivista kehitystä heidän osaltaan on tapahtunut koetun terveydentilan ja ylipainon osalta. Samoin huolta herättävä päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttö tai rahapelaaminen on vähentynyt. Kun tarkastellaan tuloksia sekä lukiolaisten että ammattioppilaitoksissa opiskelevien osalta, on positiivista, että hyvinvointierot ovat kaventuneet toisella asteella opiskelevien välillä ammattioppilaitoksissa opiskelevien hyvinvoinnissa tapahtuneiden positiivisten muutosten myötä. Keskimäärin lukiossa ja ammattioppilaitoksissa opiskelevat ovat yhtä tyytyväisiä elämäänsä. Merkittävä ero liittyy päihdekäyttämiseen, joka herättää huomattavasti useammin huolta ammattioppilaitoksissa opiskelevien kuin lukiolaisten kohdalla.

Sekä lukiolaisten että ammattioppilaitoksissa opiskelevien koettu vahva positiivinen mielenterveys on heikentynyt vuodesta 2021 suunnilleen samassa suhteessa. Kuitenkin erityisesti lukiolaisten osalta kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus on vähentynyt merkittävästi ollen alle koko maan keskiarvon. Tulosten mukaan toisen asteen opiskelijoiden fyysinen turvallisuus kodeissa on parantunut, sillä edelliseen tiedonkeruuseen verrattuna pienempi osuus nuorista on kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa.

Vuosien 2020-2022 kansallisen terveystiedon indeksi (Sotkanet 05/24) osat työkyvyttömyysindeksi ja sairastavuusindeksi kuvaavat asukkaiden sairastavuutta ja työkyvyttömyyttä ja ennen kaikkea hoitoa, palveluita sekä Kelan etuuksia. Työkyvyttömyysindeksi kuvaa työkyvyttömyyden yleisyyttä ja saa Rovaniemellä arvon 118. Se kertoo työkyvyttömyyden olevan hieman yleisempää kuin koko maassa keskimäärin (vertailuarvo 100). Lapin hyvinvointialueen sisäisessä vertailussa luku jää kuitenkin alle alueellisen arvon 126. Sairastavuusindeksin valossa Rovaniemellä sairastavuus on hieman korkeampaa (112) suhteessa koko maan tasoon (100) ja myös Lapin hyvinvointialueen tasoon (109).

Rovaniemen kaupungin, Lapin hyvinvointialueen sekä paikallisten järjestöjen kuvaamissa vuoden 2023 raporttiin kerätyissä asukkaiden hyvinvointiin liittyvissä havainnoissa toistuivat huolet yhteiskunnallisten muutosten vaikutuksista taloudelliseen hyvinvointiin, kohtuuhintaisten asuntojen saatavuuteen sekä palveluiden saatavuuteen erityisesti mielenterveyden haasteiden osalta. Tämä kysely täydensi kansallista indikaattoritietoa paikallisella kokemustiedolla ja tarjosi näkökulmaa myös ikääntyneiden hyvinvoinnin tilaan. Rovaniemellä on paljon yksinasuvia ikäihmisiä, jotka kaipaavat mielekästä tekemistä, toimijuuden paikkoja, sekä yksinäisyyttä lieventävää yhteisöllistä toimintaa. Rovaniemellä onkin onnistuttu tarjoamaan ikääntyneille runsaasti erilaista hyvinvointia ja terveyttä edistävää toimintaa. Pieni eläke, yksinasumiseen liittyvät kustannukset sekä erityisesti sairastumiseen liittyvät kustannukset voivat johtaa taloudelliseen niukkuuteen ja ikäihmisiä käy runsaasti esimerkiksi Rovaniemen Kansalaistalon ruokajakeluissa. Lapin hyvinvointialueen palveluissa huomattiin, että ikääntyneiden terveysongelmat ovat lisääntyneet.

JOHDANTO

Mitä on hyvinvointi?

Hyvinvointi on ihmisen fyysistä, psyykkistä, sosiaalista, emotionaalista ja hengellistä hyvää oloa. Se syntyy ihmisen itsensä, hänen läheistensä, lähiympäristönsä ja palvelujärjestelmän toiminnan sekä yhteiskuntapolitiikan tuloksena.

Hyvinvoinnin osatekijöitä ovat terveyden ja toimintakyvyn lisäksi muun muassa elinolosuhteet ja elinympäristö, asuminen, toimeentulo, mielekäs tekeminen, ihmissuhteet, yhteisöllisyys, osallisuus ja turvallisuus. Hyvinvointi muodostuu erilaisista tekijöistä ihmisen elämänkaaren eri vaiheissa (Perttilä K ym.: 2004, THL).

Hyvinvoinnin edistäminen on kunnan lakisääteinen tehtävä

Kuntalain mukaan kunnan keskeisimpiä tehtäviä on edistää kuntalaistensa hyvinvointia ja hyvinvoinnin edistämisen tulee näkyä kunnan strategisessa suunnittelussa (Kuntalaki §1, §37). Lain sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä § 6 mukaan kunnan on seurattava kuntalaisten elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin.

Kunnassa on raportoitava kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä valtuustolle vuosittain. Lisäksi kunnassa on valmisteltava valtuustolle kerran valtuustokaudessa laaja hyvinvointikertomus ja -suunnitelma. Tätä kaikkea voidaan kutsua hyvinvointikertomustyöksi ja se tukee kaupungin hyvinvointia, terveyttä ja arjen turvallisuutta edistävää strategiatyötä, toiminnan ja talouden suunnittelua sekä poliittista päätöksentekoa.

Rovaniemen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnitelma ja seuranta

Rovaniemen kaupungin hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelma vuosille 2022-2025 on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 15.11.2021 (§ 136). Suunnitelmassa on määritelty hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi neljä painopistettä, jotka ovat yhteneviä Rovaniemen kaupunkistrategiassa asetettujen hyvinvointia edistävien tavoitteiden kanssa ja tukevat niiden toteuttamista. Hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelman painopisteet ja niiden puitteissa erityisesti seurattavat ilmiöt ovat seuraavat:

Tämä Rovaniemen kaupungin hyvinvointi- ja turvallisuusraportti 2023 on vuosittainen, suppea raportti väestön terveyden ja hyvinvoinnin tilasta ja siinä tapahtuneista muutoksista. Raportissa esitetään hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopisteisiin kytkeytyviä ja niitä kuvaavia indikaattoreita, kuvataan vuoden aikana näiden painopisteiden edistämiseksi tehtyä toimintaa sekä havaintoja hyvinvoinnin muutoksista palvelutasolla. Raportin laadinnan kokonaiskoordinoinnista on vastannut sivistyksen ja hyvinvoinnin toimiala yhdessä Rovaniemen kaupungin monialaisen hyvinvointiryhmän kanssa.

Vuonna 2023 kunnan rooli ennaltaehkäisevän hyvinvointityön toteuttajana vahvistui entisestään, kun sosiaali- ja terveysterveystoimet siirtyivät Lapin hyvinvointialueen (myöhemmin Lapha) järjestämisvastuulle. Yhteistyön merkitys korostui uudessa tilanteessa, sillä vaikuttava hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työ (myöhemmin hyte-työ) edellyttää resurssien suuntaamista tarkoituksenmukaisesti ja tietoon perustuen. Tähän kokonaisuuteen kuuluvat olennaisesti myös esimerkiksi järjestöt, seurakunta, muut viranomaiset ja elinkeinoelämä. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (7 §) velvoittaa myös hyvinvointialueita hyvinvointikertomustyöhön, jonka kautta hyvinvoinnin ja terveyden tilaa sekä tehtyjä toimenpiteitä tarkastellaan sosiaali- ja terveysterveystoimien näkökulmasta.

Hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelman painopisteiden seuranta ja edistäminen

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työn kuvaamisen osalta keskiössä on Rovaniemen kaupungin oma toiminta ja palvelut, järjestöjen sopimuksellinen tai avustusperusteinen hyte-työ sekä monitoimijainen hyte-työ erityisesti yhteistyössä Lapin hyvinvointialueen ja muiden keskeisten toimijoiden kanssa. Raportointiin on osallistunut laaja joukko eri tahoja ja toimijoita kaupungin organisaatiosta kaikilta palvelualueilta, Lapin hyvinvointialueelta sekä järjestöverkostosta. Toimijoita on pyydetty kuvaamaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tehtyä työtä peilaten neljään Rovaniemen kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden painopisteeseen ja niihin sisältyvien ilmiöiden edistämiseen. Toimijoilla on ollut mahdollisuus nostaa esiin toiminnastaan valitsemiaan kokonaisuuksia ja hyvinvoinnin edistämisen tapoja sekä palveluita kuvaavaa tilastotietoa.

Pitkän aikavälin strategisessa suunnittelussa tarvitaan valtakunnallista, vertailukelpoista tietoa. Sen avulla voidaan tarkastella rovaniemeläisten hyvinvoinnin tilannetta suhteessa vastaavan kokoisiin vertailukuntiin, Lapin alueeseen ja koko maan väestön tilanteeseen. Väestön hyvinvoinnin ja terveyden tilaa tarkastelemme kansallisten indikaattorien ja toisaalta alueellisesti tuotetun tiedon pohjalta. Keskeiset tiedonlähteet ovat hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtiosuuden lisäosan eli HYTE-kertoimen indikaattorit ja kuntien terveydenedistämisasiivisuutta kuvaavan TEA-viisarin vuosittainen kehitys. Vuonna 2023 toteutettiin myös Kouluterveyskysely, joka tuottaa laajasti tietoa lasten ja nuorten hyvinvoinnista ja sen tuloksia tarkastellaan myös tässä raportissa.

Tilastolähteissä on käytetty viimeisimpiä käytettävissä olevia tilastoja. Useat kansalliset tilastot päivitetään vuosittain siten, että tiedot päivittyvät tilastoihin kevään tai syksyn aikana. Jos yksittäisen tilaston osalta raportissa on käytetty vuoden 2021 tietoa, on syynä kyseisen tilaston päivittymisviive, joka voi olla jopa kaksi vuotta. Sähköisen hyvinvointikertomuksen indikaattori-osioon tiedot päivittyvät ajantasaisiksi myös pitkin vuotta eli myös tämän raportin julkaisun jälkeen ja niitä pääsee tarkastelemaan verkkosivuilla www.hyvinvointikertomus.fi.

Hyvinvoinnin ja terveyden tilaa kuvaavia tilastoja on myös nostettu osaksi toiminnan kuvausta siinä määrin, kuin indikaattorit olennaisesti liittyvät kuvattuun toimintaan. Yksityiskohtaiset tilastotiedot kaupungin asukkaiden hyvinvoinnista löytyvät sähköisen hyvinvointikertomuksen painopisteittäin nimetyistä indikaattoripaketeista, jotka ovat tämän raportin lopussa liitteenä. Niissä on mukana laajasti myös kuntien vähimmäistietosisältösuosituksen (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL) mukaisia indikaattoreita. Koko laajuudessaan vähimmäistietosisältösuositusta tullaan kuitenkin noudattamaan vasta laajassa, koko valtuustokaudelta laadittavasta hyvinvointikertomuksesta, mikäli asetus tulee siihen mennessä velvoittavaksi.

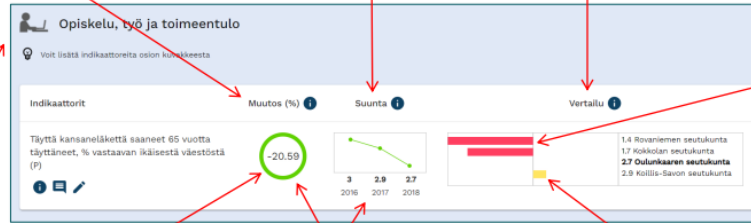
Indikaattoriosion tilastojen tarkastelussa lukijaa helpottaa seuraava ohje:

Indikaattoritiedon tulkinta

Indikaattoriarvon suhteellinen muutos
(ilmaistaan aina prosentteina; vuosiraportissa verrataan edeltävän vuoden, laajassa kertomuksessa viiden vuoden takaiseen arvoon; alla oleva esimerkki laajasta kertomuksesta)

Viime vuosien kehitys
(indikaattoriarvot)

Viimeisin indikaattoriarvo omassa ja vertailuorganisaatioissa sekä tämän mukainen järjestys ja vertailu
(oma organisaatio lihavoituna)

Vertailupalkkien liikennevaloväreihin vaikuttaa dokumentin vertailuasetuksissa määritetty vertailun suunta: tarkastelun näkökulma on joko oman organisaation tai vertailuorganisaation näkökulma.

Vertailuasetukset

Ympyrän kehän vahvuus
ilmaisee muutoksen voimakkuutta – mitä paksumpi ympyrän kehä, sitä suurempi muutos.

Ympyrän kehän ja suuntakuvaajan väri riippuu tapahtuneesta muutoksesta ja indikaattorin arvotuksesta (onko muutos arvioitu tai arvoitettu myönteiseksi vai kielteiseksi asiaksi; arvotusta muutetaan indikaattorien muokkaustilassa).

Keltainen väri palkissa kertoo, että oman kunnan ero vertailukuntaan on alle 10 prosenttia.

Arvotus

22.2.2023

KUNTA LIITTO

1

FCG

Tässä raportissa vertailussa tarkastellaan muiden kaupunkien, Lapin sekä koko maan tilannetta suhteessa Rovaniemen tulokseen. Rovaniemi siis sijoittuu vertailu-kohdassa jatkumon keskelle nollakohtaan ja vasemmalle ja oikealle piirtyvät muiden organisaatioiden vertailuarvot kertovat, arvottuvatko niiden tulokset paremmiksi vai huonommiksi kuin Rovaniemen tulos.

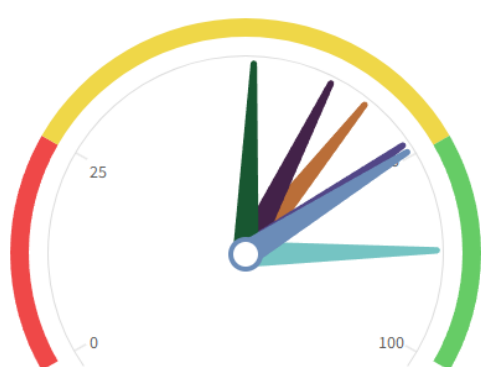
HYTE-kerroin, TEA-viisari ja Kouluterveyskysely kuvaavat hyvinvoinnin tilaa

TEA-viisari mittaa kuntien terveyden edistämisen aktiivisuutta

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) kerää kyselyjen avulla tietoja kunnan eri toimialojen hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyöstä (TEA). Tiedonkeruilla selvitetään esimerkiksi toimenpiteitä, resursseja ja poikkihallinnollisia toimintakäytäntöjä. Kunnille tiedonkeruut antavat tietoa kunnan tilanteesta suhteessa koko maahan tai vastaaviin kuntiin. Tietoja käytetään kuntien hyvinvointijohtamisen välineenä.

TEA-viisarit näyttävät kaupungin terveyden edistämistyön suunnan. TEA-viisareilla mitataan kuntajohdon, perusopetuksen, lukiokoulutuksen, liikunnan, perusterveydenhuollon, ammatillisen koulutuksen ja ikääntyneiden palveluiden terveyden edistämisen aktiivisuutta. **TEA-viisarin kaikkien sektorien kokonaispistemäärä on viime vuodet ollut nousujohteinen. Erityisesti liikunnan ja kulttuurin myönteinen kehitys on nostanut kaikkien sektorien keskimääräistä pisteytystä.**

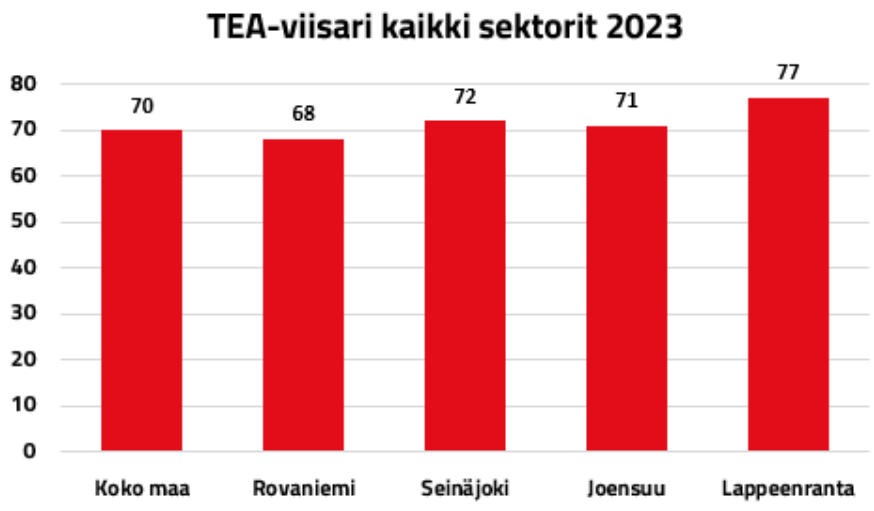
Kaikki sektorit : Rovaniemi 2023

Aineisto päivitetty 15.02.2024

■ Huono tulos ■ Parannettavaa ■ Hyvä tulos

Rovaniemen TEA-viisaripisteytys	2020	2021	2022	2023
Kaikki sektorit	64	63	67	68
Kuntajohto	..	81	..	74
Perusopetus	..	66
Lukiokoulutus	62	..	61	..
Ammatillinen koulutus
Liikunta	64	..	73	..
Perusterveydenhuolto	38	..	51	..
Kulttuuri	..	75	..	87

Kuvioiden lähteet ja lisätieto TEA-viisarista: <https://teaviisari.fi/teaviisari/fi/index>

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin

Kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. HYTE-kerroin on kannustin, jonka tavoitteena on varmistaa, että kunnat toimivat aktiivisesti asukkaidensa hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi myös sote-uudistuksen jälkeen. HYTE-kerroin lasketaan viidentoista (15) prosessi-indikaattorin ja kuuden (6) tulosindikaattorin perusteella. Indikaattorien soveltuvuus arvioidaan määrääjoin, eivätkä ne tule olemaan aina samoja.

HYTE-kerrointa voi käyttää hyvinvoinnin strategisena mittaristona. HYTE-kertoimen kehittymisen perusteella **hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä on ollut nousujohteisuutta**. Vuodesta 2022 laskua on sekä prosessi- että tulosindikaattorien keskiarvoissa, mutta verrattuna vuoteen 2020 kerroin on kehittynyt kuitenkin positiiviseen suuntaan.

HYTE-kerroin Rovaniemi 2020 - 2023				
	2020	2021	2022	2023
HYTE-kerroin euroa / asukas	16,8	17,8	20,5	18,8
HYTE-kerroin, 0 - 100	62	63	72	66
HYTE-kerroin, 1 000 euroa	1057,2	1130,7	1315,6	1202

HYTE-kertoimen indikaattorien kuvaama hyvinvointi

Prosessi-indikaattorit kuvaavat toimintaa ja mittaavat nykytilannetta vastaten kysymykseen “minkälaista kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työ on?”. Prosessi-indikaattorit kuvaavat kunnan voimavaroja ja toimenpiteitä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi ja niiden tiedonlähteenä toimivat kuntien terveydenedistämisaktiivisuutta vuosittain seuraavat TEA-viisarikyselyt. Prosessi-indikaattorit liittyvät seuraaviin osa-alueisiin: kuntajohto (5 yksittäistä indikaattoria), liikunta (5 yksittäistä indikaattoria), peruskoulut (4 yksittäistä indikaattoria) ja kulttuuri (1 yksittäinen indikaattori).

Prosessi-indikaattorit päivittyvät kahden vuoden välein, niin, että kuntajohdon ja kulttuurin osalta tieto kerätään parittomina vuosina ja liikunnan ja peruskoulujen osalta parillisina vuosina. **Vuoden 2023 osalta prosessi-indikaattorien keskiarvon laskun selittää kuntajohdon tiedonkeruussa ilmoitettu tieto väestön elintavoista raportoinnin puuttumisesta valtuustolle vuonna 2022.** On syytä huomata, että **Rovaniemi menestyy useiden prosessi-indikaattorikokonaisuuksien osalta erinomaisesti saaden esimerkiksi kuntajohdon ja liikunnan osalta täydet pisteet 80 %:ssa kokonaisuuden indikaattoreista.**

Prosessi-indikaattorit	2021	2022	2023
Prosessi-indikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin)	81	86	79
KUNTAJOHTO			
Kunnan palveluiden suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja	100	100	100
Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista	100	100	100
Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen	100	100	100
Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä	100	100	100
Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista	100	100	0
PERUSKOULU			
Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä	48	48	48*
Koulussa on pitkät liikuntavälitunnit	52	52	52*
Kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus	100	100	100*
Oppilaiden poissaolojen kokonaismäärää seurataan koko koulussa	83	83	83*
LIIKUNTA			
Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poikkihallinnollinen työryhmä	100	100	100*
Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen	100	100	100*
Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa	0	100	100*
Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toimielinten vaikutusten ennakoarviointiin	0	0	0*
Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikkumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille	100	100	100*
KULTTUURI			
Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä	100	100	100

* vuoden 2022 pisteytys, käytetään vuoden 2023 kertoimen laskennassa

Tulosindikaattorit mittaavat muutosta väestön hyvinvoinnissa ja terveydessä ja ne ovat indikaattoreita, joiden kehitykseen kunta pystyy omalla toiminnallaan vaikuttamaan. Tulosindikaattorien lähteenä ovat kouluterveyskysely (THL), tutkintorekisteri (Tilastokeskus), toimeentulotukirekisteri (THL), eläketilastot (ETK), erikoissairaanhoidotilasto ja perusterveydenhuoltotilasto (THL). Tulosindikaattorit kuvaavat hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tuloksellisuutta

väestötasolla. Tulosindikaattoreista lasketaan kahden viimeisimmän vuoden erotus kuvaamaan tapahtunutta muutosta ja skaalauksella kunnan saama pistemäärä suhteutetaan vielä Suomen muiden kuntien kehitykseen (skaalatut tulosindikaattorit).

Tulosindikaattorien keskiarvo laskee hieman vuodesta 2022, mutta verrattuna vuoteen 2021 lähes kaikki tulosindikaattorit ovat kehittyneet positiiviseen suuntaan. Skaalatuissa indikaattoreissa tulokseen vaikuttavat oman kunnan väestössä tapahtuneen kehityksen lisäksi skaalaus Suomen muiden kuntien kehitykseen nähden. Skaalatun indikaattorin tulos voi siis jäädä heikoksi huolimatta omassa kunnassa tapahtuneesta positiivisesta kehityksestä, jos kansallisesti kunnat ovat kyenneet parantamaan kyseisen indikaattorin tulosta erittäin tuloksellisesti.

Tulosindikaattorit, skaalatut	2021	2022	2023
Tulosindikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin)	44	59	53
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä, skaalattu HYTE-indikaattori	34	48	68
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, skaalattu HYTE-indikaattori	38	38	48
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, skaalattu HYTE-indikaattori	49	100	56
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, skaalattu HYTE-indikaattori	41	58	53
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, skaalattu HYTE-indikaattori	49	56	46
Ylipaino, skaalattu HYTE-indikaattori	55	55	47

Muutosta HYTE-kertoimen lukemissa voivat selittää paitsi todelliset muutokset toiminnassa myös kysymysten tulkinta kuntatiedonkeruussa. Kahden vuoden välein tapahtuvassa tiedonkeruussa eri vastauskerroilla vastaajissa usein tapahtuu muutosta. Riskinä on, että monitulkintaisiksi koettuihin kysymyksiin voidaan vastata eri vuosina eri tavoin, vaikka tilanne sinänsä olisi pysynyt ennallaan. Hyvinvointitiedolla johtamisessa yksi selkeä kehittämisen kohde onkin raportoinnin ja tiedonkeruun prosessin luotettavuuden lisääminen ja tässä tulee hyödyntää myös Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen asiantuntemusta.

Vaikka indikaattori osoittaisi negatiivista kehitystä, sen taustalla oleva ilmiö voi olla myös positiivinen. Esimerkki tällaisesta indikaattorista on työkyvyttömyyseläkettä saavat 25-64-vuotiaat. Työkyvyttömyyseläkettä saavien lisääntynyt määrä on negatiivista kehitystä, mutta sen taustalla voi olla myös työllisyyspalveluissa tehty tavoitteellinen työ tunnistaa paremmin se joukko työnhakijoita, joiden jäljellä oleva työkyky ei riitä työmarkkinoiden tarpeisiin. Heitä on pyritty ohjaamaan esimerkiksi työttömyysetuuksien piiristä oikeamman etuuden piiriin. Työkyvyttömyys ilmentää vain osin sairastavuutta, sillä eläkkeelle hakeutumiseen vaikuttavat myös muun muassa henkilön taloudellinen tilanne ja työttömyys. Sekä mielenterveyden häiriöt että tuki- ja liikuntaelinten sairaudet ovat yhteydessä liian vähäiseen liikuntaan, ylipainoon ja tupakointiin. Näihin kunta pystyy vaikuttamaan luomalla edellytyksiä liikunnalle, tarjoamalla laadukkaita ravitsemus- ja ruokapalveluita sekä huolehtimalla paikallisesta toiminnasta tupakoinnin vähentämiseksi.

Kouluterveyskysely kuvaa lasten ja nuorten hyvinvointia

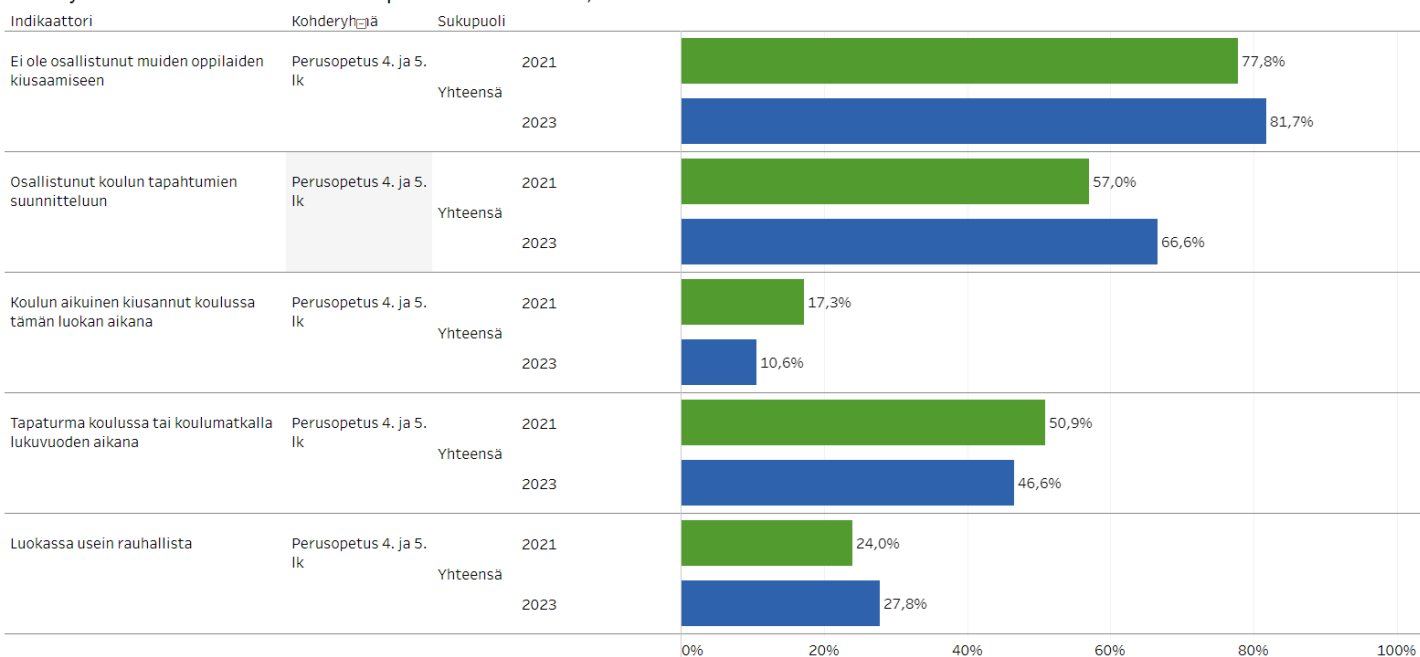
Kouluterveyskysely tuottaa monipuolista ja luotettavaa seurantatietoa eri ikäisten lasten ja nuorten hyvinvoinnista, terveydestä, koulunkäynnistä ja opiskelusta, osallisuudesta sekä avun saamisesta ja palveluista. Kouluterveyskysely toteutetaan joka toinen vuosi ja viimeisin kysely toteutettiin vuonna 2023. Vuosittaisessa hyvinvointi- ja turvallisuusraportissa on mielekkäintä tarkastella tuloksia nimenomaan suhteessa edelliseen tiedonkeruuseen.

Rovaniemellä kyselyyn vastasi vuonna 2023 yhteensä 1219 4. ja 5. luokan oppilasta (78 % kaikista), 1129 (75 %) 8. ja 9. luokan oppilasta, 442 (71 %) lukion 1. ja 2. luokan oppilasta ja 443 (35 %) ammatillisen koulutuksen opiskelijaa. Toisen asteen vastausmäärissä on suuri eri lukioden ja ammatillisten oppilaitosten välillä ja tämä on syytä huomioida tulosten tulkinnassa.

Kouluterveyskyselyn viisi myönteisintä tulosta suhteessa vuoteen 2021

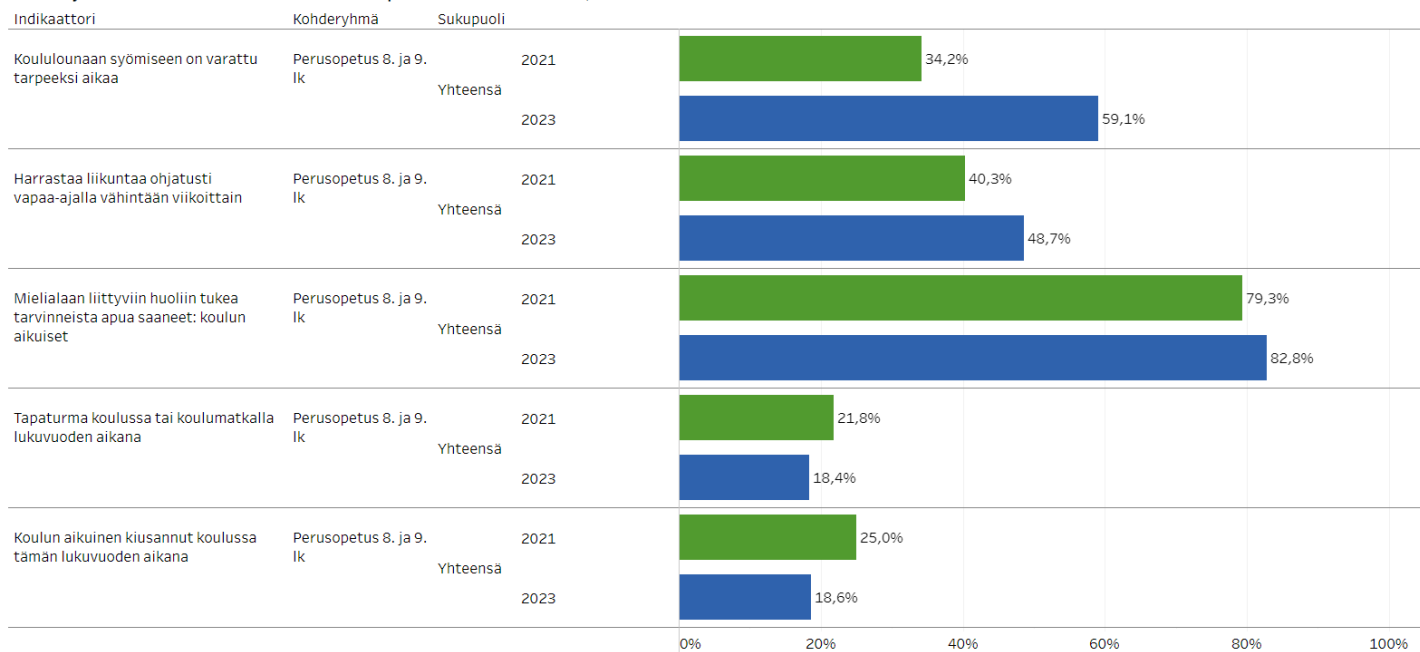
4. ja 5. luokkalaisten

Viisi myönteisintä tulosta suhteessa aiempaan tiedonkeruuseen, Rovaniemi

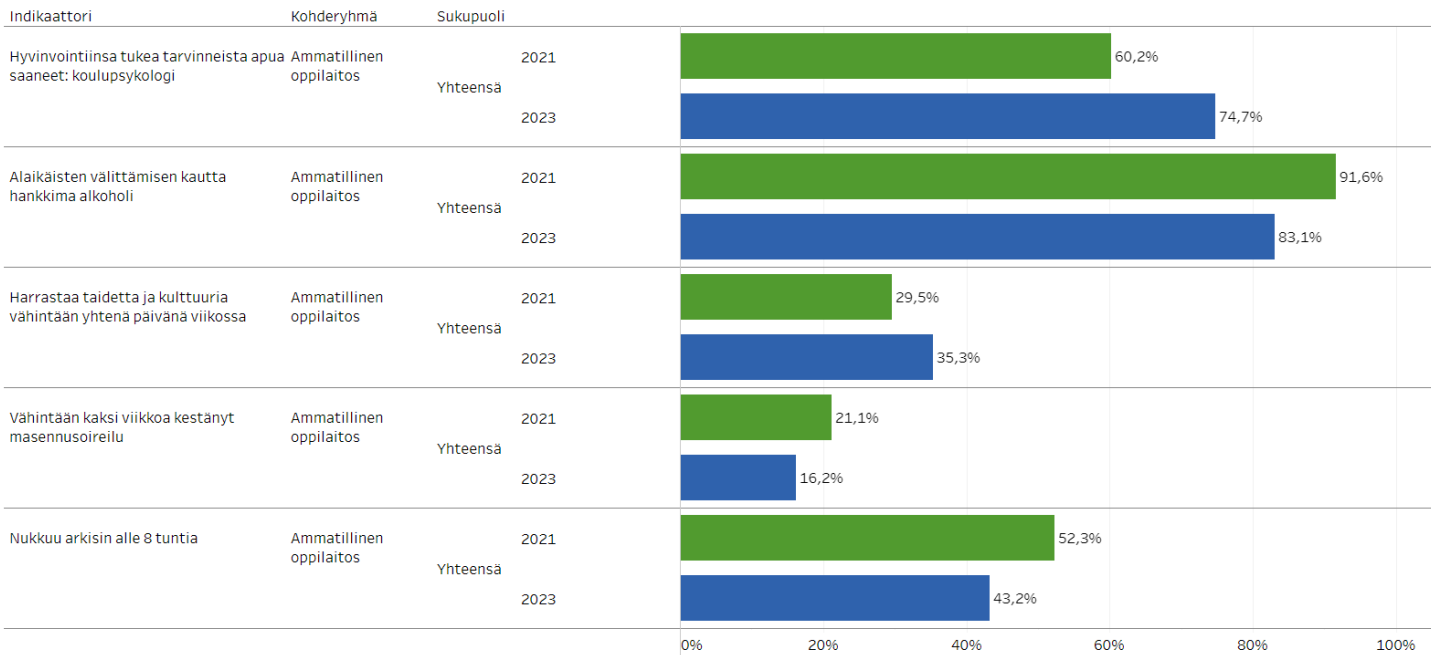
8. ja 9. luokkalaisten

Viisi myönteisintä tulosta suhteessa aiempaan tiedonkeruuseen, Rovaniemi

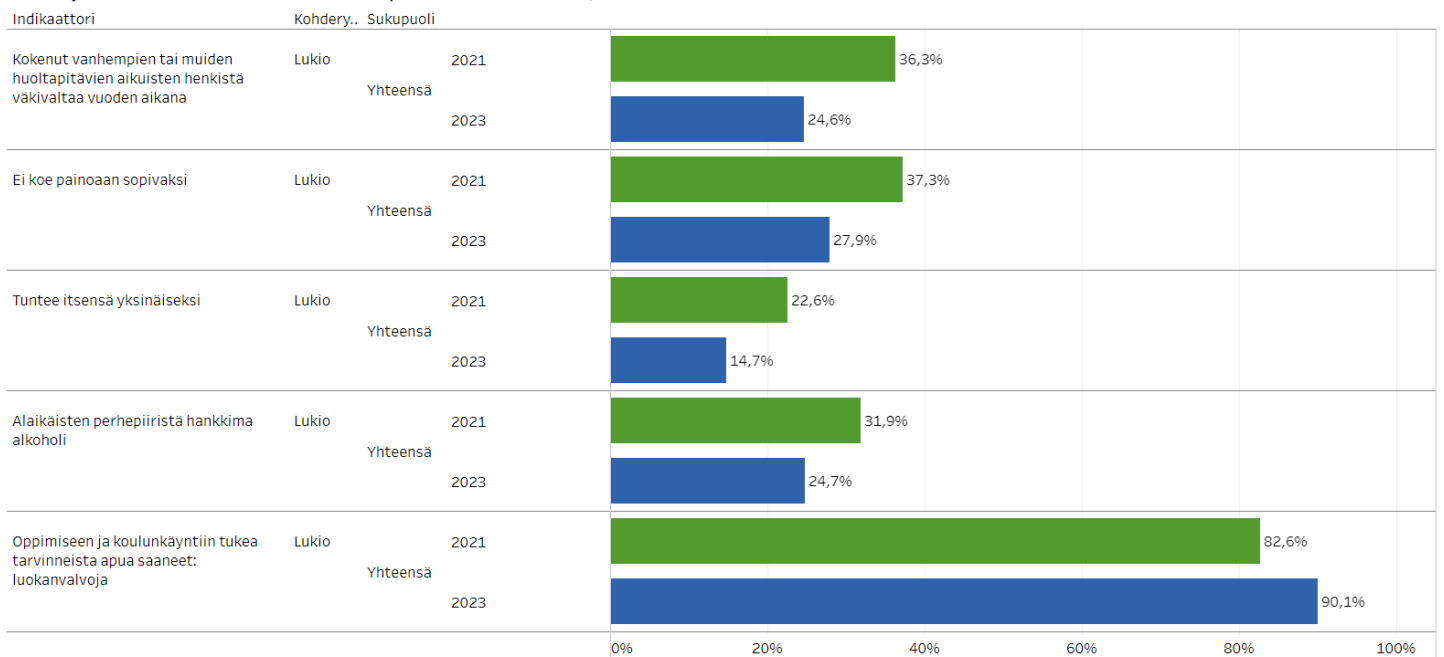
Ammattioppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijat

Viisi myönteisintä tulosta suhteessa aiempaan tiedonkeruuseen, Rovaniemi

Lukioiden 1. ja 2. vuoden opiskelijat

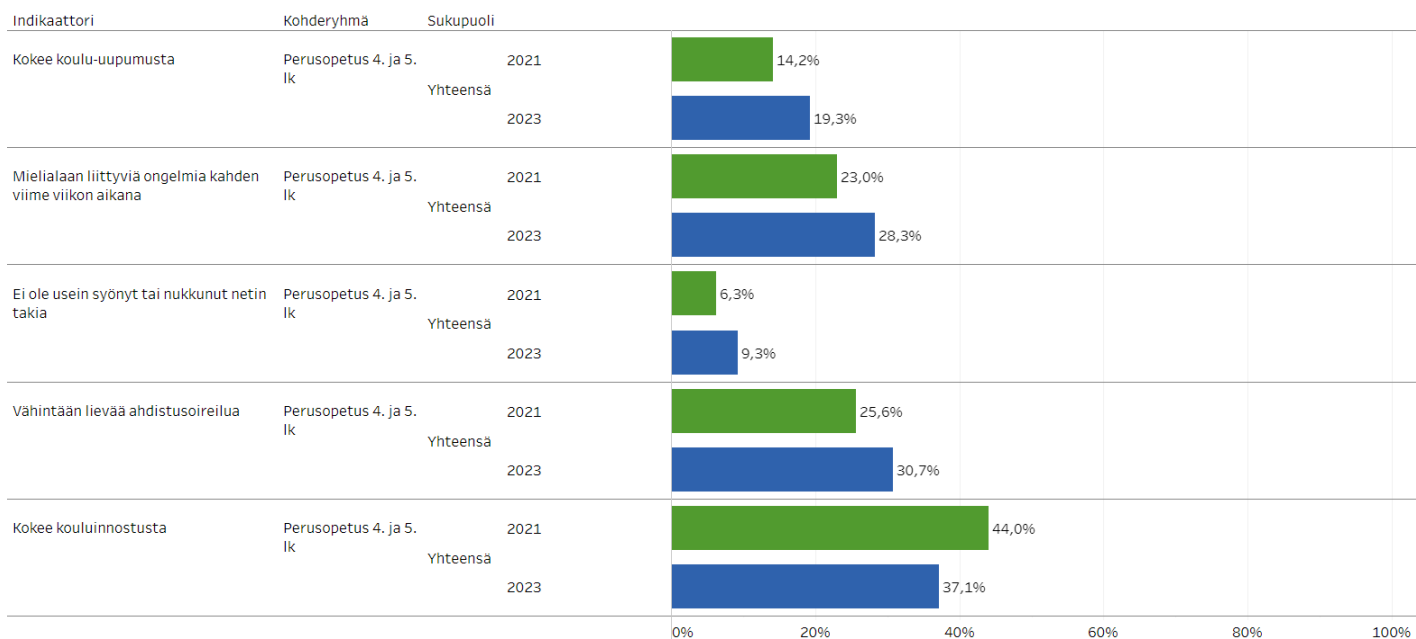
Viisi myönteisintä tulosta suhteessa aiempaan tiedonkeruuseen, Rovaniemi

Kouluterveyskyselyn viisi huolestuttavinta tulosta suhteessa vuoteen 2021

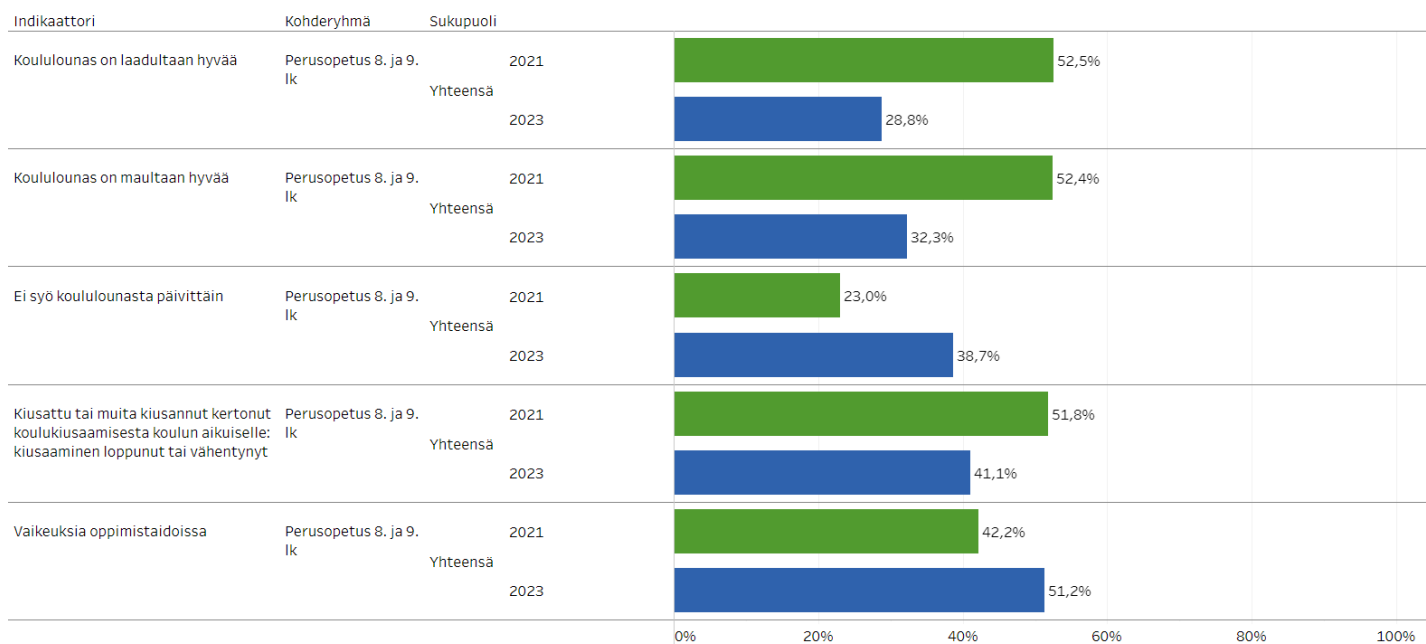
4. ja 5. luokkalaisten

Viisi huolestuttavinta tulosta suhteessa aiempaan tiedonkeruuseen, Rovaniemi

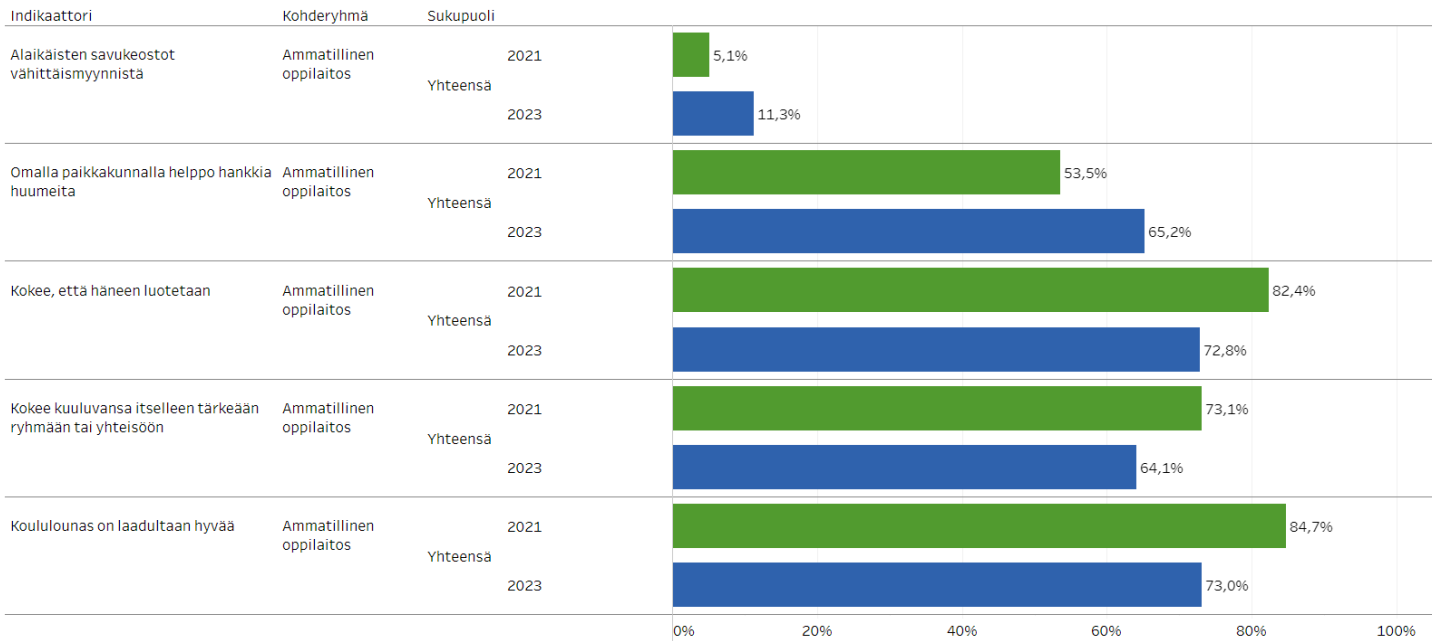
8. ja 9. luokkalaiset

Viisi huolestuttavinta tulosta suhteessa aiempaan tiedonkeruuseen, Rovaniemi

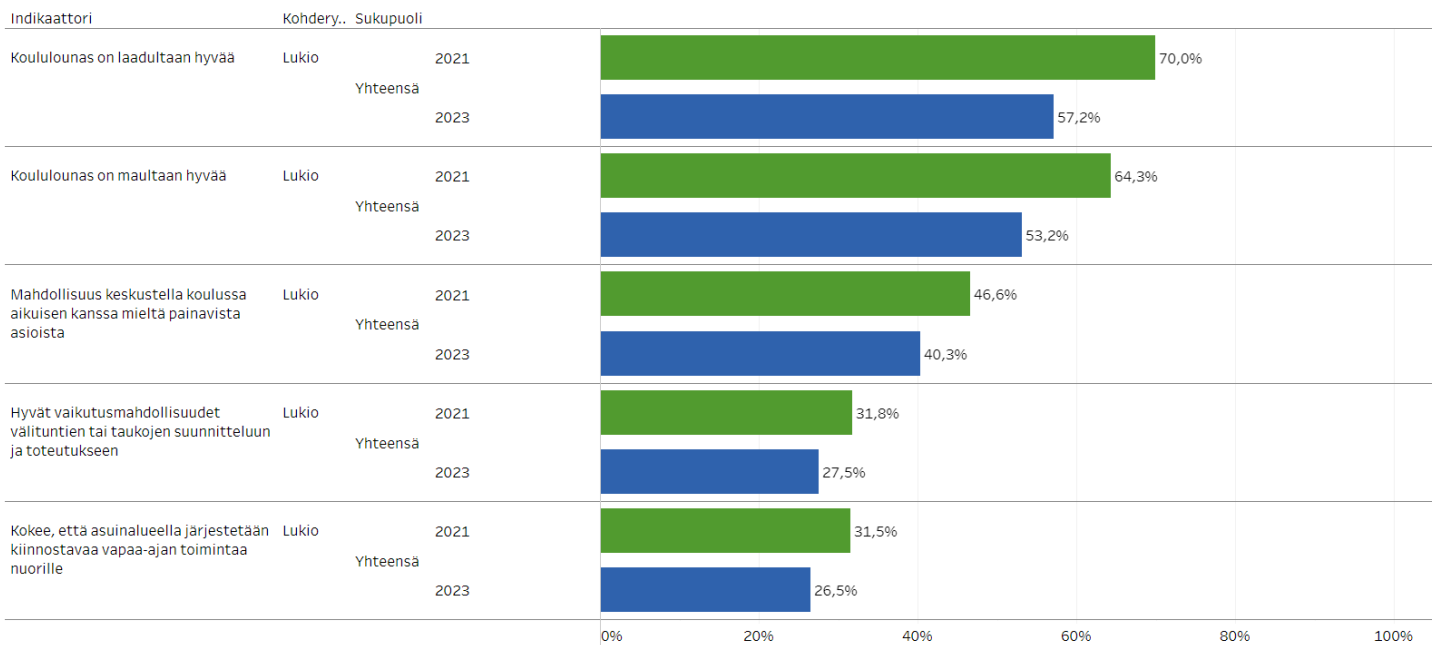
Ammattioppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijat

Viisi huolestuttavinta tulosta suhteessa aiempaan tiedonkeruuseen, Rovaniemi

Lukioiden 1. ja 2. vuoden opiskelijat

Viisi huolestuttavinta tulosta suhteessa aiempaan tiedonkeruuseen, Rovaniemi

Hyvinvointisuunnitelman painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi

Hyvinvointia ja terveyttä edistävää työtä on tehty hallinnonalat ja organisaatorajat ylittävässä yhteistyössä myös vuonna 2023. Seuraavaksi tarkastellaan toimintaa painopisteittäin. Monet toimijat edistävät useampien painopisteiden kautta kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä. Hyvä esimerkki tällaisesta toimijasta on ruoka- ja puhtauspalvelut. Puhtaat tilat ovat hyvinvoinnin edellytys ja lisäävät käyttäjien viihtyvyyttä ja mielen hyvinvointia. Ruoka- ja puhtauspalvelut pitävät puhtaina kaupungin julkiset tilat kuten esimerkiksi koulut, uimahallin, liikuntatilat, kirjastot ja taidemuseon.

Ennen painopisteiden alle kuvatun toiminnan tarkastelua kuvataan muutamia esimerkkejä yhteistyötä edistävästä toimintamalleista erityisesti Rovaniemen kaupungin ja Lapin hyvinvointialueen välillä. Lapin hyvinvointialueen käynnistettyä toimintansa 1.1.2023 alkaen keskeisenä tavoitteena on ollut ylläpitää organisaatioiden välistä yhteistyötä asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Vuoden 2023 aikana yhteistyörakenteita kehitettiin useille eri tasoille. Strategista yhteistyötä tarvitaan niin johtamisen, seurannan ja ohjauksen kuin koordinaation ja toiminnankin tasolla. Erilaiset yhteistyön rakenteet auttavat pitämään yllä toimintaa ja sujuvia palveluita asukkaille myös muutosvaiheissa.

Strategisella tasolla yhteistyörakenteena kuntien, hyvinvointialueen ja muiden sidosryhmien välillä toimivat lakisääteiset HYTE-neuvottelut (laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 6 ja 7 §), jotka Lapin hyvinvointialue kutsui koolle joulukuussa 2023. Tämän lisäksi laissa hyvinvointialueesta 14 § säädetään vähintään kerran valtuustokaudessa pidettävistä kunnan ja hyvinvointialueen välisistä neuvotteluista tehtäviensä hoitamiseen liittyvästä yhteistyöstä, tavoitteista ja työnjaosta.

Hyte-koordinaation tasolla yhteistyörakenteina toimivat Laphan hallinnoima kaakkoisen palvelualueen hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden (hytetu) -yhdyshenkilöverkosto sekä Rovaniemen kaupungin hyvinvointiryhmä. Kuntalaisille yhteistyö kuitenkin tulee näkyväksi erityisesti toiminnan tasolla. Palvelujen käyttäjät eli asukkaat ovat myös olleet uuden äärellä, kun ennen kaupungin tuottamat palvelut ovat siirtyneet hyvinvointialueen järjestämisvastuulle. Palveluohjauksen ja monitoimijaisen yhteistyön merkitys on korostunut.

Rovaniemen perhekeskuksen kehittämistyö on osaltaan pyrkinyt vastaamaan tähän tarpeeseen ja on yksi merkittävimmistä yhteistyötä ja palvelujen saatavuutta edistävästä toiminnasta. Perhekeskuksella tarkoitetaan palveluiden ja toimijoiden verkostoa, jossa lasten, nuorten ja perheiden palvelut toimivat yhdessä. Perhekeskus ei siis ole uusi palvelu tai toimitila. Perhekeskus auttaa lapsiperheitä löytämään tarvitsemansa avun.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä yhteistyössä

- Laphan kouluterveydenhuoltoon perustettiin kaksi psykiatrisen sairaanhoitajan toimea syksyllä 2023. Psykiatriset sairaanhoitajat tekevät jalkautuvaa työtä peruskouluissa ja toimivat yhteistyössä muun oppilashuollon henkilöstön kanssa. Psykiatriset sairaanhoitajat eli koulupsyykkarit ovat oppilaiden ja huoltajien tukena erilaisissa koululaisen mielenterveysasioissa ajanvarauksella. Joillakin kouluilla voi olla lisäksi avovastaanottoaikoja, jolloin oppilas voi tavata koulupsyykkaria ilman ajanvarausta. Käyntien aikana tehdään hoidon tarpeen arviota ja suunnitellaan tarvittaessa mahdollista jatkohoitoa. Koulupsyykkarin vastaanotolle voi hakeutua mieltä painavissa asioissa kouluterveydenhoitajan kautta. Yhteydenpito lapsen ja nuorten huoltajiin on myös keskeistä lapsen ja nuoren kanssa tehtävässä työssä.
- Rovaniemen neuvolapalvelujen perhevalmennuksen toimintamalli päivitettiin ja kehitettiin monitoimijaisesti yhteistyössä vuonna 2023. Rovaniemen kaupungin varhaiskasvatuspalvelut osallistuvat myös Rovaniemen perhevalmennuksen toteuttamiseen. Perhevalmennus on näyttöön perustuvaa ja tarpeen mukaista terveysneuvontaa lasta odottaville vanhemmille. Perhevalmennukseen sisältyy vertaisryhmätoimintaa sekä verkkomateriaali, jonne on koottu perhevalmennukseen sisältyvä tietopuolinen osuus.
- Sydänliiton Neuvokas perhe -menetelmä on tutkittuun tietoon perustuva vaikuttava lapsiperheiden elintapaohjauksen menetelmä. Se tukee perheiden hyvinvointia ammattilaisten monialaisen yhteistyön avulla hyvinvointialueen lapsiperheiden sote-palveluissa, kuntien varhaiskasvatuspalveluissa ja Rovaniemen seurakunnan järjestämässä koululaisten iltapäivätoiminnassa sekä lasten ja perheiden kerhoissa. Rovaniemellä menetelmän osajiksi koulutettiin 81 ammattilaista osana Tulevaisuuden sote-keskus -hankkeen Neuvokas perhe -menetelmän monialaisen käytön pilotointia. Menetelmän juurruttamistyö tapahtuu Rovaniemellä nimettyjen Neuvokas perhe -agenttien toimesta.
- Ankkuritoiminta kohdistuu varhaisessa vaiheessa nuorten hyvinvoinnin edistämiseen ja rikosten ennalta ehkäisemiseen. Ankkuritoimintaa toteutetaan moniammatillisessa tiimissä, johon kuuluvat asiantuntijat poliisista, sosiaalitoimesta, terveystoimesta sekä nuorisotoimesta. Tiimi tapaa nuoren ja hänen perheensä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jotta nuorta voidaan tukea ja tarvittaessa ohjata avun tai tuen piiriin. Ankkuritiimiin ohjautui v. 2023 yhteensä 44 peruskouluikäistä nuorta.

Painopiste 1: Takaamme lasten ja nuorten turvallisen kasvun

Lasten ja nuorten arkiympäristöjä ovat varhaiskasvatusyksiköt ja koulut. Vapaa-ajalla lapsia ja nuoria kohdataan erilaisissa vapaa-ajan ympäristöissä, joissa toimintaa järjestävät kaupungin lisäksi myös esimerkiksi järjestöt, seurat ja yksityiset toimijat. Lasten ja nuorten turvallisen kasvun takaamiseksi on tärkeää edistää perheiden hyvinvointia, sillä pohja turvalliselle kasvuille rakennetaan kodeissa ja läheisissä ihmissuhteissa.

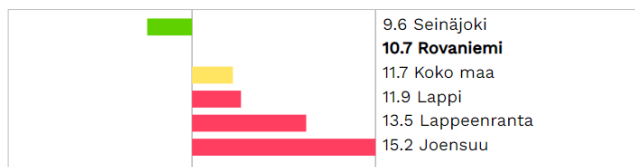
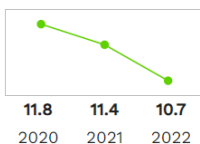
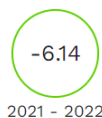
Tukea tarvitaan usein erilaisissa nivelvaiheissa, kuten esimerkiksi siirryttäessä kouluasteelta toiselle, peruskoulusta jatko-opintoihin tai opinnoista työelämään. Nivelvaiheille tyypillistä on myös, että voidaan tarvitaan monitoimijaista yhteistyötä, joka ylittää sekä hallinnonalojen että organisaatioiden rajat.

Lapsiperheet Rovaniemellä lasten määrän mukaan								
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	muutos 2016-2022
1 alle 18-vuotias	2902	2802	2757	2725	2748	2737	2836	-66
2 alle 18-vuotiasta	2348	2357	2378	2407	2441	2502	2497	+149
3 alle 18-vuotiasta	925	927	916	889	889	909	880	-45
4+ alle 18-vuotiasta	371	387	386	370	368	353	331	-40
Yhteensä	6546	6473	6437	6391	6446	6501	6544	-2

Rovaniemellä oli viimeisimmän saatavilla olevan tilastotiedon (Tilastokeskus 03/2024) mukaan yhteensä 6544 perhettä, joissa on alle 18-vuotiaita lapsia. Yleisimmin perheissä on yksi alaikäinen lapsi.

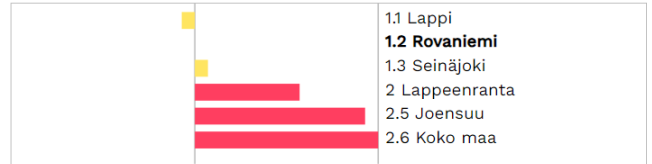
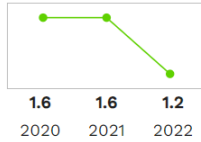
Lasten pienituloisuusaste kuvaa, kuinka suuri osa alueen alle 18-vuotiaista kuuluu kotitalouksiin, joiden tulot jäävät suhteellisen pienituloisuusrajan alapuolelle. Kyse on mittarista, joka kuvaa väestön asemaa suhteellisella tulojakaumalla. **Mikäli alle 18-vuotiaiden pienituloisuusaste on korkeampi kuin väestön yleinen pienituloisuusaste, lapsiperheiden suhteellinen tuloasema on keskimääräistä heikompi. Rovaniemellä näin ei ole, sillä vuonna 2022 lasten pienituloisuusaste oli 10,7 kunnan yleisen pienituloisuusasteen ollessa 14,0** (Sotkanet 03/2024).

Lasten pienituloisuusaste (P)

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet indikaattori kertoo vuoden aikana pitkäaikaisesti eli vähintään 10 kuukautena toimeentulotukea saaneiden lapsiperheiden osuuden koko väestön lapsiperheistä. Lapsiperhe on perhe, jossa huoltajia on joko yksi tai kaksi ja ainakin yksi lapsista on alaikäinen (alle 18-vuotias). Lapsiköyhyys on merkittävä lastensuojelun ja huono-osaisuuden riskitekijä. Erot vertailukuntien välillä eivät ole suuria, mutta **Rovaniemellä osuus on vertailukunnista pienin ja alle puolet koko maan keskiarvosta.** (Sotkanet 3/2024.)

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä (T) (VÄH-A) (VÄH-K)

Varhaiskasvatus tukee perheitä monipuolisesti

Rovaniemellä on käytössä hyvinvoinnin vuosikello, joka on laadittu esi- ja perusopetukseen. Hyvinvoinnin vuosikellon teemoista lähetettiin neljä kertaa vuodessa esioppilaiden vanhemmille sähköinen kirje, jossa ohjeistettiin käsittelemään vuosikellon mukaisia teemoja myös kotona. Hyvinvoinnin vuosikellon teemoja käytettiin esiopetuksen lisäksi myös varhaiskasvatuksessa lasten hyvinvointityöhön liittyvässä suunnittelussa ja toteutuksessa.

Vuonna 2023 myös ympäristöterveydenhuollon ja varhaiskasvatuksen yhteistyötä tiivistettiin turvallisen ja terveellisen varhaiskasvatusympäristön ylläpitämiseksi.

Rovaniemellä vuonna 2023 1-6 vuotiaista lapsista 89,4 % osallistui varhaiskasvatukseen ja perheistä yli puolelle varhaiskasvatus oli maksutonta

	Varhaiskasvatuksen maksuluokat ja perheet			
	joulukuu 2023		joulukuu 2022	
	määrä	%	määrä	%
ei maksua	1822	55,70 %	1263	38,00 %
28-59 €	232	7,10 %	303	9,10 %
60-99 €	233	7,10 %	305	9,20 %
100-117 €	71	2,20 %	100	3,00 %
118 €	71	2,20 %	96	2,90 %
119-294 €	513	15,70 %	748	22,50 %
295- €	332	10,10 %	509	15,30 %
Perheitä yhteensä	3274		3324	

Varhaiskasvatuksen maksuluokat-taulukon perheiden määrässä (lähde: Rovaniemen kaupunki, 03/2024) on mukana sekä kunnallinen että yksityinen varhaiskasvatus. Eri vuosia verrattaessa on huomioitava, että asiakasmaksuun tehdään joka toinen vuosi indeksitarkistus (viim. 2022). Lisäksi maksun tuloarvoja on korotettu lakimuutoksin (2018, 2021, 2023), jonka vuoksi perheiden asiakasmaksut ovat alentuneet ja yhä useammalla perheellä ei ole maksua lainkaan. Laki varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista (1503/2016) määrittää asiakasmaksun tuloarajat, maksun määräytymisen perusteet sekä palvelusta perittävän korkeimman maksun. Rovaniemellä on käytössä tulosidonnainen palveluseteli, jonka omavastuuosuus määräytyy samoin perustein, kuin kunnallisen palvelun asiakasmaksu. Omavastuuosuuden lisäksi palveluntuottaja voi periä asiakkaalta lisämaksua.

Varhaiskasvatuksen osallistumisaste 1-6 vuotiaiden ikäluokassa Rovaniemellä	
2021	88,2 %
2022	89,1 %
2023	89,4 %

Varhaiskasvatuksen osallistumisaste (lähde: Rovaniemen kaupunki, 03/2024) ilmaisee varhaiskasvatukseen vuoden lopussa osallistuneiden kaikkien lasten osuuden prosentteina väestön 1 - 6-vuotiaista, sisältäen tiedot kunnallisista ja yksityisistä varhaiskasvatustoimijoista (päiväkodit, perhepäivähoitajat ja varhaiskasvatuskerhotoiminta).

Kiusaamisen ehkäisy ja puuttuminen päiväkodeissa

Varhaiskasvatuksen kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelmaa toteutettiin, arvioitiin ja päivitettiin päiväkotikohtaisesti. Pienten lasten kiusaamisen ja häirinnän ehkäisyyn otettiin käyttöön Väestöliiton Pisarapuuttumisen -malli lähes kaikissa ryhmissä. Tavoitteena on, että se otetaan käyttöön kaikissa ryhmissä vuoden 2024 aikana.

Varhaiskasvatussuunnitelman erityisinä painopisteinä oli osallisuus ja lapsen tuen tarpeeseen vastaaminen

Huoltajien kanssa tehtävällä yhteistyöllä on tärkeä merkitys varhaiskasvatuksessa. Yhteistyön ja osallisuuden tavoitteena oli huoltajien ja henkilöstön yhteinen sitoutuminen lasten terveen ja turvallisen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistämiseen. Tähän liittyen valtion erityisrahoituksella vuonna 2022 käynnistetty Lapsen tuen -hanke jatkui vuoden 2023 loppuun saakka. Hankkeen avulla lapsen tukeen liittyvää osaamista vahvistettiin henkilöstöä kouluttamalla ja hankkimalla aiheeseen liittyvää materiaalia ja kirjallisuutta.

Ennaltaehkäisevä tuki perheille

Varhaiskasvatuksen ja neuvolan yhteistoimintaa syvennettiin säännöllisissä yhteisissä tapaamisissa. Vaaranlammen ja Muurolan neuvoloiden alueilla pilotoitiin ensisynnyttäjäperheisiin kohdistunutta ennaltaehkäisevää ohjaus- ja neuvontapalvelua terveydenhoitajan ja varhaiskasvatuksen työntekijän yhteistyönä kesäkuun 2023 loppuun saakka. Palautteiden mukaan pilotti koettiin hyväksi ja tarpeelliseksi. Laphan resurssipulan vuoksi pilotti jouduttiin keskeyttämään.

Vuonna 2023 valmistui esiopetuksen vanhempaintapaamisiin tarkoitettu Mediataidot eskarissa -video. Video ohjaa vanhempia muun muassa vuorovaikutuksen tärkeyden ymmärtämiseen. Videon käyttöönotto ryhmissä toteutetaan vuoden 2024 aikana.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus varhaiskasvatuksessa

Jokaiseen yksikköön laadittiin toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma. Tavoitteena on turvata lasten ja perheiden yhdenvertainen kohtelu ja estää syrjintää. Edistämistyö on jatkuvaa ja suunnitelmallista.

Lasten ja nuorten mielen hyvinvointi

Lapsen tunne- ja itsesäätelytaitojen kehittyminen edellyttää aikuisen tukea ja ohjausta. Leikitään ja keskitytään yhdessä -toimintaa tunne- ja itsesäätelytaitojen kehittymisen tukemiseksi jatkettiin edellisten vuosien pilotointien pohjalta. Perheneuvolan ja varhaiskasvatuksen yhteistyönä jatkettiin perheille suunnattua Leikitään ja keskitytään ryhmätoimintaa.

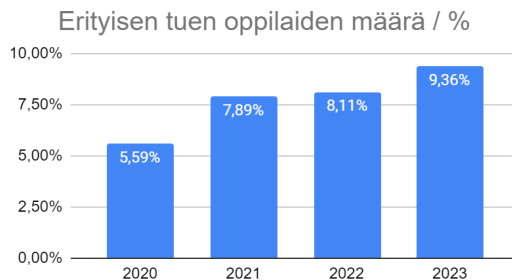
Koulu lasten ja nuorten kasvun ja oppimisen tukena

Rovaniemen kaupunki koulutti vuonna 2023 kaikkien koulujen henkilöstön tukemaan lasten ja nuorten mielenterveyttä Mieli ry:n Hyvää mieltä yhdessä- koulutuksella. Omat koulutuksensa järjestettiin alakouluille, yläkouluille, yhtenäiskouluille ja lukioille. Opettajien ja koulukäynninohjaajien lisäksi koulutettiin myös rehtorit.

Kouluissa oli käytössä poissaoloihin puuttumisen malli, joka ohjaa ennaltaehkäisevästi puuttumaan poissaoloihin varhaisessa vaiheessa. Luokanopettaja tai luokanvalvoja saa ilmoituksen Wilman kautta, kun oppilaalle kertyy tietty määrä poissaolotunteja. Mallin mukaisesti poissaoloista keskustellaan huoltajan kanssa ja arvioidaan oppimisen tuen tarve. Malli vahvistaa vuoropuhelua koulun ja huoltajien välillä, auttaa ohjaamaan oppilaan tarvittaessa oppilashuollon palveluihin ja yhtenäistää poissaoloihin puuttumisen käytänteitä koko kaupungin tasolla.

Oppimiseen ja koulunkäyntiin voi tarvita tukea tilapäisesti tai pitempiaikaisesti. Tuen tarve voi vaihdella vähäisestä vahvempaan tai oppilas voi tarvita monenlaista tukea yhtä aikaa. Tuen tarve voidaan havaita jo varhaiskasvatuksessa tai esiopetuksessa ja annettava tuki riippuu vaikeuksien laadusta ja laajuudesta. Oppilaan, jolle on tehty erityisen tuen päätös, opetus annetaan hänelle laaditun henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman (HOJKS) mukaisesti (Opetushallitus 2024). Erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja oppilaan tarvitsemasta muusta tuesta. Opetus- ja kulttuuriministeriön (21.3.2024) mukaan peruskoulun oppilaista jo joka viidennellä on tehostetun tai erityisen tuen tarve ja tilastojen perusteella tuen tarpeet näyttävät kasvavan joka vuosi. Myös **Rovaniemellä erityisen tuen oppilaiden osuus kaikista oppilaista on ollut viime vuodet kasvussa ollen vuonna 2023 9,36 %**. Syyt osuuden kasvun takana ovat moninaiset ja liittyvät osaltaan tuen tarpeiden parempaan tunnistamiseen, nykyajan korkeisiin oppimistavoitteisiin sekä oppilaiden ja perheiden aikaisempaa moninaisempiin

taustoihin. Myös yhteiskunnallisilla muutoksilla on vaikutusta oppilaiden hyvinvointiin ja oppimiseen.

Kaavio: Erityisen tuen oppilaiden osuus kaikista oppilaista Rovaniemellä

Terveellisen ruoan merkitys on suuri sekä lapsille että aikuisille

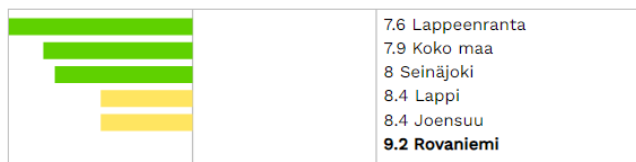
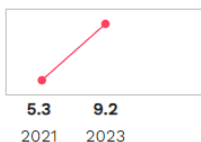
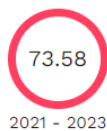
Ruoka- ja puhtauspalvelut huolehtivat ravitsemussuosituksien täyttävien koulu- ja päiväkotiruokien tarjoamisesta rovaniemeläisille lapsille ja nuorille sekä yksiköissä työskenteleville aikuisille. Täysipainoinen ja terveellinen koulu- ja päiväkotiruoka auttaa jaksamaan arjen toiminnoissa ja tukee vanhempien työtä lasten ravitsemuskasvatuksessa.

Nuorisopalvelut tarjoavat monipuolista kasvun tukea ja yhteistyöosaamista

Kiusaamisen vastainen työ kouluissa

Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa - indikaattori ilmaisee koulukiusaamisen kohteeksi kerran viikossa tai useammin lukukauden aikana joutuneiden peruskoulun 8. ja 9. luokkalaisten osuuden prosentteina kysymykseen vastanneista ko. ikäluokassa. Koulukiusaaminen on merkittävä riskitekijä mielenterveyden ongelmille ja siihen puuttuminen on yksi mahdollisuus ehkäistä mielenterveyden ongelmia. Indikaattori kuvaa yhdenvertaisuutta ja heijastelee sitä, miten kunta on onnistunut yhteisöllisen opiskeluhoillon toteuttamisessa. **Rovaniemellä osuus on kasvanut edelliseen Kouluterveyskyselyyn nähden ja on hieman korkeampi kuin vertailualueilla.** 4. ja 5. luokan oppilaiden osalta osuus on lähes vastaava, 9,7 %.

Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista (T) (VÄH-K)

Kiusaamisen vastaisessa työssä selvitetään pitkään jatkuneita tai monisyistä kiusaamistapauksia. Pääsääntöisesti ohjaukset tulevat kouluilta, mutta jonkin verran ohjautuu myös yhteistyötahojen kautta. Uusia kiusaamistapauksia tulee lähes joka viikko. Yhtä aikaa käsittelyssä on usein yli kymmenen eri tapausta. Riippuen osallisten lukumäärästä voi selvittelyihin mennä pitkään aika, ennen kuin tilanne saadaan rauhoitettua ja päätettyä kiusaamisen vastaisen työn osalta. Työhön kuuluu olennaisena osana myös pidemmät seurantajaksot. Vuonna 2023 kaikista kohtaamisista 189 oli yksittäin lapsen tai nuoren kanssa, loput ryhmissä.

KIUSAAMISEN VASTAINEN TYÖ 2023

47 kpl selvitettäviä lasten ja
nuorten konflikteja

78 kpl eri tapausta, joihin
pyydettiin konsultaatiota

754 yksittäin tai ryhmässä
kohdattua lasta tai nuorta.

Kiusaamisen vastainen työ on vapaaehtoista niin lapsille, nuorille kuin huoltajillekin. Kodit ovat ottaneet työn avoimesti vastaan ja koulun ulkopuolisella toimijuudella on havaittu olevan merkitystä. Työtä tukee monialainen verkosto. Koulun henkilökunta oppilashuoltoryhmineen on olennainen osa tapausten selvittelyä. Myös muita ammattilaisia tarvitaan usein, jotta erilaisiin haastaviin tilanteisiin saadaan tarjottua sellaista tukea ja apua, joka lasta tai nuorta sekä huoltajia parhaiten palvelee. Monialaisen verkostotyöskentelyn tarpeellisuutta ja laajuutta kuvaa hyvin verkoston jäsenten määrä tapauksissa. Vuonna 2023 tapauksissa työskenneltiin 249 verkoston jäsenen kanssa ja konsultaatioissa heitä oli mukana 126. Kiusaamisen vastainen työ on myös osa Rovaniemellä toimivaa Ankkuritiimiä.

Koulunuorisotyö ja jope-ohjaajat turvallisen kasvun tukena

Koulunuorisotyössä painottui yksilöohjaus, ryhmätyöt, välituntitoiminta sekä eri teemaiset infopakettit (esimerkiksi kiusaaminen ja päihteet). Yksilöohjauksessa nuorisotyöntekijä on tarvittaessa oppilaan henkilökohtainen tuki koulupäivän aikana ja tarvittaessa ohjaa ja on mukana jatko-palveluissa. Yhtenä tavoitteena yksilöohjauksessa on nuoren parempi kiinnittyminen kouluarkeen.

Joustavan perusopetuksen ryhmät toimivat Korkalovaaran, Ounasvaaran ja Rantavitikan peruskouluissa sekä Napapiirin yläasteella. Jope-ohjaajan työpanos koululla kohdistui etenkin oppilaiden työelämäjaksoihin ja toiminnallisiin harjoitteisiin, yksilötyöhön ja luokan ryhmädynamiikkaan liittyviin asioihin.

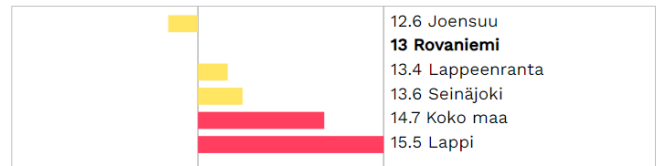
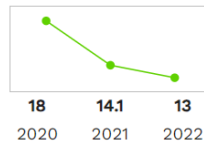
Syrjäytymisvaarassa olevien nuorten ennaltaehkäisevä tuki

Yhteiskuntaan ja työelämään kiinnittyminen on vaikeampaa niille nuorille, jotka eivät peruskoulun jälkeen suorita toisen asteen koulutusta. Hyvinvointiongelmien tiedetään usein kasautuvan: peruskoulun jälkeistä jatkotutkintoa vaille jäävillä nuorilla on enemmän toimeentulon ja mielenterveyden ongelmia. Yhtenä syynä koulutuksen ulkopuolelle jäämisessä voi olla nuoren päihteiden käyttö. Koulutuksen ulkopuolelle jääminen voi vastaavasti altistaa päihteiden käytön lisääntymiselle. Tutkinnon suorittaminen lisää nuoren mahdollisuuksia saada työtä (THL, Sotkanet).

Syrjäytymisriskissä olevat 18-24-vuotiaat -indikaattori ilmaisee ikäluokan syrjäytymisriskissä olevien nuorten ja nuorten aikuisten prosentuaalisen osuuden. Syrjäytymisriskissä ovat nuoret, jotka eivät opiskele, työskentele tai ole varusmies- tai siviilipalveluksessa. Tutkimusten mukaan NEET-nuoret (not in employment, education or training) voivat useilla hyvinvoinnin osa-alueilla keskimääräistä heikommin, heidän työllistymisensä on epävarmempaa ja he jäävät keskimääräistä useammin perusasteen koulutuksen varaan. Kaikki NEET-nuoret eivät kuitenkaan ole syrjäytyneitä tai syrjäytymisriskissä; joukossa on myös välivuoden pitäjiä, pääsykokeisiin lukijoita, perhevapailloja ja niitä, jotka pitävät vapaata armeijan päättymisen ja opiskelun aloittamisen välillä. Seurantatutkimuksen mukaan kuitenkin etenkin pitkittyessään NEET-status yhdistyy monenlaisiin hyvinvointiongelmiin, kuten psyykenlääkkeiden tai toimeentulotuen käyttöön, rikostuomioon tai psykiatriseen hoitoon. Jo lyhykestoinen tilanne lisää selvästi näiden hyvinvointiongelmien riskiä, sitä enemmän, mitä nuoremmista oli kysymys. (THL, Sotkanet.)

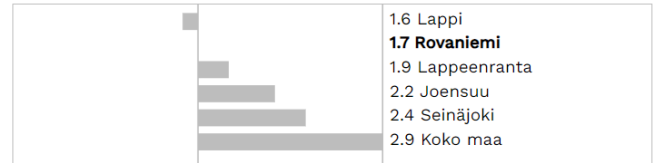
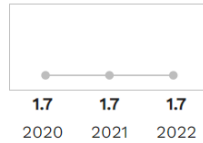
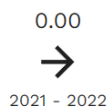
Rovaniemellä syrjäytymisriskissä olevien osuus on 13 % ollen maltillisen laskeva ja hieman matalampi, kuin koko maassa keskimäärin (Sotkanet 03/2024).

Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä (T) (VÄH-A) (VÄH-K)

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä -indikaattori ilmaisee toimeentulotukea saavissa kotitalouksissa asuvien pitkäaikaisesti eli vuoden aikana vähintään 10 kuukautena toimeentulotukea saaneiden osuuden prosentteina vastaavan ikäisestä väestöstä kalenterivuoden aikana. Väestötietona käytetään vuoden viimeisen päivän tietoa. Noin kymmenen vuoden tarkastelujaksolla Rovaniemellä saajien määrä oli laskeva mutta vuodesta 2017 lähtien se on pysynyt lähes samassa. **Aluevertailussa erot ovat pieniä, mutta Rovaniemi on matalimmalla tasolla.** (Sotkanet 03/2024.)

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (T)

Opintojen negatiiviset keskeyttämiset- indikaattori kertoo opintojen keskeyttäjien määrän siten, että ei ole tietoa jatkosta muualla. Lukioden ja ammatillisen oppilaitoksen tilastoseurannassa on eroja, joten suoraa vertailua tiedoista ei tule tehdä. Koulutuskuntayhtymä REDUn luvut sisältävät kaikki organisaation Rovaniemen yksiköiden perustutkinto- ja valmentavissa koulutuksissa tapahtuneet negatiiviset keskeytykset. (Lähde: Rovaniemen kaupunki ja Rovaniemen koulutuskuntayhtymä REDU, päivitetty 4/2024.)

Opintojen negatiiviset keskeyttämiset				
Lukuvuosi	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023
	kesk./aloit/%	kesk./aloit/%	kesk./aloit/%	kesk./aloit/%
Lyseonpuiston lukio	9/210/4,3	12/210/5,7%	4/210/1,9%	9/210/4,3%
Ounasvaaran lukio	1/90/1,1%	0/90/0%	0/90/0%	0/120/0%
Ammattilukio	1/150/0,7%	0/123/0%	0/123/0%	0/120/0%
Kalenterivuosi	2020	2021	2022	2023
	kesk.	kesk.	kesk.	kesk.
Rovaniemen koulutuskuntayhtymä REDU	248	261	295	236
Keskeyttäneitä yhteensä	259	273	299	245

Etsivää nuorisotyötä toteutettiin yksilö- ja työparityöskentelyn, ryhmätoiminnan, verkostoyhteistyön sekä jalkautumisen kautta. Yksilötyöskentelyn rinnalla toteutettiin ryhmätoimintaa, jonka kohderyhmänä ovat pääsääntöisesti koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevat nuoret, mutta myös esimerkiksi sairauslomalla tai keskeytyksellä opinnoista olevat nuoret. Vuoden ajan toteutettiin vuosikellon mukaisia ryhmiä: sateenkaarinuorille suunnattu RQN, Hyvä päivä -ryhmä arjen tueksi sekä Selviytyjät-ryhmä. Lisäksi kevään ja syksyn aikana toteutettiin erilaisia vapaa-ajan tapahtumia kohderyhmän nuorille.

ETSIVÄ NUORISOTYÖ 2023

266 tavoitettua nuorta
(asiakkuus alkanut)

48 nuorta / etsivä,
kun etsiviä
nuorisotyöntekijöitä 5,5
henkilöttyövuotta

Etsivät tekevät yhteistyötä laajasti. Peruskoulun ja toiseen asteen nivelvaiheessa yhteistyötä tehtiin oppivelvollisuuskoordinaattorin kanssa järjestämällä infotilaisuuksia 9-luokkalaisille. Syksyllä etsivät nuorisotyöntekijät olivat mukana toteuttamassa oppilaitosten uusien opiskelijoiden ryhmäytymistä sekä info- ja tiedotustilaisuuksia. Toisen asteen oppilaitoksiin nimetyt etsivät jalkautuivat oppilaitoksiin säännöllisesti ja tekivät yhteistyötä kuraattoreiden kanssa. Etsivä nuorisotyö osallistui säännöllisesti Lapin aluetoimiston järjestämiin kutsuntoihin ja Aikalisä-toiminnan puitteissa puolustusvoimien järjestämiin alueellisiin jälkitarkastuksiin noin kerran kuussa läpi vuoden.

Verkostoyhteistyötä toteutettiin lisäksi osallistumalla verkostoihin, joihin kuuluvat lapsi- ja nuorisopoliittinen ohjausryhmä, Ohjaamoverkosto, Eduro-säätiön ohjausryhmä, Riko-ryhmä sekä Poliisin ennalta estävä toiminta ja Ankkuritoiminta.

Etsivät olivat mukana nuorisopalveluiden jalkautumisissa keskustan ja kauppakeskusten alueella. Jalkautumiset toteutuivat lähes viikoittain lukuvuoden aikana loma-aikoja lukuun ottamatta.

Opiskelupaikkaa vailla olevat nuoret

Kulttuuriverstas on nuorten työpajatoimintaa 15-28 -vuotiaille nuorille. Työpajatoiminta toteutui ryhmävalmennuksena, jonka tavoitteena on parantaa nuoren valmiuksia päästä avoimille työmarkkinoille, koulutukseen tai suorittaa osa koulutuksesta työpajaympäristössä.

Kulttuuriverstas on yhteisöllisen tekemisen paikka, joka jakautuu kahteen ryhmään:

1. Verstas on alle 29-vuotiaille suunnattu työkokeilupainotteinen ryhmä, jossa nuoret opettelevat ja toteuttavat vajaan puolen vuoden toimintakauden aikana erilaisia kulttuuri- ja media-alojen sisältöjä, projekteja ja tapahtumia. Tehtäviin voi kuulua esimerkiksi äänittämistä, kuvausta, kirjoittamista, ilmaisutaitoja tai miksaamista. Hakijoilta toivotaan erilaisista kulttuurin muodoista kiinnostunutta mieltä ja innostusta kokeilla uusia asioita. Aiempaa osaamista tai kokemusta kulttuurista tai mediasta ei tarvitse. Työn ohessa harjoitellaan työelämätaitoja ja suunnitellaan omaa tulevaisuutta.

2. Roti-ryhmä on suunnattu peruskoulun päättäneille 15-17-vuotiaille nivelvaiheen nuorille, joiden oppivelvollisuus on määräaikaisesti keskeytyksellä tai jatko-opiskeluiden selvittelyt ovat vielä kesken. Roti-ryhmässä painottuvat arjessa toimimisen ja yhteiskunnallisen osallisuuden vahvistaminen. Rotin toiminnassa on otettu huomioon laajennettu oppivelvollisuus ja sen kautta nuori voi hankkia osaamista, jotka vastaavat Tutkintoon valmentavan koulutuksen (TUVA) sisältöjä.

OPPIVELVOLLISUUS- PALVELUT 2023

100 yksittäistä tavoitettua oppivelvollista

73 kpl info- ja ryhmäkertaa

1036 käyntikertaa (yksilöohjaus, verkostot, ryhmät ja infot)

213 verkkokohtaamista

Oppivelvollisuuspalvelut toteuttavat laajennettuun oppivelvollisuuteen liittyvää asuinkunnan ohjaus- ja valvontatehtävää. Vuonna 2023 asuinkunnan ohjaukseen saapui yhteensä 29 oppivelvollista, mikä on yli 30% enemmän kuin viime vuonna. Kasvu oli odotettavissa, sillä laajennettuun oppivelvollisuuden piiriin kuuluvien nuorten lukumäärä on kasvanut vuodesta 2021. Ilmoituksia saapui kaikilta koulutusasteilta (peruskoulu, nivelvaihe, toinen aste).

Määrällisesti eniten ilmoituksia oppivelvollisista tuli ammatillisesta koulutuksesta (54%). Joukossa oli sekä ensimmäistä että toista vuotta toisella asteella opiskelevia nuoria. Suurin osa oli vaihtanut koulutusta useammin kuin kerran peruskoulun suorittamisen jälkeen esimerkiksi tutkintakoulutuksesta valmentavaan koulutukseen ja sieltä takaisin tutkintokoulutukseen. Syynä on ollut nuoren aloittaminen itselleen sopimattomassa koulutuksessa tai haasteet koulutukseen kiinnittymisessä. Suurin osa näistä nuorista on saanut peruskoulun aikana joko tehostettua tai erityistä tukea. Haasteet ovat liittyneet oppimiseen, puutteellisiin opiskeluvalmiuksiin, mielenterveydellisiin ja elämänhallinnan pulmiin sekä päihteiden käyttöön.

Peruskoulun puolelta saapuneista ilmoituksesta huomiota herättävää oli, että ilmoitetut oppivelvolliset olivat joko erityisen vaativan tuen oppilaita tai kesken lukuvuotta valmistuneita oppivelvollisia. Redun TELMA-koulutuksen jääminen pois yhteishaun valinnasta näkyi suoraan erityisen vaativaan tukeen oikeutettujen oppilaiden opiskelupaikkojen riittämättömytenä kevään 2023 yhteishaussa. Muuten kesällä peruskoulunsa päättäneiden jatko-ohjautuminen toiselle asteelle sujui varsin hyvin. Ohjaus on ollut riittävää ja opiskelupaikkoja riittävästi.

Asuinkunnan ohjauksessa kaikille järjestyi opiskelupaikka tai tulivat ohjatuksi tarpeen mukaisiin palveluihin. Vuoden 2022 tapaan enemmistö (31 %) jatkoi opiskelua tutkintokoulutukseen valmentavassa koulutuksessa. Joukossa oli vuonna 2023 jonkin verran (21 %) myös heitä, joilla oppivelvollisuus oli päättymässä. Heidän kohdallaan vaihtoehtoja tarkasteltiin laajemmin ja ohjautumisia tuli työelämäpalveluihin, Edurolle tai etsivään nuorisotyöhön ja osa jatkoi omien, olemassa olevien palveluiden piirissä (esimerkiksi Nuotti-valmennus, Oma väylä-kuntoutus, lastensuojelun jälkihuolto). Keskimääräinen ohjausaika päätettyjen oppivelvollisten osalta oli noin 2 kuukautta.

Jalkautuvaa työtä tehdään siellä, missä nuoret ovat

Jalkautuvassa työssä nuoria kohdataan kauppakeskuksissa ja keskustan alueella sekä tarvittaessa keskustan ulkopuolella esimerkiksi koulujen läheisyydessä. Jalkautuvaa työtä koordinoitiin alkuvuoden ja kesän ajan Nuorten tila Popparilta ja syksyllä koordinaatio siirtyi erityisnuorisotyöntekijälle. Jalkautuvaa työtä tehtiin koko vuoden ajan yhdessä etsivien nuorisotyöntekijöiden sekä seurakunnan erityisnuorisotyön kanssa työpareittain perjantai-iltaisain sekä tapahtumien yhteydessä. Suurempi jalkautuminen tehtiin koko nuorisopalvelujen työyhteisön voimalla koulujen päättäjäisviikonloppuna. Koulujen alettua ja Simerock-viikonloppuna elokuussa jalkauduttiin useamman työparin voimin. Jalkautumisessa tehdään yhteistyötä erityisesti poliisin kanssa. Kohdatut nuoret ovat ottaneet nuorisotyöntekijät hyvin vastaan ja epäsuotuisia kontakteja ei ole juurikaan ollut.

Kulttuuripalvelut edistävät lasten ja nuorten mielen hyvinvointia

Lastenkulttuuria lukuina

- Taide- ja kulttuuritoimintaa lapsille ja lapsiperheille: vuonna 2023 124 tapahtumaa/esitystä/työpajaa. Osallistujia 10 500. Suuri osa toiminnasta toteutettiin päiväkodeissa ja osana koulujen perusopetusta. Kaikille avoimia, matalan kynnyksen tapahtumia järjestettiin kaupungin kulttuuritiloissa sekä kirjastoissa.
- Taidetestaajat: Suomen suurin kulttuurikasvatusohjelma tarjoaa kaikille kahdeksaluokkalaisten kaksikielisen taide-elämyksen lukuvuoden aikana. Toiminta tavoitti noin 850 rovaniemeläistä kahdeksaluokkalaista.
- Ukrainalaisten taidetoiminta: viikoittaista maksutonta taidetoimintaa ukrainalaisille sotaa paenneille perheille taidekasvattajien ja ammattitaitelijoiden toteuttamana. Ryhmä kokoontui 30 kertaa.

Kirjastopalvelut

Kirjastot tukevat lasten ja nuorten turvallista kasvua päivittäisessä toiminnassaan ja ovat monipuolisia resursseja lasten ja nuorten turvallisen kasvun tukemisessa tarjoamalla oppimista, kulttuuria, turvallisuutta ja sosiaalista vuorovaikutusta. Kirjastot tarjoavat muun muassa turvallisen ja rauhallisen ympäristön, jossa lapset ja nuoret voivat tutkia ja oppia laajasta kirjaston tarjoamista aineistoista ilman pelkoa tai häiriötekijöitä. Erityisesti monitoimitiloilla sijaitsevilla omatoimikirjastoissa pyritään aina tarjoamaan mahdollisimman laajasti myös palveluaikaa, jossa henkilökunta on läsnä. Pääkirjaston erikoisuutena on nuortenkirjasto Oman tarjoama keittiönurkkaus, jossa lapset ja nuoret voivat tehdä läksyjä ja nauttia omia eväitä odottaessaan harrastusten, esim. musiikkiopiston tuntien alkua.

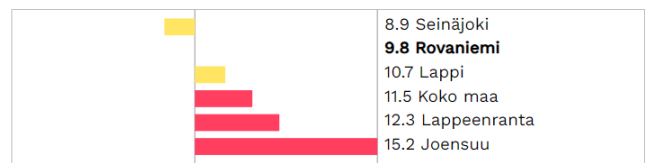
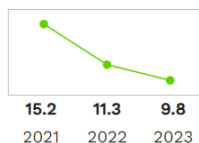
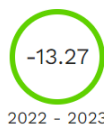
Kirjasto tukee lukemisharrastusta ja innostaa lukemisen pariin olemalla mukana Harrastamisen Suomen malli -toiminnassa sekä vierailamalla muun muassa Kulttuuriverstaalla.

Työllisyyspalveluissa nuoret kohdataan heidän tarpeensa huomioiden

Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta -indikaattori ilmaisee 15 - 24-vuotiaiden työttömien osuuden prosentteina 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta. Nuorisotyöttömyyden on 15 - 24-vuotias työttömyyden. Työllinen on henkilö, joka tutkimusajankohtana teki vähintään yhtenä päivänä työtä palkkaa tai voittoa saadakseen tai työskenteli avustavana perheenjäsenenä vähintään kolmanneksen alan normaalista työajasta tai oli työpaikastaan tilapäisesti poissa. Työvoiman määrä saadaan vasta noin kaksi vuotta tilastovuoden päättymisen jälkeen Tilastokeskuksen työssäkäyntitilastosta. Prosenttiosuuden laskennassa käytetyt alkuperäiset luvut ovat vuosikeskiarvoja, jotka perustuvat ko. vuoden eri kuukausien tietoihin. (Sotkanet 03/2024.)

Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta (T)

Nuorisotyöttömyys on Rovaniemellä ollut viime vuodet ennätysalhaisella tasolla. Työllisyyspalveluissa tarjottiin kasvokkain palvelua työnhakijoille ja mahdollistettiin helppo ja sujuva asiointi matalan kynnyksen Osaamo-palvelupisteessä, jossa myös Nuorten Ohjaamo toimii. Työnhakijoille järjestettiin erilaisia rekrytointitapahtumia

tuoden työnantaja ja työnhakijoita yhteen. Lisäksi käynnistettiin Eduro-säätiön kanssa yhteinen hanke, jossa tarjotaan palvelua enemmän tukea tarvitseville työnhakijoille.

Ohjaamo-toiminnassa nuori otetaan vastaan kokonaisuutena ja hänen tarpeisiinsa pyritään vastaamaan mahdollisuuksien mukaan saatavilla olevin keinoin tai hyödyntämällä laajan verkoston tarjoamia mahdollisuuksia ja palveluita. Nuorten mielen hyvinvoinnin haasteet ovat olleet pitkään tiedossa ja näihin auttaa vastaamaan Onni-työntekijä. Onni-työn tavoitteena on nuorten aikuisten psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin lisääminen sekä osallisuuden tukeminen yksilö- ja ryhmätoiminnan keinoin. Työskentelymenetelmänä Onni-työntekijällä on muun muassa hyväksymis- ja omistautumisterapiaan pohjautuva HOT-valmennus, jonka aikana nuori opettelee hyvinvointia tukevia taitoja.

Elinvoimapalvelut tuo nuoria ja elinkeinoelämää yhteen

Rovaniemen kaupungin elinvoimapalvelut tuki 4H-yhdistystä toiminta-avustuksella. Avustuksella mahdollistettiin monipuolinen ja aktiivinen toiminta koko Rovaniemen kaupungin alueella. 4H-nuorisotyö ennaltaehkäisee syrjäytymistä, tuo harrastusmahdollisuuksia myös maaseudulle, edistää nuorten työelämävalmiuksia ja yrittäjyyttä sekä työllistää vuosittain tuhansia nuoria. 4H-nuorisotyön ydinsisältö kiteytyy Kolme askelta työelämään -toimintamallissa. Malli sisältää 4H-nuorisotyön avaintuotteet: Ryhmätoiminta, 4H-akatemia, Työpaikka ja 4H-yritys. 4H-yhdistyksen toiminta vahvistaa yrittäjyyskasvatusta sekä edistää nuorten myönteistä asennetta työllisyyttä ja yrittäjyyttä kohtaan. Business Rovaniemi oli lisäksi mukana arvioimassa nuorten 4H-yrittäjien liikeideoita ja jakoi kolmelle nuorelle yrittäjälle stipendin hyvästä liikeideasta.

Viestintä-, markkinointi ja osallisuuspalvelut mukana toteuttamassa hyvinvoinnin teemavuotta

Rovaniemen kaupunki toteutti osallistuvan budjetoinnin toimintamallia, jossa kuntalaiset saivat päättää, mihin määritelty rahasumma käytetään. Yhtenä osallistuvan budjetoinnin teemana oli hyvinvoinnin teemavuoden mukaisesti lasten ja nuorten mielen hyvinvointi. Vuoden 2023 aikana kaupunki toteutti kuntalaisten ehdotusten ja äänestyksen pohjalta frisbeegolfradan Mäntyvaaraan sekä ulkokuntosalin Korkalovaaraan.

Lisäksi osallisuuspalvelut järjesti nuorten osallisuutta vahvistavia työpajoja lukiolaisten hyvinvointipäivässä Ounasvaaran sekä Lyseonpuiston lukiolla ja oli mukana toteuttamassa kahdeksaluokkaisten nuorten hyvinvointi-iltaa. Kaupunki edisti opiskelijoiden hyvinvointia opiskelijan kotikaupunki -työryhmässä sekä päättäjät ja opiskelijat yhdistävällä keskustelutilaisuudella, jossa käsiteltiin opiskelijoille ajankohtaisia aiheita. Lisäksi lapsille ja nuorille on järjestetty kouluruokakeskustelu, jonka pohjalta kouluruokaa kehitettiin.

Rovaniemen perhekeskus turvallisen kasvun ja kehityksen sekä mielen hyvinvoinnin tukena

Rovaniemen perhekeskus on verkosto, jossa eri tahot yhdistävät voimansa lasten, nuorten ja perheiden tukemiseksi. Perhekeskus kokoaa yhteen sivistys- ja hyvinvointipalvelut, sosiaali- ja terveyspalvelut, järjestöjen, seurakunnan sekä Kelan ammattilaisia ja toimintaa. Perhekeskus tarjoaa hyvinvointia ja terveyttä edistäviä sekä kasvua ja kehitystä tukevia palveluita sekä varhaisen tuen, hoidon ja kuntoutuksen palveluja lapsille, nuorille ja perheille. Perhekeskuksen painopiste on ennaltaehkäisevissä ja varhaisen tuen palveluissa ja toiminnassa.

Vuonna 2023 Rovaniemen kaupungin sivistys- ja hyvinvointipalveluissa toimi Tulevaisuuden sote-keskus -hankkeen tuella perhekeskuskoordinaattori. Hankkeen aikana muun muassa koottiin perhekeskusverkostoa, jossa tehtiin lasten, nuorten ja perheiden palveluita ja eri tahojen ammattilaisia tutuksi keskenään etäaamukahvien merkeissä. Lisäksi koottiin kohtaamispaikkaverkosto, joka tarjoaa alle kouluikäisten lasten perheille avointa kohtaamispaikkatoimintaa ja kehittää toimintaa perheiden tarpeiden mukaisesti. Hankkeessa kehitettiin matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapalvelua lisäämällä palveluun Pyydä apua -nappi eli sähköinen yhteydenottokanava sekä koottiin Rovaniemen kaupungin Lapsiperheet -kohderyhmäsivustolle perhekeskuksen palvelukokonaisuutta.

Nuorille tarjottiin matalan kynnyksen Walk in Talk -keskusteluapua. Vanhemmuuden tueksi järjestettiin Vanhemmuuden webinaareja Lapin perhekeskuskoordinaattoreiden yhteistyönä. Kehittämistyötä ohjasi perhekeskuskehittämisen ohjausryhmä.

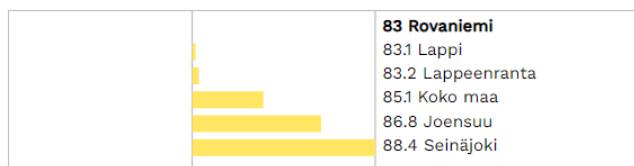
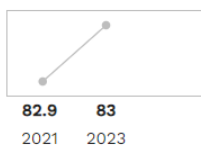
Rovaniemen kaupungin hyvinvoinnin teemavuosi 2023: lasten ja nuorten mielen hyvinvointi

Rovaniemen kaupungin hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelmassa 2022-2025 on vuosittain vaihtuva hyvinvoinnin teemavuosi, joka keskittyy erityisesti tiettyyn ilmiöön. Vuosina 2022-2023 teemana oli lasten ja nuorten mielen hyvinvointi. Lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin haasteet ovat huolestuttaneet ja indikaattoritiedon perusteella tilannetta tulee edelleen seurata tarkasti. Kouluterveyskyselyssä lasten ja nuorten kokema tyytyväisyys omaan elämäänsä on alle kansallisen keskiarvon.

Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)
(T) (VÄH-A) (VÄH-K)

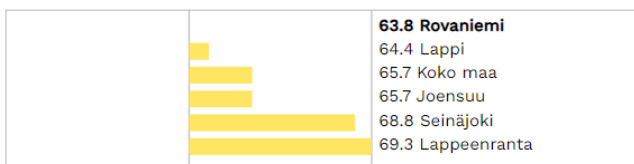
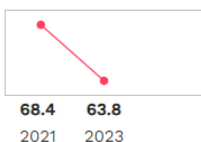
0.12
→
2021 - 2023

Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)
(T) (VÄH-A) (VÄH-K)

-6.73
2021 - 2023

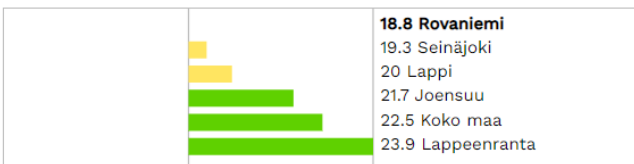
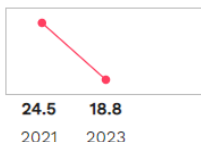

On huolestuttavaa, että Kouluterveyskyselyssä rovaniemeläisistä 4.-5. luokkalaisista jopa 30,7 % on kokenut vähintään lievää ahdistusoireilua ja 28,3 % mielialaan liittyviä ongelmia (Kouluterveyskysely 2023). Näissä molemmissa osuuksissa nähdään noin viiden prosenttiyksikön kasvu edelliseen tiedonkeruuseen verrattuna. Myös **nuorten kokema vahva positiivinen mielenterveys on laskenut sekä peruskoululaisten että toisen asteen opiskelijoiden keskuudessa** vuoden 2021 tuloksiin verrattuna.

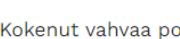
Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)
(T) (VÄH-A) (VÄH-K)

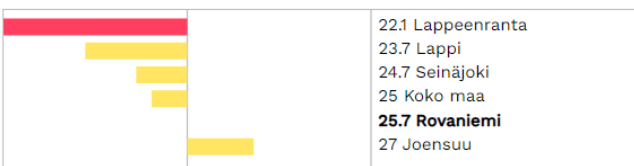
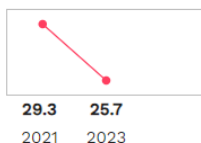
-23.27
2021 - 2023

Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)
(T) (VÄH-A) (VÄH-K)

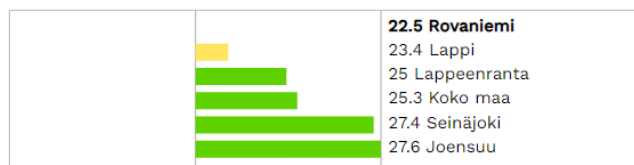
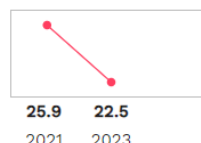
-12.29
2021 - 2023

Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)
(T) (VÄH-A) (VÄH-K)

-13.13
2021 - 2023

Teemavuoden keskiössä olivat yhteistyö sekä tiedontuotanto strategisen suunnittelun ja päätöksenteon tueksi. Tietoa kerättiin ilmiöön liittyen sekä suoraan rovaniemeläisiltä perheiltä että heidän kanssaan työskenteleviltä ammattilaisilta. Teemavuoden toteutuminen kaksivuotisena mahdollisti prosessimaisen tiedontuotannon, jossa ensimmäisenä vuonna tuotettua tietoa syvennettiin ja jatkokäsiteltiin konkreettisiksi toimepiteiksi ja ratkaisuksi tiiviissä yhteistyössä eri hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimijoiden kanssa.

Keväällä 2023 toteutettiin laaja lapsiperhekysely lasten ja nuorten vanhemmille perheiden koetun hyvinvoinnin

kartoittamiseksi. Kyselyn toteuttamiseen osallistuivat Rovaniemen kaupunki, Lapin hyvinvointialue, järjestöt, Rovaniemen seurakunta ja kehittäjäasiakkaat. Kyselyyn vastasi 920 huoltajaa. Lapsiperhekyselyn mukaan **perheissä voidaan pääsääntöisesti hyvin**, mutta **10-12 % perheistä vastasi voivansa huonosti tai osittain huonosti**. Perheiden hyvinvointiin vaikuttaa vahvasti arjen sujuminen. **Lasten ja vanhempien väliset suhteet ovat kyselyn mukaan hyvät ja lapset voivat vanhempien näkökulmasta hyvin**. Perheiden arjessa **haasteena on vanhempien jaksaminen, tukiverkon puute, arjen kiireisyys, työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen, taloushuolet sekä vanhempien parisuhdeajan ja liikunnan puute**. Perheet kaipaavat myös **enemmän koottua tietoa siitä, mitä toimintaa ja palveluja on tarjolla**. Tätä tietoa hyödynnetään jatkokehittämisessä ja palveluiden suunnittelussa.

Syksyllä puolestaan järjestettiin yhteistyössä järjestöjen elämänkaariverkoston kanssa lasten, nuorten ja perheiden kanssa toimiville ammattilaisille verkostotapahtuma, johon osallistui 117 henkilöä 50 eri organisaatiosta. Osallistujat edustivat muun muassa Rovaniemen kaupunkia, Lapin hyvinvointialuetta, oppilaitoksia, järjestöjä ja yksityisiä palveluntuottajia.

Keskeisimpinä tuloksina tiedontuotannossa löydettiin sekä asukkaiden että ammattilaisten näkemyksissä muutamia yhteisiä, toistuvia teemoja:

Perheiden hyvinvoinnin tukemiseksi tarvitaan verkostomaista työtä, jossa keskiössä ja aktiivisena toimijana on yksilö.

Ennaltaehkäisevän työn perustana ovat vahvasti kohtaamiset lasten, nuorten ja perheiden arkiympäristöissä.

Palvelujen ja toiminnan sekä niitä tarvitsevien kohtaamista tulee edelleen kehittää eli monitoimijainen yhteistyön edellyttää koordinaatiota, tiedon koostamista ja viestintää.

Digitaaliset palvelut tulee hyödyntää mahdollisuutena.

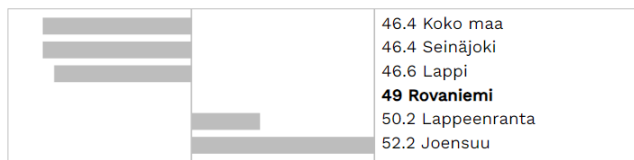
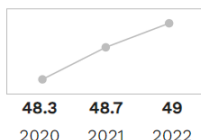
Painopiste 2: Tuemme yhteisöllisyyden vahvistamista

Yhden hengen asutokunnat, %
asutokunnista
(P)

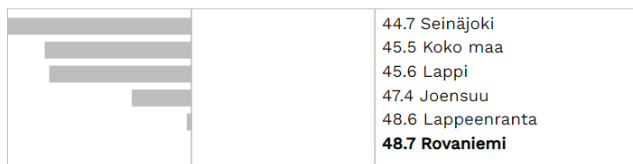
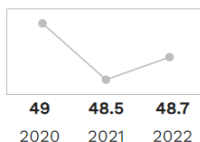
0.62
→
2021 - 2022

Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet,
% vastaavan ikäisestä
asuntoväestöstä
(T) (VÄH-A) (VÄH-K)

0.41
→
2021 - 2022

(Sotkanet 03/2024.)

Rovaniemellä oli vuonna 2023 yhteensä 15 008 vanhuuseläkettä saavaa henkilöä, joista naisia 8220 ja miehiä 6788 (Eläketurvakeskus 03/2024). Vanhuuseläkettä saavien määrä on edelliseen vuoteen verrattuna kasvanut 166 henkilöllä.

Kaupungissa toimivat yhdistykset ja järjestöt ovat tärkeitä toimijoita asukkaiden yhteisöllisyyden edistämässä ja aktivoijana. Järjestöjen elämäkaariverkostot kokoavat yhteen yli 100 paikallista järjestöä ja yhdistystä ja se on yksi järjestöjen ja kaupungin välisen kumppanuuden kehittämisen sekä tiedonvälityskanava. Verkostot ovat järjestäytyneet elämäkaarimallin mukaisesti ja esimerkiksi ikäihmisten elämäkaariverkosto on tutustuttanut eri eläkeläis- ja potilasjärjestöt sekä Rovaniemen seurakunnan ja kaupungin toisiinsa uudella tavalla. Verkoston sisäinen yhteistyö on lisääntynyt merkittävästi, ja yhdistykset ovat hyödyntäneet toistensa asiantuntijuutta.

Lapin sosiaali- ja terveysturvayhdistyksen toteuttamassa maakunnallisessa järjestökyselyssä (04/2024) Rovaniemen yhdistyksensä kotipaikaksi ilmoittaneista yhdistyksistä noin 79 % ilmoitti tekevänsä yhteistyötä kaupungin kanssa. Yhteistyön muodot ovat monenlaisia aina avustuksista, kumppanuussopimuksista ja tiloista erilaisten tapahtumien ja palveluiden järjestämiseen yhteistyössä.

Kansalaistalo on asukkaiden ja järjestöjen yhteisö

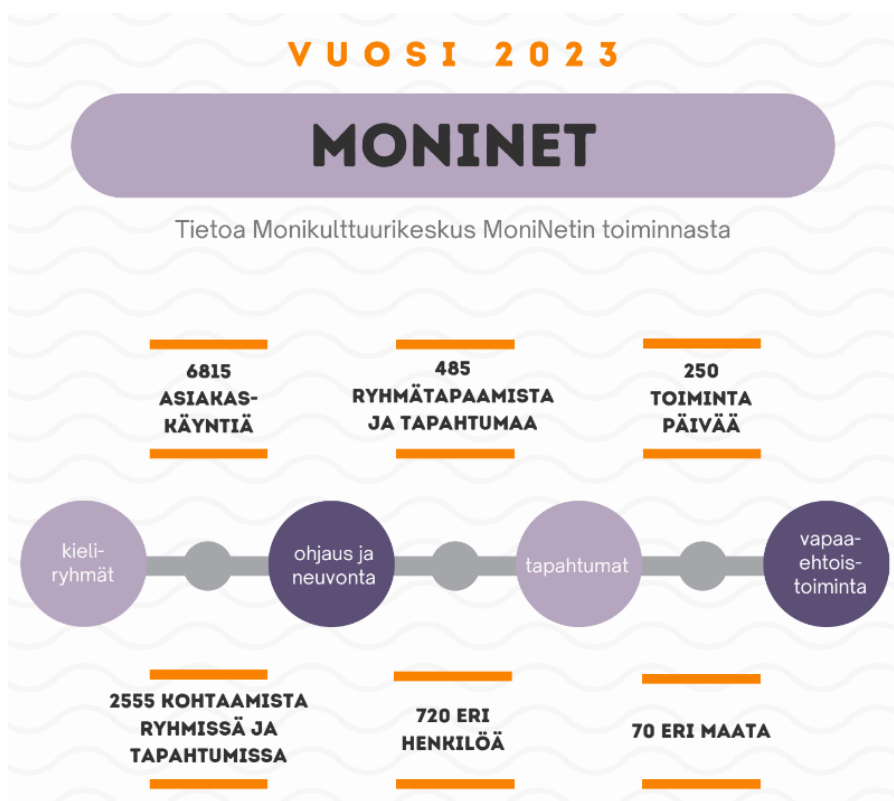
Rovaniemellä Kansalaistalossa toimiva vapaaehtoistyönkeskus Neuvokas tarjoaa yli 200 vapaaehtoiselle paikan, jossa olla osallisena ja toimia vapaaehtoisena tuottaen apua ja tukea rovaniemeläisille. Kansalaistalolla toimii myös kaikille avoin kohtaamispaikka Tupa. Kansalaistalon kautta tavoittaa laajan joukon järjestöjä. Vuonna 2023 Neuvokkaan ja Kansalaistalon kokoustiloissa toimintaa toteuttaneiden järjestöjen toimintoihin osallistuttiin yhteensä yli 42 000 kertaa.

Vuonna 2023 Neuvokkaassa toteutettiin laajasti rovaniemeläisten hyvinvointia edistävää työtä. Neuvokkaan moninaiseen toimintaan osallistui yhteensä yli 9 700 henkilöä, joita kohdattiin noin 75 900 kertaa. Toimintaan kuului esimerkiksi ruokajakeluiden toteutus (kauppojen lahjoittamat tuotteet ja Hyvän mielen yhteisölounas koulujen ja päiväkotien lämpimästä ylimääräruoasta) ja ammatillisesti ohjattu vapaaehtoisten välittäminen. Vapaaehtoisilta voi saada tukea kotona pärjäämiseen, omien asioiden hoitamiseen, osallisuuden lisäämiseen ja he voivat osaltaan mahdollistaa sosiaalisia kohtaamisia. Lisäksi Neuvokkaassa toteutettiin matalan kynnyksen toimintaa kuten ryhmiä ja yhteislaulutilaisuuksia keskustun ja kylien alueella. Rovaniemeläisiä myös ohjattiin heille sopivaan järjestötoimintaan ja muiden tahojen palveluihin ja tarjottiin digitukea omien asioiden hoitamiseen.

Maahanmuuttajien määrä Rovaniemellä on kasvussa (Tilastokeskus 05/2024).

Rovaniemi							
vuosi	Kokonaisväkiluku	Ulkomaan kansalaiset	Ulkomaan kansalaiset osuus %	vieraskieliset	vieraskieliset osuus %	ulkomaalainen syntyperä	Ulkomaalainen syntyperä osuus %
2020	63 528	1 619	2,5	2 267	3,6	2 407	3,8
2021	64 180	1 675	2,6	2 352	3,7	2 493	3,9
2022	64 535	1 795	2,8	2 502	3,9	2 635	4,1
2023	65 286	2 350	3,6	3 072	4,7	3 219	4,9

Rovalan Setlementti ry:n ylläpitämän Monikulttuurikeskus MoniNetin asiakasmäärät ovat kasvaneet vuoden 2023 aikana. Tämä johtuu osittain maahanmuuttajamäärien kasvamisesta. MoniNetin asiakkaita ovat eri perustein tulleet maahanmuuttajat. Asiakkaat kysyvät apua hyvin laajasti erilaisissa arkielämän asioissa, kuten esimerkiksi yhteiskunnalliset tuet, palvelut, asuminen, perhe, työllistyminen, erilaiset käytännön asiat ja digiasiat. Lisäksi he osallistuvat suomen kielen vertaisryhmätoimintaan. Joissakin kieliryhmissä on ollut poismuuttoa, mutta osa kieliryhmistä jää alueelle ja osallistuu aktiivisesti MoniNetin toimintaan. Eniten tuen tarvetta on niillä maahanmuuttajilla joilla ei ole suomalaisia verkostoja. MoniNetin toiminnan seurauksena asiakkailla on enemmän tietoa ja osaamista toimia yhteiskunnassa. He oppivat prosessinomaisesti hoitamaan omia asioitaan itsenäisemmin. Tarve toiminnalle on kuitenkin jatkuva: yhteiskunnalliset muutokset sosiaaliturvaan, kotoutumiseen ja maahanmuuttoon liittyvissä asioissa lisäävät tiedon ja tuen tarvetta. Eri elämänvaiheissa tukea ja tietoa tarvitaan aina uusissa asioissa.

Kuva: Monikulttuurikeskus MoniNet

MoniNetin toimintaa rahoittavat STEA ja Rovaniemen kaupunki. Myös Rovaniemen seurakunta tukee MoniNetin toimintaa.

Kulttuuri ja tapahtumat asukkaiden yhteisöllisyyden vahvistajana

Rovaniemen kaupungin kulttuuritoimisto, Rovaniemen kaupunginkirjasto, Lapin maakuntamuseo ja Rovaniemen taidemuseo sekä Lapin kamariorkesteri muodostavat yhdessä kulttuuripalvelut. Kulttuuripalveluilla on merkittävä rooli asukkaille tarjottavien tapahtumien organisoijana tai koordinoijana. Tapahtumat tuovat ihmisiä yhteen kokemaan elämyksiä, mutta myös tuntemaan yhteenkuuluvuutta ja osallisuutta. Tapahtumia järjestettiin sekä kulttuuripalveluiden kesken yhteistyössä että verkostomaisesti eri toimijoiden, ryhmien ja kolmannen sektorin kanssa.

Hanketoiminta tukee kaupungin lakisääteisiä palveluita ja hankerahoitusta hyödynnettiin aktiivisesti myös vuonna 2023. Kulttuuriohjaajat palvelutaloissa oli puolen vuoden hanke, jossa muotoiltiin lähtöaskeleet kulttuurikoulutettujen työskentelylle ikääntyneiden palveluasumisessa. Etsivän kulttuurisen vanhustyön jatkohanke taas edisti niiden ikääntyneiden osallisuutta taiteeseen ja kulttuuriin, joiden kulttuuriset oikeudet toteutuvat puutteellisesti. Hankkeessa kehitettiin Etsivän kulttuurisen vanhustyön toimintamalli, jonka toimintaa jatketaan Rovaniemellä. Intoa taiteesta -hanke striimasi taidemuseon näyttelyopastuksia ja näyttelyihin pohjautuvia työpajoja muun muassa etsivän nuorisotyön ryhmille innostaen nuoria pohtimaan ja tutkimaan nykytaidetta oman tekemisen kautta.

Lapin kamariorkesteri järjesti Korundin konserttiansa lisäksi matalan kynnyksen ilmaiskonsertteja Rovaniemen alueen kylissä ja jalkautui musisoimaan hoitolaitoksiin, päiväkoteihin, kouluihin ja kaupungin julkisiin tiloihin kuten kirjastoihin, Wanhoille Markkinoille ja keskustan kauppakeskuksiin. Orkesterin taiteilijatapaamiset ovat kaikille ilmaisia ja niissä voi kuulla konserttien esiintyjien haastatteluja.

Lapin kamariorkesterin kenraaliharjoituksiin tarjottiin alueen kouluryhmille ilmaisia vierailumahdollisuuksia opettajan kanssa. Myös ikääntyneille oli säännöllisesti tarjolla vapaalippuetuja kenraaliharjoituksiin, joissa voi seurata muusikoiden työskentelyä ja teosten valmistumista. Lapin kamariorkesterin konsertit Korundissa järjestetään esteettömissä tiloissa. Esteettömyyttä edistävät invapysäköinti, kynnyksettömät tilat ja inva-wc. Korundisalissa on kolme pyörätuolipaikkaa sekä induktiosilmukka.

Kirjaston järjestämät tapahtumat olivat olennainen osa paikallisyhteisön rakentamista ja vahvistamista monella tapaa. Vuonna 2023 kirjastossa järjestettiin yhteensä 842 tapahtumaa, joista 673 oli kirjaston järjestämiä. Tapahtumissa kävi yhteensä 4393 aikuista ja 6559 lasta. Ne tarjosivat mahdollisuuden kohtaamiselle ja vuorovaikutukselle erilaisten ihmisten välillä varallisuudesta riippumatta, luoden siten yhteisöllisyyden tunnetta. Näissä tapahtumissa asukkailla oli mahdollisuus jakaa kiinnostuksiaan ja harrastuksiaan, oppia uutta ja luoda verkostoja muiden kanssa. Lisäksi ne edistivät kulttuurista monimuotoisuutta ja yhteisön jäsenten välistä ymmärrystä. Kirjaston rooli keskuksena, jossa tapahtumia järjestetään, korostaa sen merkitystä paikallisyhteisön kokoontumispaikkana ja tukee näin yhteisöllisyyden kehittymistä. Yhteistyössä Lapin kamariorkesterin kanssa kirjastossa oli lainattavana kaksi kappaletta orkesterin kausikortteja, joita asiakkaat voivat lainata ja käyttää konserttilippuina.

Lapin maakuntamuseo järjesti useita erilaisia oppimista, yhteisöllisyyttä ja myös identiteetin vahvistamista tukevia tapaamisia, yleisöopastuksia ja -luentoja. Arktikumissa on ollut kolme vuosittaista avoimien ovien päivää. Lisäksi järjestettiin työpajoja koululaisille ja kaikille avoimia yleisöluentoja ja -tapaamisia pitkin vuotta, sekä kuukausittain kokoontuva vapaamuotoinen Museon ystävien ryhmä. Lapin maakuntamuseon työntekijät vierailivat kuukausittain vetämässä muistelukerhoa ikäihmisille Helmikammarilla ja historialuentoja Päiväkeskuksella. Maakuntamuseo teki aktiivista yhteistyötä Kotiseutuyhdistys Rovaniemen Totto ry:n ja Lapin metsämuseoyhdistys ry:n kanssa, joissa molemmissa toteutettiin erilaisia tapaamisia ja jaettiin tietoa historiasta ja kulttuurista kaikille halukkaille.

Yhteisöllisyyttä edistäviä tapahtumia järjestettiin vuonna 2023 kaikille ikäryhmille

Kaupunki järjesti juhlia kuntalaisille muun muassa uutena vuotena, pääsiäisenä, juhannuksena, itsenäisyyspäivä ja veteraanipäivänä huomioiden juhlien sisällöissä niin lapset kuin eri ikäiset aikuisetkin. Juhlissa nähtiin esittävää taidetta, ulkoiltiin ja liikuttiin yhdessä.

Yhteisöllisen pääsiäispuu-tempauksen tuotoksena maalattiin kirjavia pääsiäismunia niin kouluissa, päiväkodeissa kuin avoimissa työpajoissakin. Pääsiäisjuhlassa oli noin 240 kävijää ja sen järjestämisessä ovat mukana Rovaniemen kaupunki, Rovaniemen seurakunta, Rovaniemen Neuvokas, Sampokeskus sekä Sale Lapinmaa.

Päivätansseja järjestettiin kaksi kertaa kuukaudessa ja ne olivat erittäin suosittu tapahtuma keräten keskimäärin 70-100 osallistujaa. Erityisen positiivisella energialla latautunut tapahtuma toteutetaan mahdollisimman esteettömänä.

Nuorisotyö tuo yhteisöllisyyden osaksi nuorten arkea - niin kaupunginosissa kuin kylilläkin

Yhteisöllinen nuorisotyö sisälsi vuonna 2023 nuorten avointa-, yksilö-, ryhmä- ja osallisuustoimintaa, koulunuorisotyötä, tapahtumia, loma-ajan toimintaa, teemapäiviä, retkiä ja jalkautuvaa nuorisotyötä, joita toteutettiin pääasiassa alueiden ylä- ja yhtenäiskoulujen yhteydessä olevilta nuorisotiloilta. Kaupungissa toimi yhteensä seitsemän nuorisotilaa sekä Monitoritalo Monde ja kauppakeskuksen Nuorten tila. Vuonna 2023 kaikkien näiden toimintapisteiden kävijämäärät kasvoivat.

Nuorisotyötä tehtiin myös alueittain

Korkalovaarassa nuorisotyötä tehtiin pääasiassa Korkalovaaran peruskoululla koulunuorisotyönä. Moniammatillinen yhteistyö, kontaktit opettajiin, opinto-ohjaajiin ja kuraattoriin lisääntyivät kevätkaudella ja syyskaudelle tultaessa koulunuorisotyöstä oli jo muodostunut tärkeä osa kouluyhteisöä toimijoiden välisen sujuvan yhteistyön ansiosta. Elokuussa 2023 koulu antoi nuorisotyön käyttöön oman tilan, joka mahdollisti koulunuorisotyön monipuolistamisen. Välituntitoiminta toteutui lähes päivittäin tavoittaen ja aktivoiden hyvin nuoria. Oppilaille oli myös mahdollisuus tavata nuorisotyöntekijää oppituntien aikana opettajan kanssa sopien. Yksilöohjauksessa koulunkäynnin tukeminen, kaverisuhteiden luominen ja välienselvittely sekä kiusaamisen vastainen toiminta olivat tärkeitä toimenpiteitä. Nuorisotyöntekijä kuului koulun hyry-ryhmään ja työskenteli muun muassa leirikoulussa, retkillä ja pienryhmätoiminnassa sekä toteutti oppilaiden vapaa-ajalla tapahtuvaa toimintaa hyödyntäen lisäksi ostopalveluja.

Ounasrinteen ja Ounasvaaran alueelliseen nuorisotoimintaan saatiin keväällä mukaan uusia nuoria ja toiminnan järjestämisessä kuultiin nuorten ideoita. Etenkin viikoittaisten salivuorojen, aulan harrastetilan ja musiikkiluokan käyttö oli suosittua. Yksilöohjaukseen nuoret ohjautuivat pääasiassa ryhmätoimintojen aikana käytyjen keskustelujen kautta. Välituntitoiminta onnistui sekä Ounasrinteellä että Ounasvaaralla hyvin ja sen myötä tavoitettiin myös nuoria, jotka eivät osallistuneet alueen nuorisotilatoimintaan. Alueella asuu paljon ukrainalaisperheitä, joten perheiden nuorten osallistamiseen ja koulunuorisotyön tehostamiseen resursoitiin hankerahoitteisesti koulunuorisotyöntekijä 1.8.2023 alkaen.

Nivavaarassa nuoria tavoitettiin hyvin nuorisotoimintaan ja suurimmalla osalla osallistuminen on säännöllistä. Teemapäivät ja retket toteutuivat onnistuneesti ja runsaslukuisesti toiminnan keskittyessä nuorten mielekkään vapaa-ajan aktivoimiseen. Syyskaudella koululle jalkautumalla ja infoilla saatiin mukaan lisää uusia

kävijöitä. Erilaiset pelailut, visailut, päiväretket ja kädentaitotoiminnat olivat suosittuja, mutta myös keskusteluhetket olivat tärkeitä ja niistä ohjautui nuoria yksilötyöhön. Yksilötyön määrä ja tarve väheni syyskaudella toiminnan painottuessa pienryhmätoimintaan. Koulunuorisotyö jatkui hyvässä yhteistyössä koulun kanssa ja nuorisotyöntekijät olivat mukana opiskeluhuoltoryhmässä. Nuorisotyöllä pystyttiin tukemaan koulua muun muassa koulumotivaatioon, käyttäytymiseen ja auktoriteettiasioihin liittyvissä haasteissa.

Ylikylässä tammikuussa 2023 toimintaan tulleet uudet nuoret olivat jo toukokuuhun mennessä muodostuneet yhdeksi ryhmäksi. Kävijämäärät nousivat tasaisesti ja myös tytöt tulivat mukaan toimintaan entistä aktiivisemmin. Toiminnan sisältö oli monipuolista nuoria kuulevaa harrastetoimintaa. Tiedyt ryhmätoiminnot, kuten perjantain turnauspäivät olivat suosittuja. Ryhmätoimintoihin, kuten kokkauserhoon, saatiin osallistumaan myös sellaisia nuoria, jotka eivät muuten olleet mukana nuorisotoiminnassa. Ohjaajien näkyvyyttä ja kouluun linkittymistä vahvistettiin esimerkiksi nuorisotilavälitunneilla, jotka olivat suosittuja oppilaiden keskuudessa. Yksilöohjaukseen ohjautui nuoria sekä avoimen toiminnan että koulupäivän aikana. Ohjaajat onnistuivat toimimaan arjen keskellä turvallisina aikuisina, joilla on aikaa jutella monista nuoria askarruttavista asioista. Hyvää ilmapiiriä ja yhteishenkeä on kasvatettu yhteisöllisellä tekemisellä ja napakalla suhtautumisella häiriökäyttäytymiseen. Suuren kävijämäärän vuoksi yhteishengen luominen vaatii edelleen työtä. Syksyn aikana uusia seiskaluokkalaisia saatiin mukaan toimintaan ja kävijämäärä oli kokonaisuudessaan ennätysellisellä tasolla. Koulunuorisotyöhön sisältyi välituntitoiminnan, ryhmätysten ja yksilötyön lisäksi myös vuosikellon mukaiset koulunuorisotyön infot.

Yläkemiöjen nuorisotyön toteuttamisessa ja aikatauluissa kuultiin nuoria muun muassa palautekanavien ja henkilökohtaisten keskustelujen kautta. Toiminnan ideointi vaatii kuitenkin paljon ohjaajan kannustusta ja ohjaavaa otetta. Erilaiset retket ja reissut menestyivät kohtuullisen hyvin nuorisotilatoiminnan lisäksi. Avoin nuorisotilatoiminta oli koulun yhteydessä toteutettua ja helposti tavoitettavaa matalan kynnyksen toimintaa harrasteiden parissa. Avoimessa toiminnassa pyrittiin ottamaan aktiivisesti kontaktia nuoriin, joiden huomattiin olevan usein itsekseen, ja myös koulupäivien jälkeen monet nuoret tulivat juttelemaan ja vaihtamaan kuulumisia ohjaajan kanssa. Nuorisopalvelujen ohjaajan työparina toimi seurakunnan nuorisotyöntekijä kahtena päivänä viikossa. Koulunuorisotyö keskittyi pääsääntöisesti maanantaille, jolloin koulupäivän aikana nuorisotilalla toimi välituntiryhmä yläkouluikäisille. Lisäksi 5.-6.-luokkalaisille järjestettiin maanantaisin ”odotustunnille” ryhmätoimintaa.

Alakemiöjen nuorisotyössä tuettiin nuorten liikkuvuutta eri harrastusmahdollisuuksiin sekä nuorten omaa aktiivisuutta ja yhteisöllisyyttä. Nuorten osallistuminen toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen oli aktiivista. Syyskaudella keskityttiin harrastustoiminnan vahvistamiseen, jonka mukaisesti erilaisia retkiä ja teemapäiviä järjestettiin aktiivisesti nuorten toiveisiin pohjautuen. Yhteisöllisyyttä parannettiin korostamalla selkeitä käyttäytymis- ja toimintasääntöjä yhteisen tekemisen parissa. Kiusaamiseen puututtiin jämakästi ja toisten sanomisiin sekä käyttäytymiseen puututtiin rakentavalla otteella.

Alaounasjoen nuorisotilojen toimintasisällöt olivat monipuolisia ja myös reissuja ja retkiä järjestettiin nuorten liikkuvuuden edistämiseksi. Nuorten omien toiveiden kuuleminen oli toiminnan ydin, joten toiminnan sisältö oli tämän myötä nuorille mielekästä ja ryhmähenki nuorisotilalla oli todella hyvä. Osallisuutta kehitettiin ja esim. Sinetän kyläyhdistyksen kanssa pidettiin keväällä nuoria osallistava ideointipajoja liittyen hankkeeseen, jossa kehitetään Sinetän kylää nuorten näkökulmasta ja nuoria varten. Avoimen toiminnan liikuntahallivuorot aktivoivat nuoria ja saivat heidät myös itse kehittämään toiminnan sisältöä hallivuoroille. Yksilötuen määrän tarve kasvoi syyskaudella ja siihen vastattiin mahdollisimman hyvin, joten nuorilla oli hyvät mahdollisuudet tulla kuulluksi ja kohdatuksi.

Yhteiskunnallista vuoropuhelua mahdollistamassa

Viestintä- markkinointi- ja osallisuuspalvelut vahvisti yhteisöllisyyttä järjestämällä kansallisia dialogeja. Kansallinen dialogi on malli yhteiskunnallisen vuoropuhelun toteuttamiseen sekä osallisuuden ja yhteenkuuluvuuden vahvistamiseen. Kaupunki järjesti vuonna 2023 yhteensä 19 kansallista dialogia, joista osa oli suunnattu suoraan ikäihmisille, maahanmuuttajille, nuorille ja järjestöille. Kansallisia dialogeja järjestettiin esimerkiksi kirjastossa sekä Rovaniemen Kansalaistalolla.

Eriytymiskehitystä kaupunginosien välillä pyrittiin vähentämään osallistuvan budjetoinnin avulla. Osallistuvan budjetoinnin yhtenä teemana oli Korkalovaaran asuinalueen kehittäminen ja sen tuloksena kaupunki toteutti vuoden 2023 aikana ulkokuntosalin Korkalovaaraan asukkaiden ideoiden ja äänestyksen pohjalta.

Painopiste 3: Kavennamme hyvinvointieroja

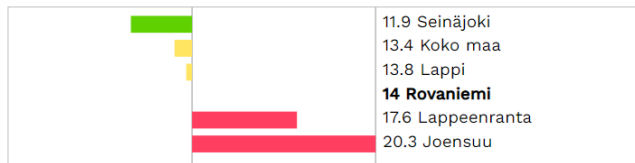
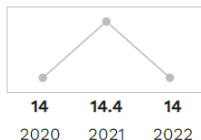
Kunnan yleinen pienituloisuusaste (P)

-2.78

2021 - 2022

Kunnan yleinen pienituloisuusaste -indikaattori ilmaisee pienituloisiin kotitalouksiin kuuluvien henkilöiden osuuden prosentteina kaikista alueella asuvista henkilöistä. Tilasto kuvaa, kuinka suuri osa alueen väestöstä kuuluu kotitalouksiin, joiden tulot jäävät suhteellisen pienituloisuusrajan alapuolelle. Kyse on mittarista, joka kuvaa väestön asemaa suhteellisella tulojakaumalla.

Pienituloisuuden raja lasketaan joka vuosi uudestaan koko väestön valtakunnallisesta tulojakaumasta. Kaikilla alueilla on käytössä sama pienituloisuusraja. Näin ollen indikaattori kuvaa sitä, kuinka suuri osa alueen väestöstä on valtakunnallista mittapuuta käyttäen pienituloisia. Se voi poiketa paljonkin siitä, miten alueen väestö suhteutuu oman alueensa tulojakaumaan. **Rovaniemen pienituloisuusaste on 14 %, mikä on hyvin lähellä maan keskiarvoa ja vertailukuntiin nähden toiseksi matalin** (Sotkanet 03/2024).

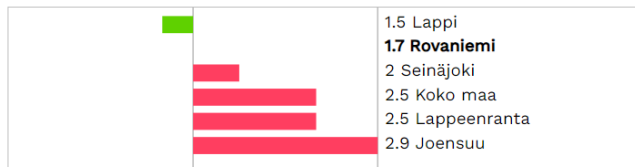
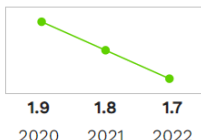
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, %

vastaavan ikäisestä väestöstä (P) (HYTE-K) (HYTE-A)

-5.56

2021 - 2022

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25-64-vuotiaat -indikaattori kertoo, kuinka suuri osuus työiässä olevasta väestöstä on toimeentulotuen piirissä pitkäaikaisesti. Pitkäaikaisasiakkaiden osuus väestöstä mittaa paremmin todellista köyhyyttä kuin kaikkien toimeentulotukiasiakkaiden osuus väestöstä. Pitkäaikaisesti toimeentulotukea saaneiden kohdalta korostuu myös kasautuva syrjäytymisriski, mihin liittyvät ilmiöinä niin pitkäaikaistyöttömyys kuin kotitalouden jäsenten ylisukupolvisen syrjäytymisen riski. Alueellisessa vertailussa verrokkikuntiin erot eivät ole suuria, mutta **Rovaniemellä oli vähiten pitkäaikaisesti toimeentulotukea saaneita osuuden ollessa hyvin lähellä koko Lapin alueen keskiarvoa.** (Sotkanet 03/2024.)

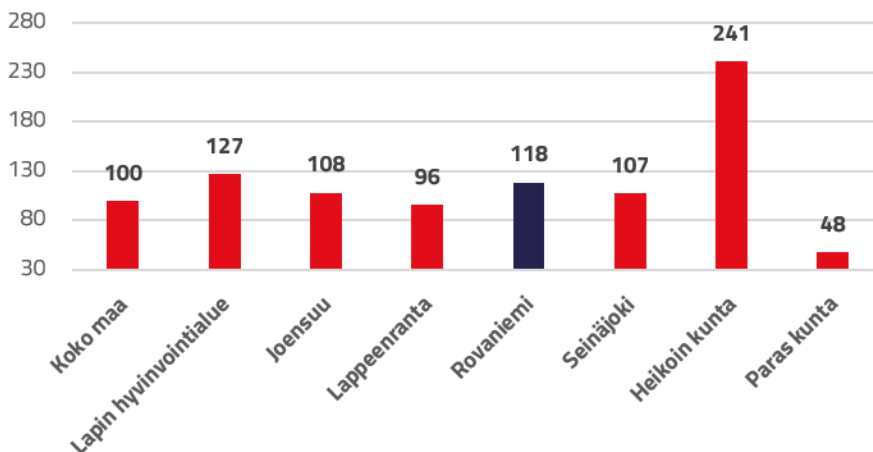
Työkyvyttömyysindeksi kuvaa työikäisen väestön työkyvyttömyyttä suhteessa koko maan tasoon. Indeksissä on otettu huomioon kolme eri ryhmää: 1) työkyvyttömyyseläkkeen (ml. täys- ja osatyökyvyttömyyseläkkeet) saajat joulukuussa, 2) vähintään 3 kuukauden pituisella sairauspäivärahaajaksolla olleet vuoden aikana ja 3) myöntävän ammatillisen kuntoutuspäätöksen saaneet vuoden aikana. Indeksiiin lasketaan vuosittain kukin 16-64-vuotias henkilö, joka on mukana jossain kolmessa edellä mainitussa ryhmässä. Täystyökyvyttömyyseläkkeet saavat indeksissä suuremman painon, kuin ammatillinen kuntoutus ja osatyökyvyttömyys, jotta indeksi kuvaisi mahdollisimman reaalisesti työkyvyttömyyden aiheuttamaan kuormaa

Indeksin arvo on sitä suurempi, mitä yleisempää työkyvyttömyys kunnassa on. Indeksien arvo on koko maassa 100. Aikasarjoja tarkasteltaessa on huomioitava, että kuntien ja alueiden indeksiarvoon vaikuttaa alueen

työkyvyttömyyden kehityksen lisäksi koko maan samanaikainen kehitys. Ikävakioitu indeksi kuvaa sitä osaa alueiden välisistä eroista, joka ei johdu ikärakenteiden erilaisuudesta. Työkykyetuuksiin tarvitaan lääkärintuus, joten myös terveyspalvelujen saatavuus vaikuttaa indeksin suuruuteen. Indeksit tarjoaa tietoa siitä, kuinka aktiivisesti työkykyä edistävään ammatilliseen kuntoutukseen ohjataan.

Rovaniemen työkyvyttömyysindeksi saa arvon 118. Lapin hyvinvointialueen työkyvyttömyysindeksi on 127 ja koko Suomen kuntien vaihteluväli on 48-241.

Työkyvyttömyysindeksi 2020-2022

Työkyvyttömyyteen vaikuttaa aina myös terveyspalveluiden saatavuus ja toisaalta työttömyys, taloudellinen tilanne ja koulutus heijastuvat väestön terveyteen ja toimintakykyyn (THL 5.12.2023). Lisäksi työkyvyttömyyteen vaikuttavat elintavat. Työkyvyttömyysindeksi ja sairastavuusindeksi yhdessä muodostavat kansallisen terveysindeksin, jotka kuvaavat ennen kaikkea toteutunutta hoitoa, palveluita ja Kelan etuuksia (THL 5.12.2023).

Työllisyyspalvelut palvelee asiakkaitaan monialaisessa yhteistyössä

Vuonna 2023 Rovaniemen kaupunki onnistui vähentämään kunnan osarahoittaman työmarkkinatuen menoja yli 500 000€ (-10%), mikä oli kaikkien C21-kuntien paras tulos. Työllisyyden kuntakokeilun aikana (2021-2023) Rovaniemen kaupungin työmarkkinatuen menot ovat vähentyneet lähes 900 000 € ja kunnan osarahoittaman työmarkkinatuen piirissä olevien henkilöiden määrä on vähentynyt noin 440:llä henkilöllä (-26%). **Vähennykset ovat selvästi koko maan keskiarvoa suurempia.** Myös yli tuhat päivää työmarkkinatukea saaneiden määrä on kääntynyt laskusuuntaan.

Tammikuussa 2024 yli tuhat päivää työmarkkinatukea saaneita oli 50 henkilöä vähemmän kuin edellisellä vuonna vastaavaan aikaan, vähennystä -10% (koko maassa kasvua +3%). **Myös aktivointiaste on kasvanut ja pitkäaikaistyöttömien määrä laskenut.** Rovaniemellä pitkäaikaistyöttömyys ja rakennetyöttömyys ovat laskeneet

kovempaa vauhtia kuin yleinen työttömyys. Työttömyyden lasku on kohdistunut myös pidempään työttömänä olleisiin, esimerkiksi yli kaksi vuotta työttömänä olleiden määrä on laskenut eniten.

Vuoden 2023 kehitys verrattuna vuoteen 2022

	2022	2023	Muutos lkm	Muutos %
Työttömät työnhakijat	3028	2959	-69	-3%
Rakennetyöttömät	1812	1566	-246	-14%
Pitkäaikaistyöttömät	1032	840	-192	-19%
Nuorisotyöttömät	374	351	-23	-7%
Ulkomaalaiset työttömät	185	208	+23	+13%
Aktivointiaste (%)	30,9%	32,9%		
Yli vuoden mutta alle 2 vuotta työttömänä olleet	422	366	-56	-14%
Yli 2 vuotta työttömänä olleet	605	468	-137	-23%

Tammikuun työllisyyslukuja vuosilta 2023 ja 2024

	1/2023	1/2024	Muutos lkm	Muutos %
Työttömiä	3066	3087	21	+ 1 %
Lomautettuja	412	577	165	+ 40 %
Työttömyysaste	9,8	9,7		
Pitkäaikaistyöttömiä	865	801	-64	-7 %
Avoimet työpaikat	1880	1441	-439	-23 %
Uudet avoimet työpaikat	1896	1449	-447	-24 %

Työnhakijoita ohjattiin aktiivisesti työhön, koulutukseen, työllistymistä tukeviin palveluihin tai tarvittaviin yhteistyökumppaneiden palveluihin. Monialaisessa yhteistyössä (kunta, hyvinvointialue, KELA) palvelujen asiakkaiden määrä on kasvanut viime vuosien aikana. Hyvinvointialueen käynnistyminen haastoi yhteistyörakenteiden kehittämistä ja juurruttamista erityisesti terveystyöpalveluiden kanssa. Yhteistyörakenteiden ja yhteistyön johtamisen rakenteiden kehittäminen sekä hyvinvointialueen että oppilaitosten kanssa onkin työllisyyspalveluissa vuoden 2024 painopisteenä. Eduro-säätiön kanssa tehtiin tiivistä yhteistyötä kehitettäessä palveluja heikoimmassa työmarkkina-asemassa oleville. Myös oppilaitosten kanssa tehtävää yhteistyötä kehitettiin ja tiivistettiin muun muassa yhteisen hankkeen kautta. Työllisyyspalveluiden toimintaa ja työllisyyskehitystä sekä työmarkkinatukimenojen kehitystä raportoitiin säännöllisesti elinvoimalautakunnassa.

Työllisyyspalveluissa valmistauduttiin jo edessä olevaan suureen muutokseen. Tulevassa TE-palvelu-uudistuksessa kuntien tulee kehittää toimintaansa ja näkökulmaansa työttömyyden hoidosta laajempaan viitekehikseen, työllisyyden edistämiseen. Uudistus tuo kuntien vastuulle vahvemmin myös työnantajien osaavan työvoiman tarpeisiin vastaamisen ja työnvälityksen tehtävän. Työnantajien kanssa tehtävä yhteistyö korostuu.

Oman toiminnan lisäksi työllisyyspalvelut tukevat kolmannen sektorin toimijoita muun muassa työllistämisavustuksilla sekä avustaa Nuorten Ystävien klubitalotoimintaa sekä Rovalan settlementin Moninetin toimintaa. Työllisyyspalvelut on myös mukana rahoittamassa useiden yhteistyökumppaneiden hankkeita ja mahdollistamassa näin monipuolista palvelutoimintaa kuntalaisten hyvinvoinnin ja työllistymisen edistämiseksi.

Kulttuuripalvelut halutaan tuoda kaikkien ulottuville

Kulttuuripalveluiden tapahtumat ja konsertit pyritään pitämään hyvin edullisina tai maksuttomina, jotta ne olisivat laajasti kuntalaisten saavutettavissa. Korundissa on vapaa pääsy näyttelyihin torstaisin klo 16-18. Kulttuuripalveluissa huomioidaan myös esimerkiksi Rovaniemen kylät sekä väestöryhmät, joilla on haasteita päästä kulttuuripalveluiden äärelle erilaisista syistä.

Kuudella eri kyläsuunnalla järjestettiin kaikille avoimia matalan kynnyksen saavutettavia kulttuuritapahtumia, kuten esimerkiksi lastenkulttuurin tapahtumia kouluilla ja päiväkodeissa ja Kunnan Poikien konsertteja. Kylille vietiin tapahtumia vuonna 2023 yhteensä 142 kpl.

Kunnan Pojat-yhtye soitti vuonna 2023 noin 200 keikkaa, joista puolet tapahtui ikääntyneiden palveluasumisessa ja päiväkeskuksissa. Keikkoja tehtiin myös päiväkodeissa ja kouluissa sekä kaupungin omissa tilaisuuksissa.

Rovaniemellä on käytössä Kaikukortti. Kaikukorttien jaossa tehdään yhteistyötä myös Lapin hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystieteiden kanssa. Kaikukortilla pääsee maksutta muun muassa Lapin maakuntamuseon ja Rovaniemen taidemuseon näyttelyihin. Lisäksi Kaikukorttilaisille on varattu paikkoja Lapin kamariorkesterin konserteissa sekä Rovaniemen kaupungin kulttuuritoimiston tapahtumissa. Kaikukorttilaiset huomioidaan myös Rovaniemen kaupunginkirjaston palveluissa.

Harrastamisen Suomen mallilla mieluista ja maksutonta harrastamista koululaisten arkeen

Harrastamisen Suomen mallin harrastusryhmät tarjoavat 1.-9. -luokkalaisille lapsille ja nuorille mahdollisuuden osallistua toiveisiin perustuvaan ja maksuttomaan harrastustoimintaan koulupäivän yhteydessä. Toiminta mahdollistaa lapsille ja nuorille harrastustoimintaan osallistumisen heidän omilla kouluillaan, joissa toiminta järjestetään koulurakennuksessa tai sen pihapiirissä joko ennen koulupäivää tai sen jälkeen. Tavoitteena on tarjota jokaiselle koululaiselle mieluinen ja maksuton harrastus koulupäivän yhteydessä.

Toimintaa järjestettiin kaupungin vapaa-ajan palvelujen sekä koulupalvelujen yhteistyönä ja toiminnan koordinaatiosta vastasi nuorisopalvelut. Harrastustoiminta toteutettiin pääosin ostopalveluna ja harrastusten ohjaajina toimivat eri toimintamuotojen sekä lajien asiantuntijat esimerkiksi paikallisista yhdistyksistä ja seuroista. Hankekaudella 2023-2024 toimintaa järjestää nuorisopalvelujen, kirjaston ja opettajien lisäksi yhteensä 18 toimijaa.

Ruoka-apu on viimesijainen toimeentulon turva, mutta sitä tarvitsee yhä useampi

Rovaniemen ruoka-aputoimijoiden yhteistyöverkosto hakee yhdessä ratkaisuja ja toimintakeinoja Rovaniemellä ilmenevään ruoka-avun tarpeeseen. Verkoston toimijat tiivistivät vuonna 2023 yhteistyötä reagoiden yhdessä ruoka-apuun lahjoitettujen tuotteiden vähentymiseen ja ruoka-avun hakijoiden määrän kasvuun. Rovaniemen ruoka-aputoimijoiden verkostossa oli vuonna 2023 mukana SPR Lapin piiri, MIELI Rovaniemen Seudun Mielenterveys ry / Rovaniemen Neuvokas, Rovaniemen seurakunta, Lapin hyvinvointialueen Rovaniemen Päiväkeskus, Lapin ortodoksinen kappeliseurakunta ja Rovalan Settlementin Osallisuuskeskus Oodi.

Toimijat ovat vastanneet monimuotoisella ruoka-aputoiminnalla ja siihen liittyvillä tukitoiminnoilla Rovaniemellä kasvavaan ruoka-avuntarpeeseen. Avun piiriin on tullut viikoittain uusia avuntarvitsijoita. Ruoka-apua tarvitsevat kaiken ikäiset rovaniemeläiset, ukrainalaiset sotapakolaiset sekä eri maiden maahanmuuttajat. Pienillä tuloilla elävät eläkeläiset, työttömät, lapsiperheet sekä osa-aikatyöntekijät käyttävät ruoka-apua taloudellisen tilanteensa helpottamiseen. Lisäksi ruoka-avulla kevennetään arkea ja haetaan helpotusta yksinäisyyteen. Erityisesti yhdessä ruokailu ja ruoka-avun yhteydessä tapahtuva yhteisöllinen toiminta tukevat sosiaalista hyvinvointia.

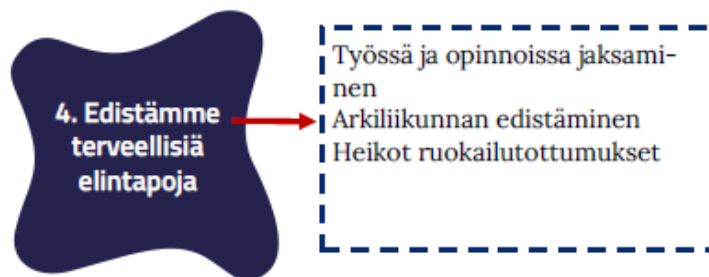
Rovaniemen ruoka-apuverkoston yhteistyönä koordinoidaan lahjoittavia tahoja, poistetaan päällekkäisyyksiä sekä kehitetään ruoka-aputoiminnan sujuvuutta ja jatkuvuutta. Yhteistyönä järjestettiin Ilmiökahvila- tapahtuma, jossa laaja osallistujajoukko kokemusasiantuntijoista päättäjiin keskustelivat yhdessä ruoka-avusta Rovaniemellä nyt ja tulevaisuudessa. Verkosto osallistui Asunnottomien yö -valtakunnalliseen tapahtumaan, jossa tuotiin näkyväksi asunnottomuutta ja huono-osaisuutta. Vähävaraisille mm. jaettiin talvitakkeja ja tarjottiin maksutonta hiustenleikkuuta. Lisäksi toteutettiin yhteisiä ruokajakeluita ja soppatykkitempauksia eri puolella Rovaniemeä.

Verkoston toimijat ovat mukana valtakunnallisessa ruoka-apu.fi -palvelussa, jossa tiedotetaan ruokajakeluista ja tukitoimista. Ruoka-apu.fi-verkosto tekee koko maan laajuista yhteistyötä ruoka-avun järjestämiseen liittyen.

Rovaniemen ruoka-aputoimijoiden tunnuslukuja vuodelta 2023

SPR Lapin piiri	Ruokajakoa 50 kertaa, yhteisöllisiä ruokailuja 15 kpl. Tapahtumia, joissa Rovaniemen osasto mukana 16 kpl. SPR:n toiminnot ovat matalan kynnyksen toimintaa ja kaikille avoimia. Aineellista apua ja osallisuutta ESR + hanke ja STEA:n ruokaa ja osallisuutta hanke ruoka-avun rinnalla.
MIELI, Rovaniemen Seudun mielenterveys ry / Rovaniemen Neuvokas	318 ruokajakoa, joista haettiin kauppojen lahjoittamia tuotteita 21561 kertaa (19874 kassia) ja lämmintä lounasta 8571 kertaa (10 237 annosta). Leipää on haettu 2245 kertaa ruokajakeluiden ulkopuolella ja muut ruoka-aputoimintaan liittyvät kävijät 355 kävijää. Ruokajakeluiden yhteydessä mahdollisuus neuvontaan ja ohjaukseen järjestöpiste JOIKUSSA ja osallistuminen laajaan ryhmätoimintaan (15 ryhmää, 213 kertaa ja 2047 osallistumista v. 2023) tai muihin Kansalaistalon tapahtumiin. Mahdollisuus osallistua myös muiden toimijoiden jalkautuvaan toimintaan.
Rovalan Setlementin Osallisuuskeskus OODI	2119 jaettua annosta kauppojen lahjoittamia tuotteita / lämmintä lounasta. Ruoka-aputoiminta ensisijaisesti huumeita pistämällä käyttäville ihmisille.
Rovaniemen Päiväkeskus	5644 jaettua aamupalaa ja 10181 annosta lounasta. Sosiaalihuoltolain mukainen, päihdepalveluiden matalan kynnyksen kohtaamispaikka, jossa asiakkaalla on oikeus asioida anonymisti ja myös päihtyneenä. Päiväkeskuksella asiakkaille tarjotaan maksuton ruokailu ja kahvi, sosiaali-ohjausta, mahdollisuus hygieniasta huolehtimiseen ja pyykinpesuun, sekä erilaisiin aktiviteetteihin osallistumiseen.
Lapin Ortodoksinen kappeliseurakunta	Hävikkiruokajako 13 kertaa, maksuton aamiainen 3 kertaa ja maksuton iltapala 40 kertaa, kävijöitä yhteensä 782. Lisäksi Diakonia-apua annettu 47 kertaa pyynnöstä.

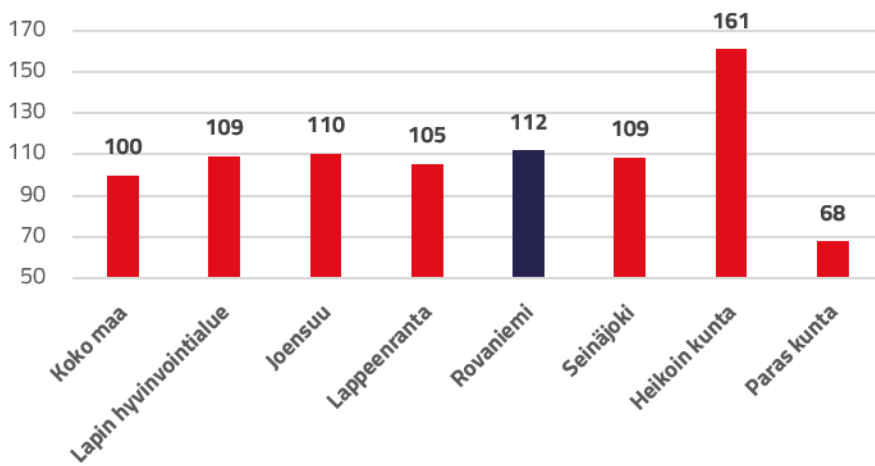
Painopiste 4: Edistämme terveellisiä elintapoja

Sairastavuusindeksi ilmaisee kunnan väestön sairastavuutta suhteessa koko maan tasoon. Indikaattori koostuu kymmenestä erillisestä sairausryhmittäisestä osaindeksistä, jotka kuvaavat kyseisten sairauksien yleisyyttä alueen väestössä. Indeksissä ovat mukana syövät, sepelvaltimotauti, aivoverisuonitaudit, tuki- ja liikuntaelinsairaudet, vakavat mielenterveyden häiriöt, tapaturmat, muistisairaudet, keuhkosairaudet, diabetes ja alkoholisairaudet. Sairastavuusindeksi muodostetaan näiden osaindeksien painotettuna summana.

Indeksilukua tulkitaan suhteessa koko maan lukuun, joka saa arvon 100 tietokannassa saatavilla olevan aikasarjan viimeisimpänä vuonna. Mitä suuremman arvon kunta saa, sitä yleisempää on sairastavuus kunnassa. **Rovaniemellä sairastavuus on hieman korkeampaa suhteessa koko maan tasoon** (Sotkanet 5/2024). Rovaniemen sairastavuusindeksi saa arvon 112. Lapin hyvinvointialueen indeksi on 109 ja koko Suomen kuntien vaihteluväli on 68-161.

Sairastavuusindeksi 2020-2022

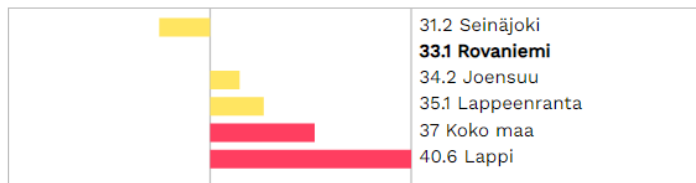
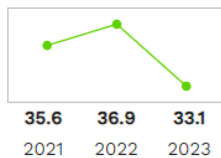
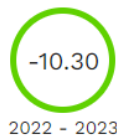
Osaindeksejä tarkasteltaessa Rovaniemen osalta korkeimmat arvot saavat tapaturmaindeksi (148), keuhkosairausindeksi (122) ja mielenterveysindeksi (116).

Arjessa ja opinnoissa jaksaminen

Move! on perusopetuksen 5. ja 8. vuosiluokkien oppilaille tarkoitettu fyysisen toimintakyvyn valtakunnallinen mittaus- ja palautejärjestelmä, jonka keskeisenä tarkoituksena on kannustaa omatoimiseen fyysisestä toimintakyvystä huolehtimiseen. Sillä mitataan fyysisiä ominaisuuksia (kestävyys, nopeus, voima ja liikkuvuus), motorisia taitoja (tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaidot) sekä havaintomotorisia taitoja.

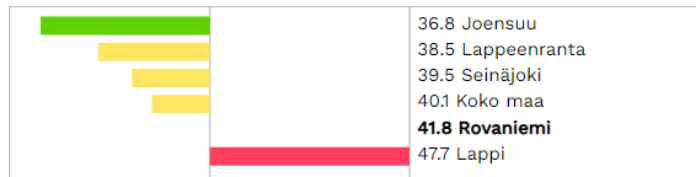
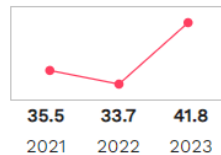
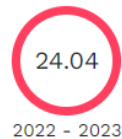
Rovaniemen kaupungista Move! mittauksiin osallistui 2023 667 viides- ja 666 kahdeksasluokkalaista, joista noin puolet tyttöjä ja puolet poikia.

Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 5. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky

Viidesluokkalaisten osalta niiden oppilaiden osuus, joiden fyysinen toimintakyky oli testin mukaan heikko, väheni hieman ja oli myös hieman alle valtakunnallisen keskiarvon.

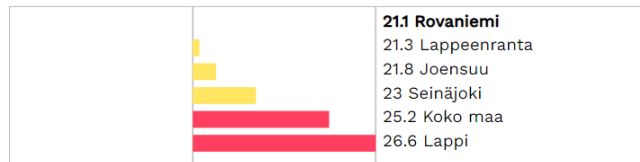
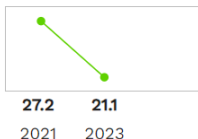
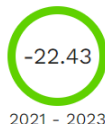
Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 8. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky

Kahdeksaluokkalaisten osalta niiden oppilaiden osuus, joiden fyysinen toimintakyky oli testin mukaan heikko, lisääntyi merkittävästi edellisen vuoden tuloksiin verrattaessa.

Kouluterveyskyselyssä selvitetään myös lasten ja nuorten koettua hyvinvointia. **Positiivisesti erottuivat vuoden 2023 tuloksissa Rovaniemen osalta lukiolaiset, joista edellistä kyselyä harvempi koki terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi (Sotkanet 03/2024).**

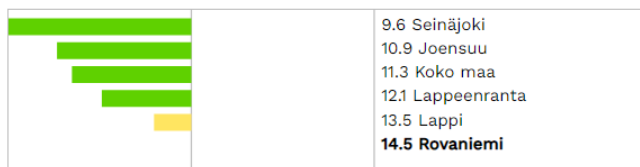
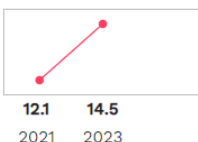
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (T) (VÄH-A) (VÄH-K)

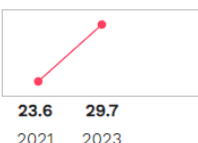
Indikaattori ilmaisee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai melko tai erittäin huonoksi kokevien lasten/nuorten osuuden prosentteina kysymykseen vastanneista kyseisessä ikäluokassa. Koetun terveyden on todettu kuvaavan nuorten hyvinvointia, toimintakykyä, terveystalouden käyttöä ja terveyskäyttäytymistä. Perhetekijöillä ja terveyskäyttäytymisellä, kuten liikunnan harrastamisella, unella, tupakoinnilla ja alkoholin käytöllä, on yhteys nuorten itsearvioituun terveyteen. Kouluissa, oppilaitoksissa ja opiskeluholloissa voidaan vaikuttaa lasten ja nuorten kokemuksiin omasta terveydestä esimerkiksi yhteisöllisen opiskeluholloin keinoin. Sen avulla edistetään oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta. Erot toisen asteen opiskelijoiden välillä kuvaavat tarvetta ja onnistumista terveys- ja hyvinvointierojen kaventamisessa. **Rovaniemellä vastaava osuus ammatillisessa oppilaitoksissa opiskelevista nuorista oli 24,5 % eli kyse ei ole merkittävästä erosta lukiolaisiin nähden.**

Peruskoululaisten koettu terveydentila puolestaan on kehittynyt negatiiviseen suuntaan (Sotkanet 04/2024).

Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

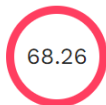
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista (P) (VÄH-A) (VÄH-K) (HYTE-K)

Terveellisten ruokailutottumusten edistäminen on osa ruoka- ja puhtauspalveluiden toimintaa

Vuoden 2023 Kouluterveyskyselystä kävi ilmi, että **rovaniemeläisten koululaisten ruokailu koulupäivän aikana on viimeisinä kouluvuosina heikentynyt** (Sotkanet 03/2024). Lisäksi vuoden 2023 aikana käytiin poikkeuksellisen vilkasta vuoropuhelua kouluruoan laadusta niin koululaisten ja opiskelijoiden kuin poliittisten päättäjien ja mediankin kanssa. On mahdollista, että ilmiöksi noussut keskustelu näkyy vuoden 2023 Kouluterveyskyselyn tuloksissa.

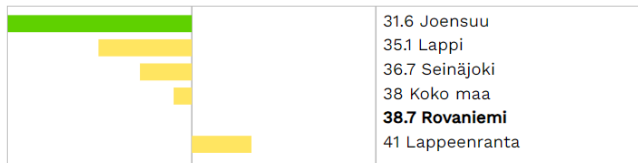
Ei syö koululounasta päivittäin, %
8. ja 9. luokan oppilaista
(T) (VÄH-A) (VÄH-K)

2021 - 2023

23 38.7
2021 2023

Koululounasta päivittäin syömättömien määrät ovat korkeat myös muissa ikäryhmissä. Ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevista 36,1 % ja lukiolaisista 31,3 % ei syö koululounasta päivittäin. Ammatillisessa oppilaitoksissa opiskelevien kohdalla nousua on myös ollut runsaasti edelliseen kyselyyn nähden, noin 7 prosenttiyksikköä. Lukiolaisten kohdalla muutos ei ole ollut yhtä huomattava. Tulosten perusteella nousee huolta siitä, onko ymmärrys ruokailun merkityksestä terveydelle heikentynyt.

Vuonna 2023 järjestettiin tapahtumia ja kohtaamisia peruskoululaisten kanssa ja keskusteltiin kouluruoan ja ravitsemuksen merkityksestä. Rovaniemellä toteutettiin myös omana toimintana erillinen kouluruokakysely, jonka pohjalta koulujen ja päiväkotien ruokalista uudistettiin kyselyssä esiin nousseiden toiveiden ja kehitysehdotusten perusteella.

Ylipainon lisääntyminen näyttää Kouluterveyskyselyn tulosten perusteella pysähtyneen (Sotkanet 04/24) edelliseen tiedonkeruuseen verrattuna. Ammattioppilaitoksessa opiskelevien osalta osuus on vähentynyt. Rovaniemen tulokset ovat nuorten osalta hyvin lähellä koko maan keskiarvoja.

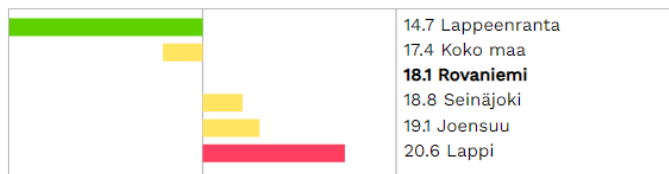
Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista
(P) (HYTE-K)

-3.72
→
2021 - 2023

18.8 18.1
2021 2023

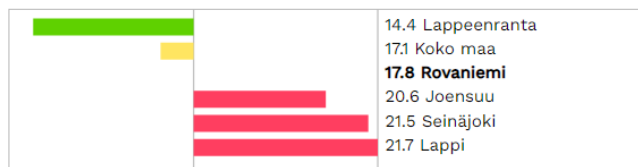
Ylipaino, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista
(P) (VÄH-A)

2.30
→
2021 - 2023

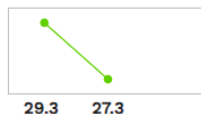
17.4 17.8
2021 2023

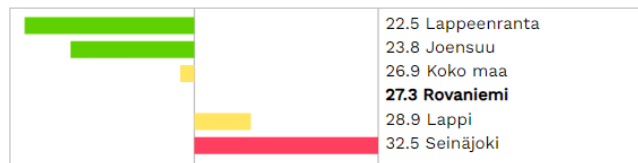
Ylipaino, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista
(P) (VÄH-A)

-6.83
2021 - 2023

29.3 27.3
2021 2023

Liikuntapalvelut mahdollistavat kuntalaisten fyysistä aktiivisuutta ja tukevat liikunnan harrastamista

Liikuntalain mukaan kunnan tehtävänä on luoda yleisiä edellytyksiä kunnan asukkaiden liikunnalle. Liikunnalla tarkoitetaan lain mukaan kaikkea omatoimista ja järjestettyä liikunta- ja urheilutoimintaa paitsi huippu-urheilua. Kunta luo liikunnan harrastamisen edellytyksiä järjestämällä liikuntapalveluja sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa eri kohderyhmät huomioon ottaen, tukemalla kansalaistoimintaa mukaan lukien seuratoiminta sekä rakentamalla ja ylläpitämällä liikuntapaikkoja.

Uusi liikuntapoliittinen ohjelma Rovaniemi liikkuu laadittiin vuonna 2022. Tavoitteena on, että Rovaniemellä olisi Suomen monipuolisimmat liikuntamahdollisuudet vuonna 2030. Jo tälläkin hetkellä kaupungin liikuntamahdollisuudet ovat erinomaiset. Liikuntapaikkaverkosto on kattava ja laaja ja ohjatun liikunnan tarjonta on kuntakokoon nähden

poikkeuksellisen laajaa, samoin kuin kansalaistoiminnan tukimuodot.

LIPAS-tietokannan mukaan Rovaniemellä on noin 440 liikuntapaikkaa, joista kaupungin ylläpitämiä on reilut 300. Liikuntapalvelujen hallinnoimien liikuntapaikkavarausten kokonaismäärä oli viime vuonna 59532 varausta (edellisvuonna 59205 varausta). Ohjatun ryhmäliikunnan tarjonta on yli 140 viikottaista, säännöllistä ohjaustapahtumaa. Ohjatun liikunnan osallistujamäärä oli vuonna 2023 yhteensä 48 801 käyntikertaa (edellisvuonna 40722 käyntikertaa). Laadukaasti toteutetut liikuntapalvelut näkyvät myös Rovaniemen HYTE-kertoimessa ja liikunnan TEA-viisarissa positiivisesti.

Kaupungin tärkein liikunnan harrastamisen tukimuoto on kaupungin omistaminen liikuntapaikkojen ilmainen tai subventoitu käyttö. Suurin osa ulkoliikuntapaikoista on maksutta kuntalaisten käytettävissä, ja harjoitusvakiovuorot ovat maksuttomia kaikissa kaupungin omistamissa liikuntapaikoissa alle 18-vuotiaiden ja erityisliikuntayhdistysten ohjatuille ryhmille. Liikuntapaikkojen käyttö- ja vuoromaksut kattavat noin 15 % liikuntapaikkojen kunnossapidon kustannuksista ja subvention arvo on noin viisi miljoonaa euroa vuodessa.

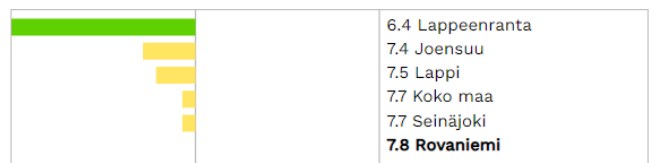
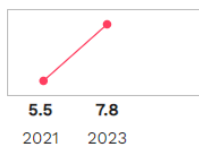
Liikuntapalvelujen missiona on kuntalaisten fyysisen aktiivisuuden lisääminen ja liikunnanharrastamisen tukeminen. Erityisesti kaupunki haluaa aktivoida terveytensä kannalta liian vähän liikkuvia harrastamaan arki-, hyöty- ja vapaa-ajan liikuntaa. Tässä työssä tarvitaan kaikkia toimialoja, palvelualueita ja yksiköitä sekä yhdistyksiä ja yrityksiä.

Kaksivuotisen Rovaniemi liikkeelle -hankkeen (AVI) tavoitteena oli saada liikunta koko kunnan asiaksi ja samalla myös hyvinvointialueen asiaksi. Hankkeessa yritettiin luoda toimintamalleja ja prosesseja, joiden avulla saataisiin kaikki Rovaniemen kaupungin toimialat, palvelualueet ja yksiköt edistämään kuntalaisten liikunnallista aktiivisuutta ja terveellisiä elämäntapoja. Hankkeessa haettiin myös terveyden edistämisen yhteistyömuotoja Lapin hyvinvointialueen kanssa. Hanke sisälsi liikuntaneuvonnan ja elintapaohjauksen pilotin yhteistyössä Puolustusvoimien (kutsuntojen ennakkoterveystarkastukset) ja opiskeluterveydenhuollon kanssa. Elintapaohjauksen pilotointi onnistui mainiosti ruohonjuuritason yhteistyön ansiosta. Sen sijaan hyvinvointialueen organisaatiosta ei löytynyt kehittämiskumppania elintapaohjauksen tai liikuntaneuvontaprosessin kehittämiseksi. Myöskään kaupunkiorganisaation sisällä poikkihallinnollista yhteistyötä ei pystytty lisäämään.

Ehkäisevää päihdetyötä tehdään osana kunnan järjestämiä palveluita

Ehkäisevää päihdetyötä tehdään vahvistamalla suojaavia tekijöitä, vähentämällä riskitekijöiden vaikutusta ja vaikuttamalla saatavuuteen alkoholin, huumeiden, tupakan ja nikotiinituotteiden sekä rahapelin osalta. Se koskee kaikkia ikäryhmiä ja kaupungin tehtävä on toteuttaa sitä osana omia palveluitaan.

Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-) (T) (VÄH-A) (VÄH-K)

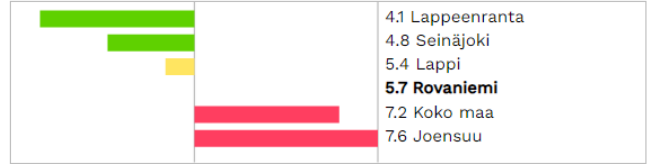
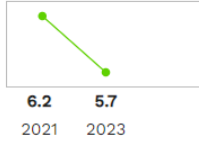

Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

(T) (VÄH-A) (VÄH-K)

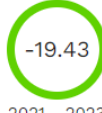

2021 - 2023

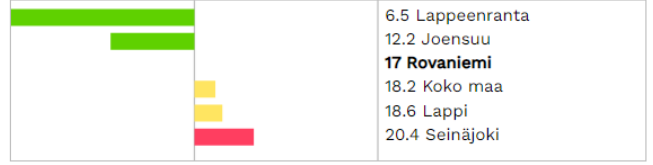
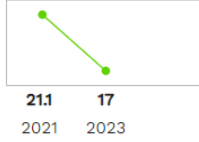

Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

(T) (VÄH-A) (VÄH-K)

2021 - 2023

Rovaniemi panosti vuonna 2023 ehkäisevään päihdetyöhön monin tavoin. Ehkäisevän päihdetyön verkostotyöryhmä laati ehkäisevän päihdetyön suunnitelman, joka eteni loppuvuodesta hyvinvointilautakunnan käsittelyyn. Osana suunnitelmaa myös toteutettiin kuntalaisille päihdetilannekysely, jossa kerättiin tietoa asukkaiden päihteisiin liittyvistä asenteista ja havainnoista.

Lokakuussa Rovaniemi koordinoi yhdessä ehkäisevän päihdetyön järjestöverkoston (EPT-verkosto) kanssa ehkäisevän päihdetyön teemaista Kaikkien kaupunki- tapahtumaviikkoa, jonka puitteissa järjestettiin useita tapahtumia, kuten esimerkiksi matalan kynnyksen kohtaamisia kuntalaisten ja ehkäisevää ja korjaavaa päihdetyötä tekevien tahojen kanssa. Kampanjaa olivat toteuttamassa myös Lapin hyvinvointialueen mielenterveys- ja riippuvuuspalvelut sekä useat toimijat kolmannelta sektorilta ja se oli hyvä esimerkki onnistuneesta verkostoyhteistyöstä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä.

Yhdyskuntatekniikka vastaa viihtyisästä ja hyvinvointia tukevasta elinympäristöstä

Yhdyskuntatekniikan yksikkö on panostanut kaupunkilaisten viihtyvyyteen ja hyvinvointiin tuottamalla ja ylläpitämällä virikkeellisiä alueita oleiluun, leikkiin, pelaamiseen ja kuntoiluun. Lisäksi yksikkö on kehittänyt osaltaan väyläverkkoa siten, että kevyen liikenteen osuutta liikkumismuotona vahvistetaan.

Kevyen liikenteen väyliä peruskorjattiin n. 1,5 kilometriä ja uutta kevyen liikenteen verkkoa rakennettiin n. 3,2 kilometriä. Näillä liikenneyhteyksillä vahvistettiin kävelyn ja pyöräilyn edellytyksiä kaupungin väyläverkolla. Vuoden 2023 aikana jatkettiin Linaanrannan jalankulku- ja pyöräilyinfrastruktuurin parantamisen suunnitteluprosessia ja toteutuksen valmistelua. Jätäkänkynttilän sillan ja nelostien välisellä alueella sijaitseva Linaanrannan ranta-alue uudistetaan vuosien 2023–2025 aikana. Uudistettavana on rantaviivan ja Linaanrannan kerrostaloalueen välinen alue. Tavoitteena on ehjä ja viihtyisä julkinen tila, jossa kuntalaiset ja vierailijat viihtyvät.

Pöykkölässä Sortteerin puistoon rakennettiin yksi uusi leikkipaikka ja keskusta-alueella sijaitsevan Vanhan torin leikkipuisto uusittiin kokonaisuudessaan leikkipaikkojen peruskorjausohjelman mukaisesti. Lisäksi Korkalovaaraan rakennettiin uusi lähiliikuntapaikka, jonka hankintaan ja sijoittamiseen alueen asukkaat pääsivät vaikuttamaan osallistavan budjetoinnin kautta.

Kulttuuripalvelut terveellisten elintapojen edistäjänä

Kulttuuripalveluista esimerkiksi kirjastot edistävät terveellisiä elintapoja tarjoamalla tietoa, aineistoja ja tapahtumia, jotka kannustavat ihmisiä huolehtimaan työssä jaksamisestaan, lisäämään arkiliikuntaa ja parantamaan ruokailutottumuksiaan. Kirjastossamme on myös muutamia liikuntavälineitä lainattavissa, kuten frisbeegolfkiekkoja, jotka on saatu lahjoituksena. Kulttuuripalveluissa on tuotettu myös kulttuurikuntoilukarttoja.

Rovaniemi toivoo tulevaisuuden hyvinvointipalvelujen innovaatioita

Business Rovaniemi koordinoi Rovaniemen kaupungin ja valtion välistä ekosysteemisopimusta, jolla edistetään tulevaisuuden hyvinvointipalvelujen innovaatioita ja niitä tukevia verkostoja. Rovaniemen kaupunki, alueen korkeakoulut ja Lapin hyvinvointialue järjestivät elokuussa Lapin hyvinvointipäivät, jonka tavoitteena oli tunnistaa lappilaisia hyvinvointihaasteita ja koota yhteen eri organisaatioiden kehittäjiä. Tilaisuuteen osallistui yli 50 asiantuntijaa. Ekosysteemisopimuksen rahoituksella käynnistyi Älykkäät liikuntareitit -kehittämishanke, jossa tunnistetaan uusia liiketoimintamahdollisuuksia alueen yrityksille sekä kehitetään ratkaisuja kaupunkilaisten arkiliikkumisen tueksi. Lisäksi toteutettiin Rovaniemen pyörämatkailun tiekarttatyö, jossa luotiin suuntaviivat pyöräilyn ja pyörämatkailun kehittämiseksi.

Arjen turvallisuus

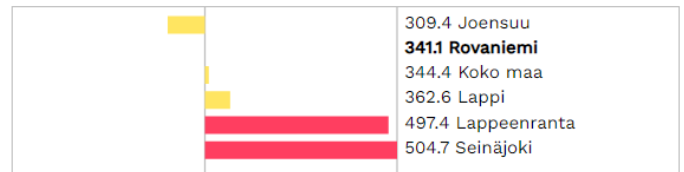
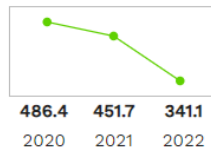
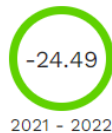
Arjen turvallisuuden edistäminen vuonna 2023

Turvallisuuden tunteeseen vaikuttavat monet asiat. Kysymys turvallisuuden tunteesta voidaan myös ymmärtää monella tavalla. Siihen voivat vaikuttaa omien kokemusten lisäksi läheisten kokemukset, erilaisten rikosten tai onnettomuuksien uutisointi tai yleinen epävarmuus.

Kouluterveyskyselyssä todettiin **Rovaniemellä myönteisenä sekä 4.-5. luokkalaisten että 8.-9. luokkalaisten osalta koulussa tai koulumatkalla tapahtuneiden tapaturmien vähentyneet edelliseen kyselyyn verrattuna**. Lisäksi myönteisenä kehityksenä näyttäytyi Rovaniemen lukiolaisten henkinen turvallisuus; kun vuonna 2021 36,3 % lukiolaisista oli kokenut vanhempien tai muiden huoltapitävien aikuisten henkistä väkivaltaa, oli vuoden 2023 osuus merkittävästi pienempi eli 24,6 %. **Ammattioppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijoista Rovaniemellä jopa 65,2 % koki, että Rovaniemellä on helppo hankkia huumeita**. Tämä ilmiö on huolestuttava ja vaatii seuranta.

HYTE-kertoimen indikaattoreista 65-vuotta täyttäneiden kaatumisiin ja putoamisiin liittyvillä hoitajaksoilla seurataan myös osaltaan arjen turvallisuuden toteutumista. **Rovaniemellä hoitajaksoja on suunnilleen saman verran kuin valtakunnallisesti keskimäärin ja huomattavasti vähemmän, kuin Lappeenrannassa tai Seinäjoella** (Sotkanet 03/2024).

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajakset 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä (P) (VÄH-A) (VÄH-K) (HYTE-K)

Ikääntyneiden ihmisten kaatumisia voidaan ehkäistä poistamalla ympäristöön liittyviä vaaranpaikkoja esimerkiksi huolehtimalla asianmukaisesta hiekoittamisesta sekä tarjoamalla mahdollisuuksia lihaskunnan harjoittamiseen (liikkumisryhmät, liikuntaneuvonta), toimintakyvyn ylläpitämiseen (ulkoilureitit, fyysinen ympäristö ja muistineuvonta) sekä sopivaan ja riittävään ravintoon (ravitsemus- ja ruokapalvelut). (THL, Sotkanet.)

Yhdyskuntatekniikan yksikkö osallistui aktiivisesti liikenneturvallisuuden kehittämistä koskeviin koulutuksiin ja sidosryhmätöihin. Liikenneturvallisuushankkeita valmistellaan ja suunnitellaan vuosittain, josta ne siirtyvät rakennuttamisen työohjelmiin. Kaikessa kaupunkiympäristön suunnittelussa ja ylläpidossa tavoitellaan mahdollisimman esteetöntä ja turvallista sekä viihtyisää elinympäristöä. Esteettömyys huomioidaan kiinteänä osana kaikkia suunnittelun ja rakennuttamisen hankkeita.

Vuonna 2023 toteutettiin liikenneturvahankkeina 4 kpl esteettömiä paikallisliikenteen pysäkkejä Kiveliöntielle sekä 3 kpl jakajilla varustettuja suojateitä. Lisäksi pysäkkijärjestelyitä parannettiin Ylikyläntiellä koulun kohdalla, sekä Talvitiellä päiväkodin kohdalla. Liikenteenohjausta parannettiin Saarenkylän alueella aloittamalla alueellinen liikennemerkkien uusimistyö, jonka yhteydessä alueella asennettiin pyöräteiden liikennemerkit.

Rovaniemen kaupungin vammais- ja vanhusneuvostot järjestivät huhtikuussa 2023 vuosittaisen esteettömyyskävelyn Rovaniemen keskustassa. Esteettömyyskävelyllä kartoitettiin ongelmakohtia kaduilla ja julkisiin tiloihin esteettömästi pääsemisessä ja turvallisessa liikkumisessa apuvälineitä käyttäen. Tapahtumalla tuotiin esiin havainnollista esteettömyyden toteutumista Rovaniemen keskusta-alueella etukäteen suunnitellun reitin mukaisesti. Neuvostot kutsuivat mukaan myös Rovaniemen kaupungin esteettömyydestä vastaavia luottamushenkilöitä ja viranhaltijoita.

Rovaniemen kaupungissa elettiin vuonna 2023-2024 ennätystalvea matkailijoiden osalta. Lapin rajavartioston tiedotteen mukaan koko Lapin lentoliikenne kasvoi 29 %, kun verrattiin tammikuun 2024 tilastoa vuoden 2023 vastaavaan. Rovaniemellä kasvua oli 46 prosenttia. Matkailijoiden turvallisuutta talvikaudella pyrittiin ennakoimaan erityisesti Lapin pelastuslaitoksen, Visit Rovaniemen, SPR-Vapepan Tuikku -ryhmän, Kemijoki Oy:n, matkailuyrittäjien ja Rovaniemen kaupungin aktiivisella yhteistyöllä.

Matkailijoiden turvallisuuden parantamisella on haluttu parantaa myös rovaniemeläisten turvallisuutta niin, että kaupunkiin saapuvat turistit osaavat liikkua kaupungissa ja tunnistavat arktisissa olosuhteissa ympäristön riskit. Näitä

riskejä ovat muun muassa heikot jäät, liikennekäyttäytyminen talviolosuhteissa ja asianmukainen pukeutuminen ulkoillessa.

Havainnot ja hyvinvointimuutoksista

Havaittujen hyvinvointimuutosten osalta toteutettiin sähköinen lomakekysely. Kyselyyn vastasivat Rovaniemen kaupungin palvelualueet, Lapin hyvinvointialueen terveys- ja sosiaalipalveluiden yksiköt sekä järjestöjen elämänkaariverkostojen jäsenjärjestöt. Kyselyssä pyydettiin kertomaan palveluissa kohdattujen asukkaiden hyvinvoinnissa tapahtuneista mahdollisista muutoksista, muutosten taustatekijöistä ja siitä, miten näihin muutoksiin on kyetty reagoimaan. Kyselyyn saatiin yhteensä 20 vastausta, joista osa oli yksiköittäin koottuja vastauksia.

Keskeisimmät havainnot vuoden 2023 ajalta

Nuorten mielen hyvinvoinnin haasteet toistuvat edelleen useissa vastauksissa. Matalan kynnyksen palveluissa huomattiin, että mielenterveyspalveluihin joutui jonottamaan pitkään ja usein mielen hyvinvoinnin haasteissa tarvittiin kannattelua ennalta ehkäisevissä palveluissa, vaikka ongelmat olisivat jo pitkällä. Lisäksi nuorten ruutuaika ja sosiaalisen median käyttö ovat lisääntyneet. Nuorten aikuisten kohdalla myös taloudelliset haasteet mainittiin ja monella on ollut vaikeuksia löytää kohtuuhintaista vuokra-asuntoa. Päihteiden helppo saatavuus voi osaltaan vaikuttaa nuorten hyvinvointiin negatiivisesti.

Perheiden hyvinvointiin vaikuttivat muun muassa taloudelliset vaikeudet, haasteet perheen sisäisissä suhteissa sekä elintapa-asiat. Ylipaino ja liikunnan vähäisyys ovat ilmiöitä, jotka koskivat vuonna 2023 niin lapsia ja nuoria kuin työkäisiäkin.

Rovaniemellä on paljon yksinasuvia ikäihmisiä, jotka kaipaavat mielekästä tekemistä, toimijuuden paikkoja, sekä yksinäisyyttä lieventävää yhteisöllistä toimintaa. Pieni eläke, yksinasumiseen liittyvät kustannukset sekä erityisesti sairastumiseen liittyvät kustannukset johtavat taloudelliseen niukkuuteen. Ikäihmisiä käy runsaasti esimerkiksi Rovaniemen Kansalaistalon ruokajakeluissa. Ikäihmisten ympärivuorokautisen hoivan tarve kasvoi ja hoitoa tarvitsevat olivat entistä nuorempia ja heillä oli vaikeampia oireita. Hoidontarpeen kasvun nähtiin johtuvan ikääntyneiden terveysongelmien lisääntymisestä. Huolta herätti myös omaishoitajien väsymys, mikä on merkittävä haaste heidän hyvinvoinnilleen. Palveluissa on myös havaittu ikääntyneiden yksinäisyyttä. Ikääntyneiden yhdistystoiminnassa on huomattu, että jäsenten kyky osallistua tapaamisiin vähenee iän myötä ja liikumis- ja muistiongelmiensa vuoksi tapaamisiin pääseminen voi olla haastavaa. Näihin on pyritty vastaamaan järjestöjen vapaaehtoisten tuella sekä liikkeelle pääsemiseen että sosiaalisten kohtaamisten mahdollistamiseen.

Paluuta normaaliin arkeen koronan jälkeen on pidetty myönteisenä ja esimerkiksi normaalin aikataulun mukaiset neuvolakäynnit ja vertaisryhmät ovat olleet hyödyllisiä perheille. Myös työllisyyspalveluissa on koettu tärkeäksi tavata nuoria aikuisia kasvotusten. Vuoden 2023 loppupuolella nähtiin korona-ajan vaikutusten hiipumista, kun esimerkiksi uimahallin kävijämäärät palautuivat korona-aikaa edeltävälle tasolle. Yhteisöllisyyden väheneminen ja toivottomuuden tunteet nähtiinkin yhtenä syynä mielen hyvinvoinnin haasteille ja yksinäisyyden lisääntymiselle, joten paluu toisten ihmisten keskuuteen voi lisätä hyvinvoinnin kokemusta.

Yhteiskunnalliset muutokset ovat vaikuttaneet hyvinvointiin. Elinkustannusten nousu, sosiaalisen median käytön lisääntyminen, väestön ikääntyminen ja yksin asuvien ikäihmisten määrän kasvu sekä julkisen talouden haasteet näkyvät koetussa hyvinvoinnissa ja palveluiden saatavuudessa. Maailmantilanteen epävakaus ja siihen liittyvä median viestintä ovat voineet lisätä osaltaan ahdistusta ja huolta. Työikäisten osalta on nähtävissä kasvavia taloudellisia haasteita, mikä näkyy kasvaneena ruoka-avun tarpeena. Järjestöissä huolta herättää myös tukityöllistämisen muutokset, jotka voivat heikentää vaikeasti työllistyvien mahdollisuuksia.

Viestintää ja tiedonsaantia eri tahojen toiminnasta kaivattiin laajasti. Palveluohjausta tehdään ennalta ehkäisevistä, usein kaupungin tai kolmannen sektorin toteuttamista palveluista sosiaali- ja terveyspalveluihin, mutta myös toisin päin. Sosiaali- ja terveyspalveluista ohjataan myös esimerkiksi hyvinvointia ja terveyttä edistävän harrastustoiminnan pariin.

Ennaltaehkäisyä ja yksilöllistä tukea

Toiminnassa on pyritty vastaamaan havaittuihin muutoksiin yksilöllisellä tuella, yhteistyöllä ja hyvinvointia edistävillä matalan kynnyksen palveluilla. Eri tahojen toiminta keskittyy yksilöiden tukemiseen ja vahvuuksien esiin tuomiseen, erityisesti perheiden ja nuorten kohdalla. Monialainen yhteistyö ja verkostotyö nähdään tärkeäksi ja ehkäisevän työn merkitystä korostettiin useissa vastauksissa. Elintapaohjausta on toteutettu osana palveluita ja huomioiden ikäryhmälle ajankohtaiset ilmiöt.

Erityisesti mielen hyvinvoinnin haasteisiin on reagoitu usealla taholla. Mielen terveysosaamista on vahvistettu muun muassa työllisyyspalveluissa ja terveyspalveluissa ja esimerkiksi nuorisopalveluissa mielen hyvinvointia on tuettu suojaavia tekijöitä vahvistamalla. Tiedonsaanti voi myös lisätä turvallisuudentunnetta muutostilanteissa ja siksi eri palveluissa on tuen lisäksi tarjottu tietoa ja rinnallakulkijuutta.

Jo toimintamahdollisuuksien tarjoaminen ja niihin rohkaisu voi olla vaikuttavaa ennaltaehkäisyä. Esimerkiksi nuorisopalveluissa ja työllisyyspalveluissa ohjataan nuoria työhön, koulutukseen ja palveluihin jotta nuoret saavat arkeen toimintaa ja sitä kautta säännöllisyyttä. Se tuo mukanaan myös muita hyviä asioita, kuten osallisuutta ja taloudellista hyvinvointia.

Järjestötoiminnassa uusia vapaaehtoisia rekrytoitiin toimintaan myös vuonna 2023. Vapaaehtoisten hyvinvoinnin tukeminen edesauttaa heidän sitoutumistaan toimintaan jatkossakin ja jaksamistaan hyvinvointia tuottavissa tehtävissä. Rovaniemen Neuvokkaan yhteisössä erilaisissa elämäntilanteissa olevat henkilöt, erityisesti nuoret ja ikääntyneet, ovat voineet tutustua työelämään, tukityöllistyä sekä osallistua tuettuun vapaaehtoistoimintaan.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen organisointi Rovaniemen kaupungissa 2023

Lain sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä § 6 mukaisesti kunnan eri toimialojen on tehtävä yhteistyötä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi ja nimettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutaho. Rovaniemen kaupungin 1.9.2023 alkaen voimassaolevan hallintosäännön mukaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutahot on määritelty seuraavasti:

§ 24 Kaupunginjohtaja

Kaupunginjohtajan erityisenä tehtävänä on vastata:

- kaupungin elinvoiman ja kuntalaisten hyvinvoinnin edistämisestä;
- kaupunkistrategian ja toteuttamisohjelmien täytäntöönpanon ohjauksesta.

§ 28 Kaupunginhallituksen tehtävät ja toimivalta

Kaupunginhallitus vastaa

- kaupungin elinvoiman ja asukkaiden hyvinvoinnin edistämisen strategisesta ohjauksesta kaupunkistrategian mukaisesti;
- hyvinvointikertomuksen valmistelusta sekä
- hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen strategisten linjausten yhteensovittamisesta ja seurannasta koko kaupunkikonsernin osalta ja niiden raportoinnista kaupunginvaltuustolle.

§ 37 Hyvinvointilautakunnan tehtävät ja toimivalta

Hyvinvointilautakunta vastaa vapaa-ajan palveluiden järjestämisestä. Lautakunnan alaisuudessa toimii sivistys- ja hyvinvointipalvelujen toimiala. Lautakunta seuraa ja arvioi palvelujen vaikuttavuutta ja varaa asukkaille ja käyttäjille mahdollisuuden osallistua palveluiden suunnitteluun ja kehittämiseen.

Hyvinvointilautakunta vastaa:

- muista hyvinvointipalveluista ja vapaa-ajan palveluista, jotka on erikseen päätetty tai laissa säädetty kunnan järjestämisvastuulle sekä
- kotouttamisohjelmatyöstä ja toimii ehkäisevään päihdetyöhön liittyvissä asioissa vastaavana toimielimenä (1.9.2023 alkaen). 1.9.2023 asti ehkäisevän päihdetyön vastaavana toimielimenä toimi kaupunginhallitus ja se vastasi myös kotouttamisohjelmatyöstä.

§ 38 Sivistyslautakunnan tehtävät ja toimivalta

Sivistyslautakunta vastaa sivistyspalveluiden järjestämisestä. Lautakunnan alaisuudessa toimii sivistys- ja hyvinvointipalvelut – toimiala. Lautakunta johtaa ja kehittää sivistyspalveluiden tuottamista kaupunkistrategiassa ja toteuttamisohjelmissa asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Lautakunta seuraa ja arvioi palvelujen vaikuttavuutta ja varaa asukkaille ja käyttäjille mahdollisuuden osallistua palveluiden suunnitteluun ja kehittämiseen.

Lautakunnan tehtäviin kuuluu

- vastata lapsiperheiden ja nuorten palveluiden toimialarajat ylittävästä kehittämisestä;
- osallistua alueellisiin ja valtakunnallisiin lapsi- ja perhepalveluiden ohjelmityön toimeenpanoon.

§ 31 Lautakuntien yleiset tehtävät ja toimivalta

Lautakunta vastaa yhteistyöstä hyvinvointialueen kanssa kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyöstä ja tehtävän yksityiskohtaisemmasta organisoinnista lautakunnan tehtäväalueella.

Lisäksi Rovaniemen kaupungissa toimii kaupunginjohtajan viranhaltijapäätöksellä perustettu monitoimijainen hyvinvointiryhmä, jonka yleisenä tarkoituksena on yhteensovittaa ja kehittää palvelualueet sekä toimijat ylittävää yhteistä tiedonkeruuta, toimintatapoja ja osaamista kuntalaisten ennalta ehkäisevän hyvinvoinnin, terveyden ja arjen turvallisuuden edistämiseksi kaupungissa. Hyvinvointiryhmän kokoonpano päivitettiin vuoden 2023 aikana vastaamaan uutta organisaatorakennetta ja siihen kutsuttiin eri palvelualueita edustavat jäsenet myös Lapin

hyvinvointialueelta.

Kaupunkistrategia, erillisohjelmat ja suunnitelmat

Kaupunginvaltuuston 23.5.2022 hyväksymässä Rovaniemen kaupunkistrategiassa määriteltiin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteet ja niille tarkemman tason alatavoitteet. Lautakuntakohtaiset hyvinvointitavoitteita tukevat strategiset toimenpiteet, mittarit ja seuranta tapahtuu osana talouden vuosikelloa ja -asiakirjoja. Kaupunkistrategia on ylin toimintaa ohjaava suunnitelma.

Erillisohjelmissa ja suunnitelmissa on kuvattu ja kirjattu konkreettisia tekoja, mittareita ja vastuutahoja, joilla edistetään asukkaiden hyvinvointia tietyn kohderyhmän tai aihealueen kokonaisuudessa. Ohjelmat voivat edistää ja läpileikata useaa hyvinvointitavoitetta. Vuonna 2023 voimassa olleet hyvinvointia ja terveyttä edistävät ohjelmat:

- Lasten Rovaniemi -lasten, lapsiperheiden ja nuorten hyvinvointisuunnitelma vuoteen 2025. Suunnitelma sisältää kuusi tavoitetta ja näille yhteensä 34 toimenpidettä.
- Rovaniemen kulttuuriohjelma 2021-2025. Kaupunkilaisten ja ammattilaisten avulla syntyivät kulttuuriohjelman visio ja sen toteutumista ohjaavat teemat (5) sekä kulttuurilupaukset, joita on yhteensä kahdeksan.
- Hyvää elämää ikääntyneenä -ikäihmisten hyvinvointiohjelma, joka sisältää viisi tavoitetta ja niille toimenpiteet (48kpl).
- Kotouttamisohjelma 2023-2025, joka sisältää neljätoista tavoitetta ja näille 24 toimenpidettä.
- Kävelyn ja pyöräilyn kehittämisohjelma
- Liikuntapoliittinen ohjelma Rovaniemi liikkuu.
- Varhaiskasvatussuunnitelma, Esiopetussuunnitelma, Perusopetussuunnitelma ja koulutuspalveluiden toimintasuunnitelma 2020-2025.

Raportin laadinta ja käsittely toimitelmässä

Hyvinvointi- ja turvallisuusraportin laatisesta on vastannut Rovaniemen kaupungin monitoimijainen hyvinvointiryhmä. Lisäksi raporttiin ovat tuottaneet tietoa järjestöjen elämänkaariverkostoissa toimivat yhdistykset. Hyvinvointiryhmässä ovat edustettuna Rovaniemen kaupungin palvelualueet sekä Lapin hyvinvointialueen sosiaali- ja terveyspalvelut nimeämiensä yhteyshenkilöiden kautta.

Hyvinvointi- ja turvallisuusraporttia 2023 on käsitelty seuraavissa toimitelmässä:

24.4.2024 kaupungin johtoryhmä

27.5.2024 § xx kaupunginhallitus

17.6.2024 § xx kaupunginvaltuusto.

Raportti julkaistaan sähköisen hyvinvointikertomuksen verkkosivuilla julkisena asiakirjana kaupunginvaltuuston käsittelyn jälkeen.

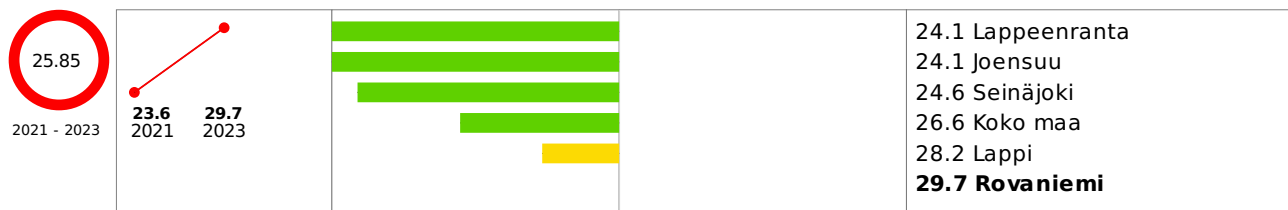
LIITE: Rovaniemeläisten hyvinvoinnin tila vuonna 2023, indikaattoriosio

HYTE-kerroin

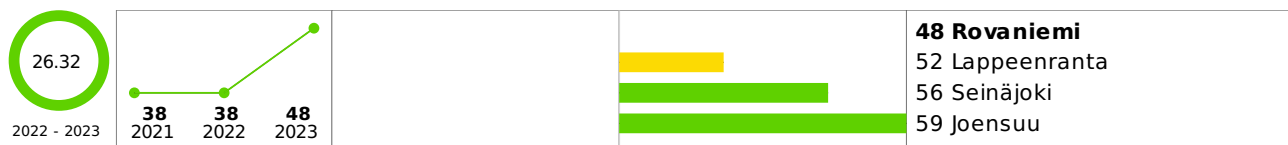
Talous

HYTE-kerroin

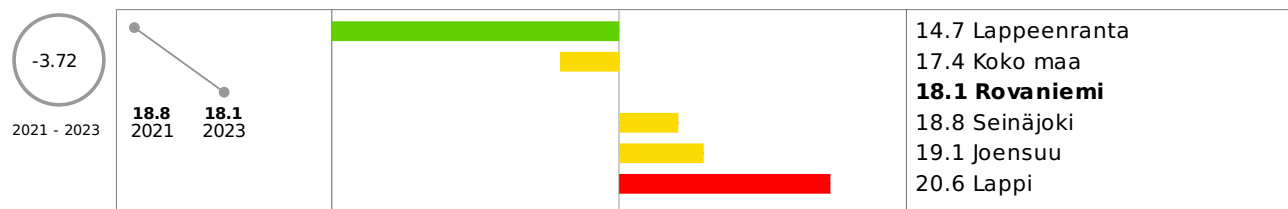
Kokee terveydentilansa keskinertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista

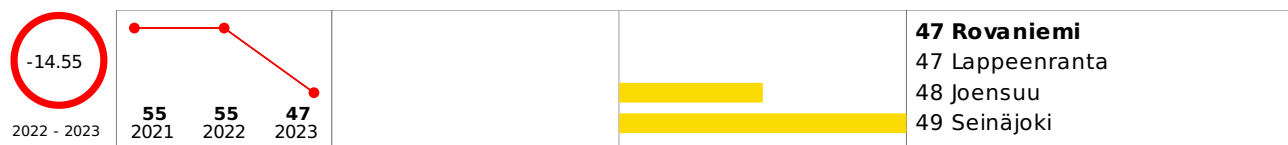
Kokee terveydentilansa keskinertaiseksi tai huonoksi, skaalattu HYTE-indikaattori

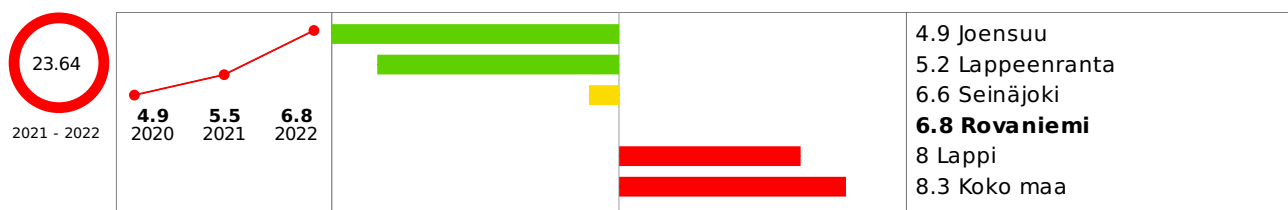
Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista

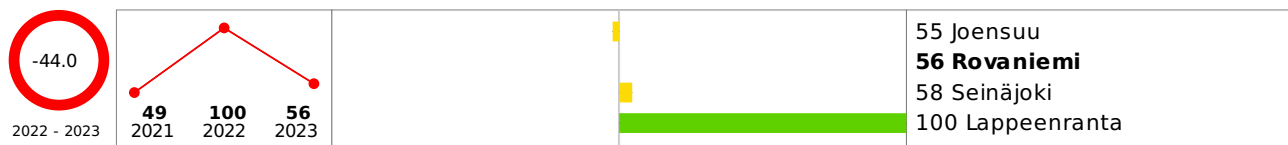
Ylipaino, skaalattu HYTE-indikaattori

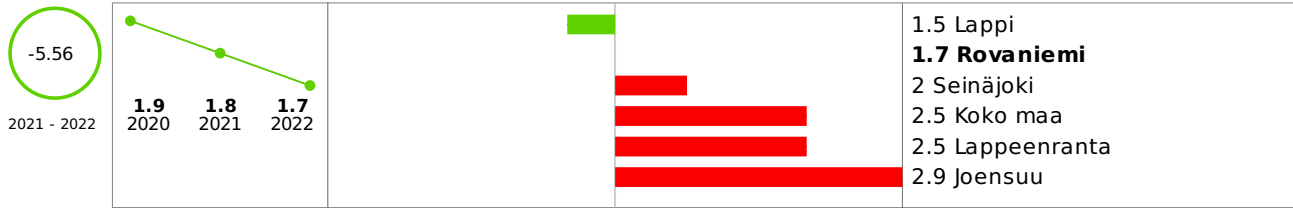
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, skaalattu HYTE-indikaattori

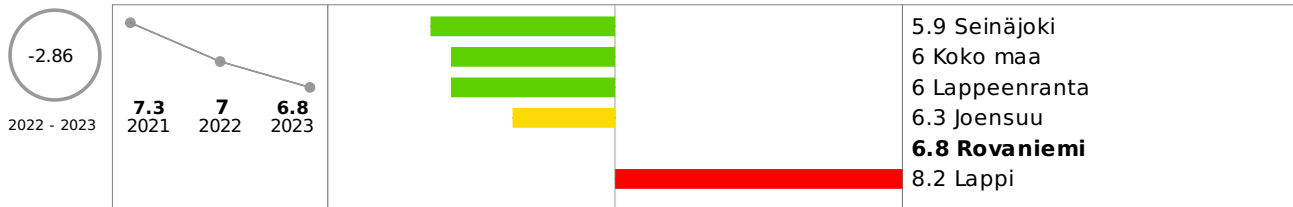
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, skaalattu HYTE-indikaattori

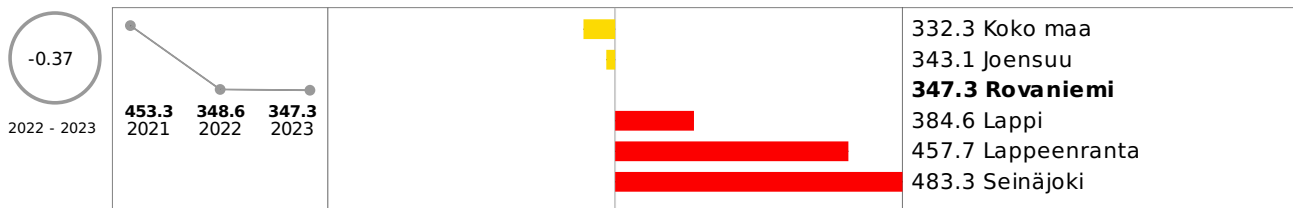
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, skaalattu HYTE-indikaattori

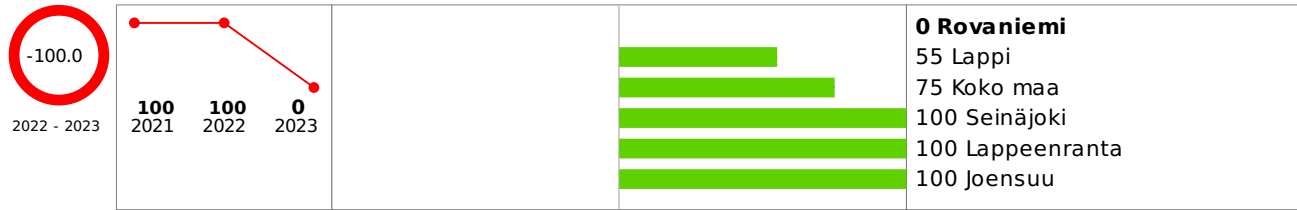
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä

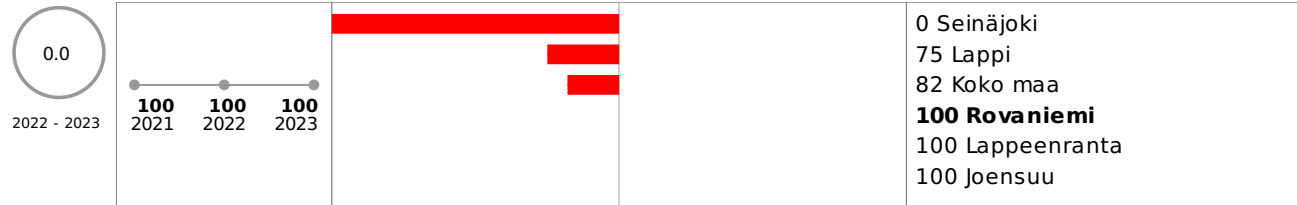
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä, skaalattu HYTE-indikaattori

Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista

Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista

Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen

Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä

Kunnan palveluiden suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja

Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa

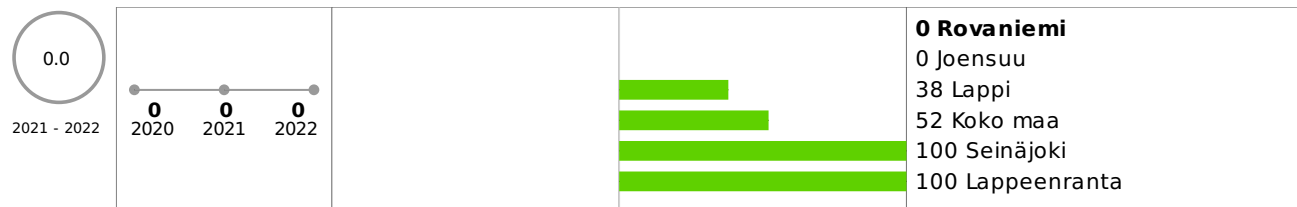
Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen

Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikkumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille

Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toimielinten vaikutusten ennakoarviointiin

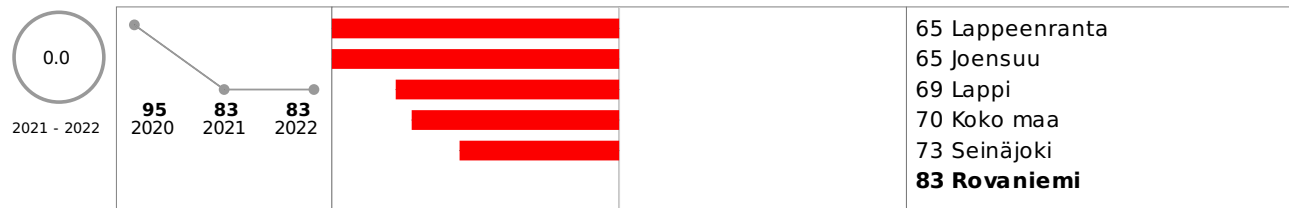
Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poikkihallinnollinen työryhmä

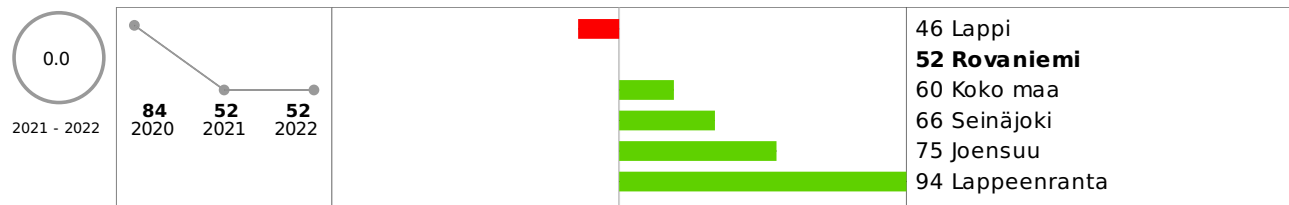
Kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus

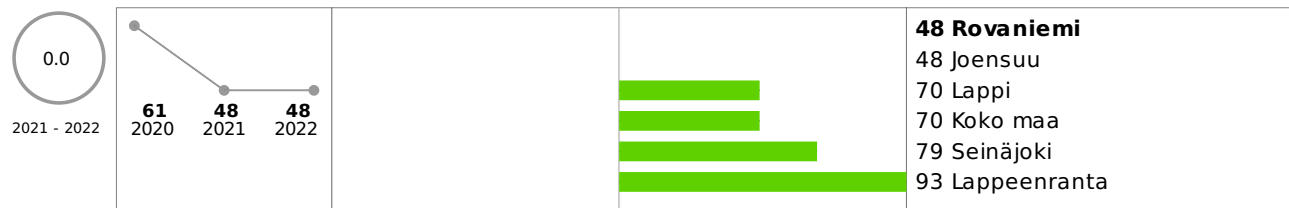
Oppilaiden poissaolojen kokonaismäärää seurataan koko koulussa

Koulussa on pitkät liikuntavälitunnit

Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä

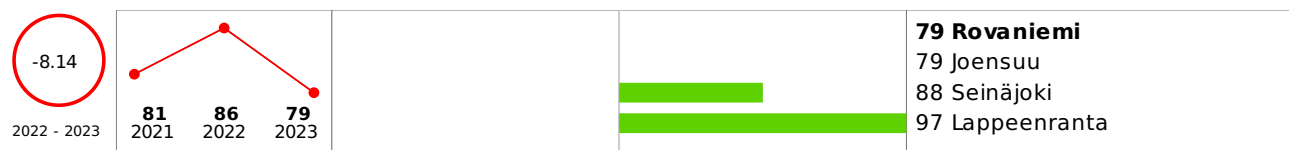
Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä

Tulosindikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin)

Prosessi-indikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin)

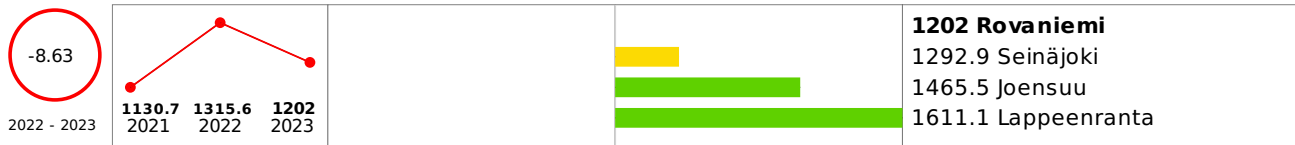
HYTE-kerroin, 0 - 100

HYTE-kerroin euroa / asukas

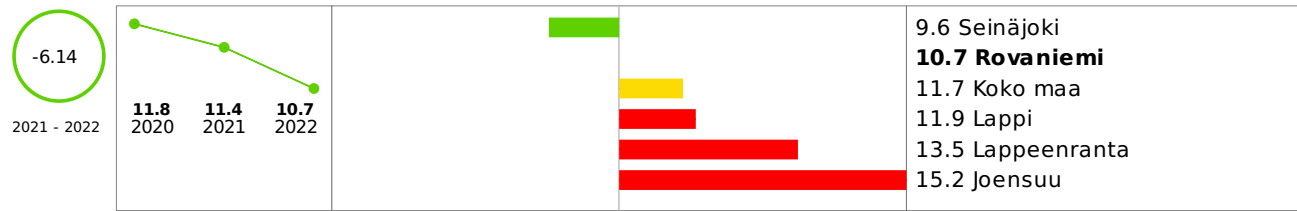
HYTE-kerroin, 1 000 euroa

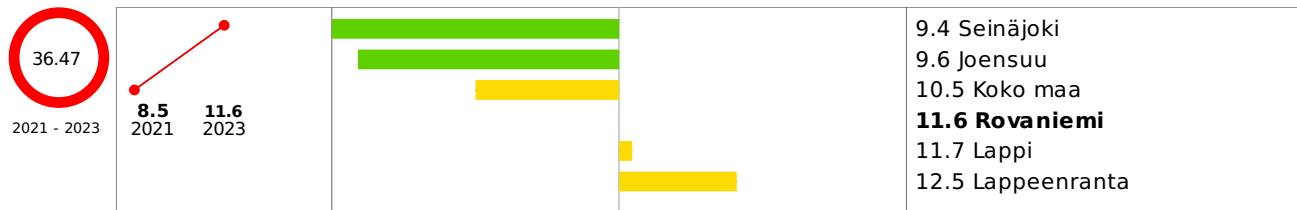
Takaamme lasten ja nuorten turvallisen kasvun

Hyvinvointi

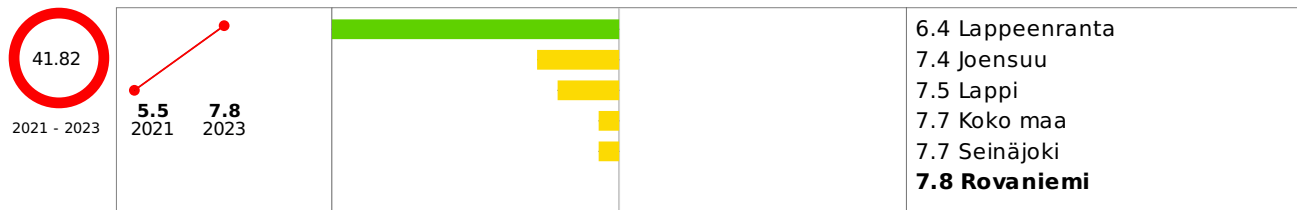
Lasten pienituloisuusaste

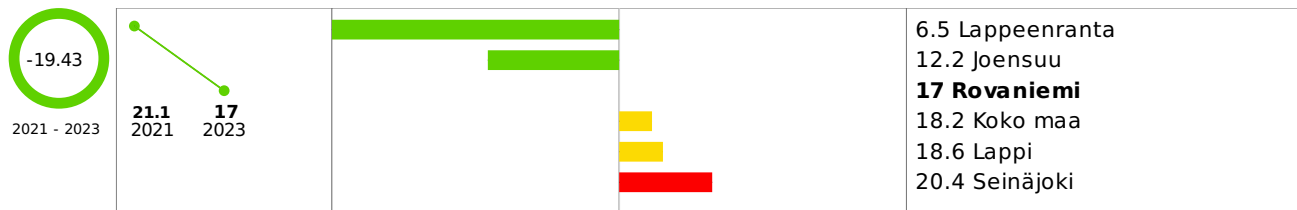
Ei yhtään läheistä ystävää, % 8. ja 9. luokan oppilaista

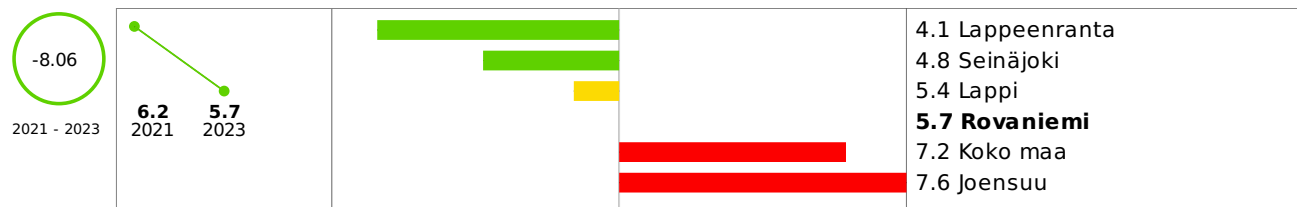
Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiini tuotteiden käyttöä tai rahapelaamista, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

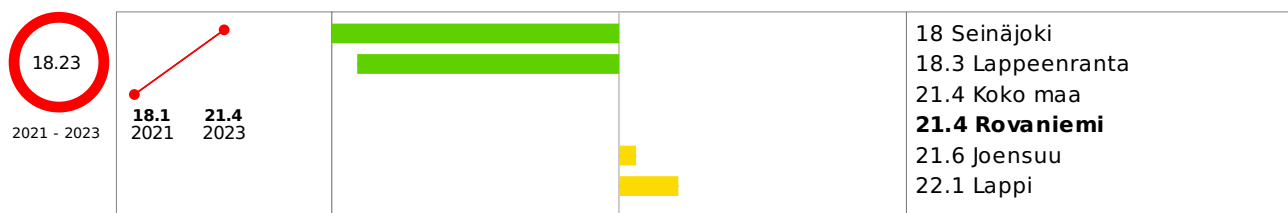
Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiini tuotteiden käyttöä tai rahapelaamista, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

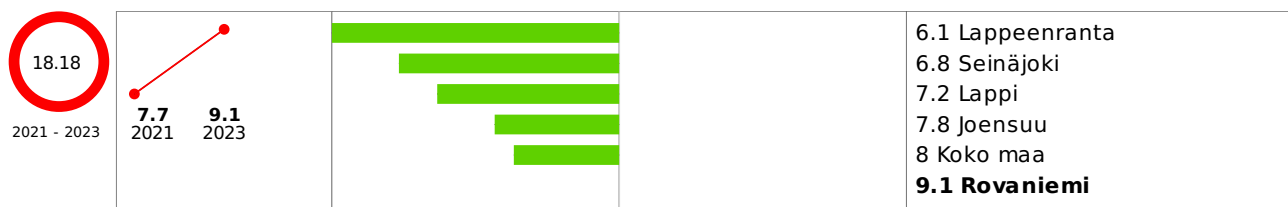
Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiini tuotteiden käyttöä tai rahapelaamista, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

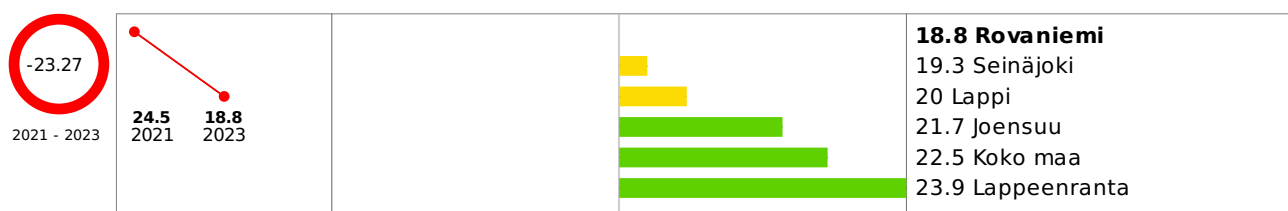
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista

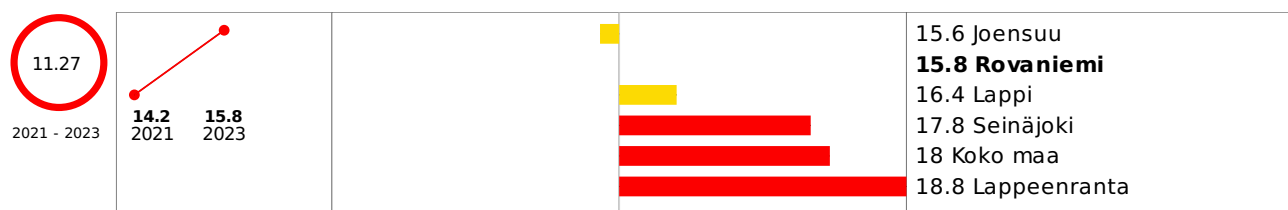
Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % 8. ja 9. luokan oppilaista

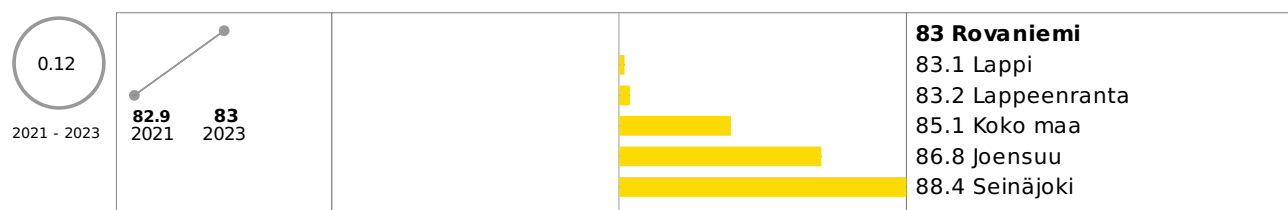
Kokenut vahvaa positiivista mielensterveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

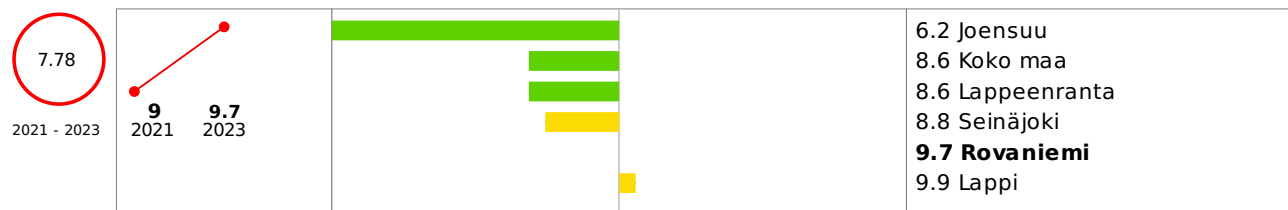
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

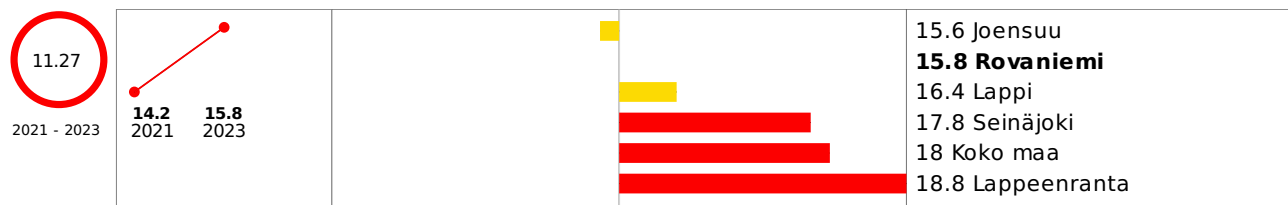
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

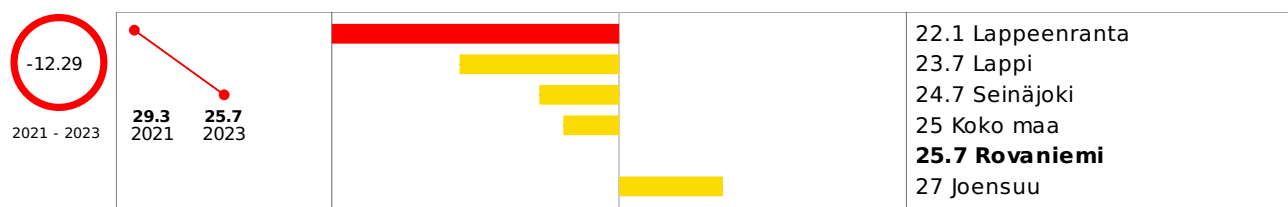
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Depressiolääkkeistä korvausta saaneet 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

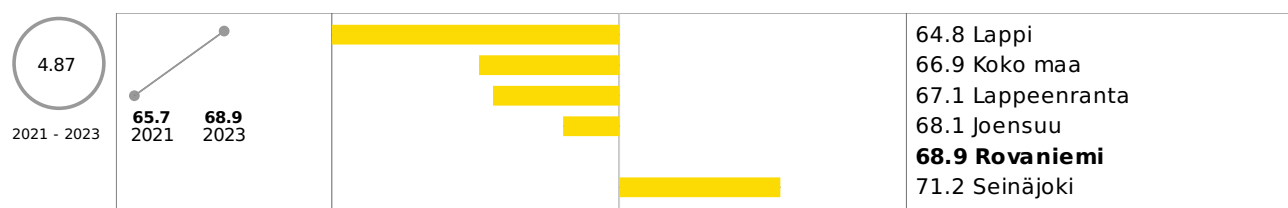
Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

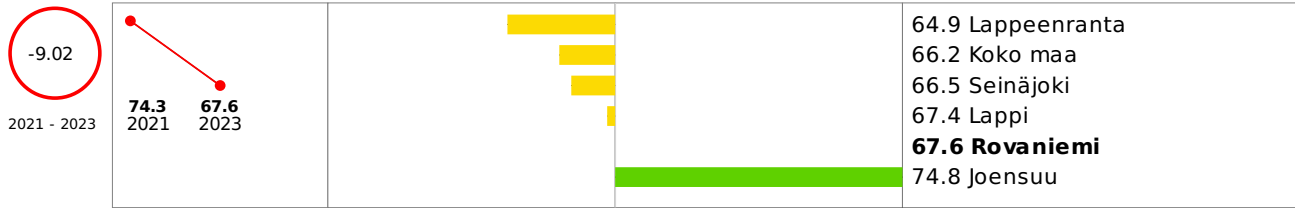
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

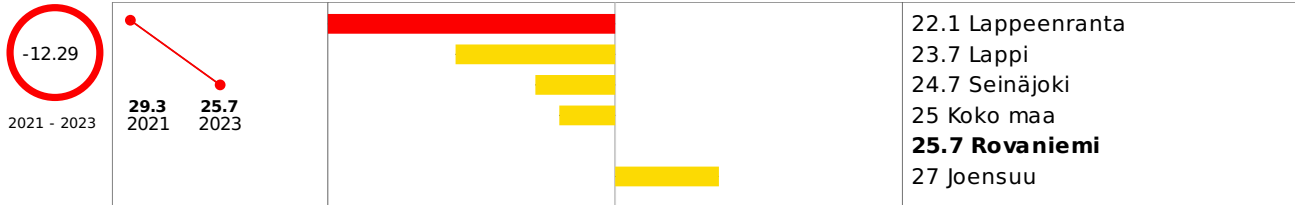
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

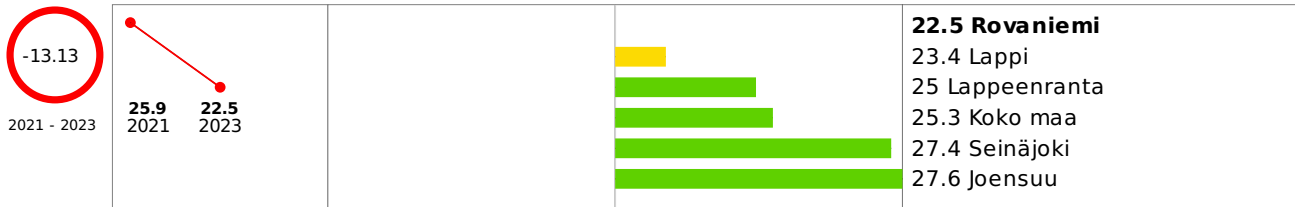
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

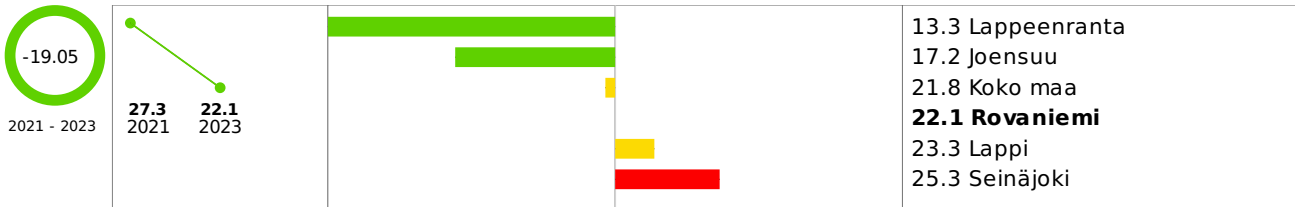
Kokenut vahvaa positiivista mielensterveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

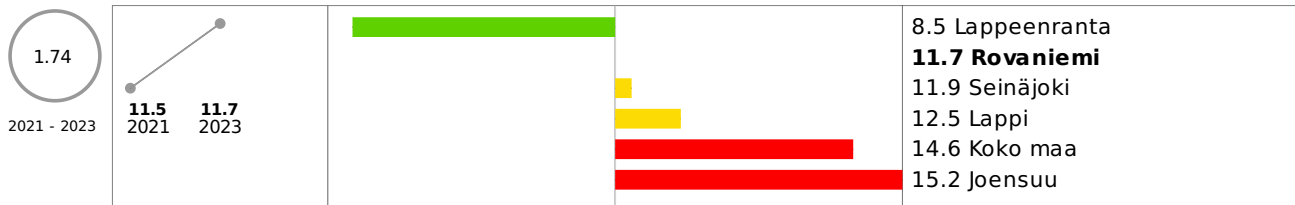
Kokenut vahvaa positiivista mielensterveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

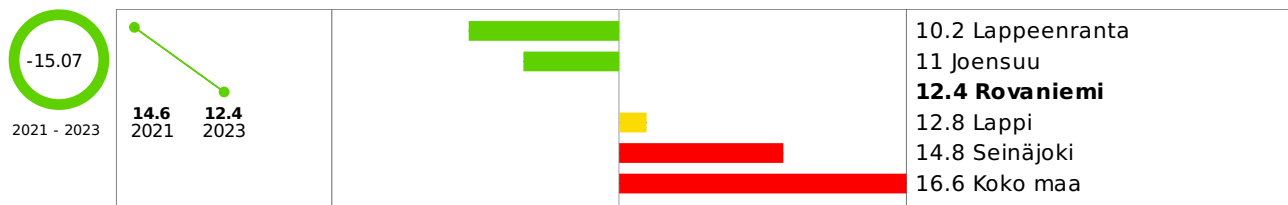
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

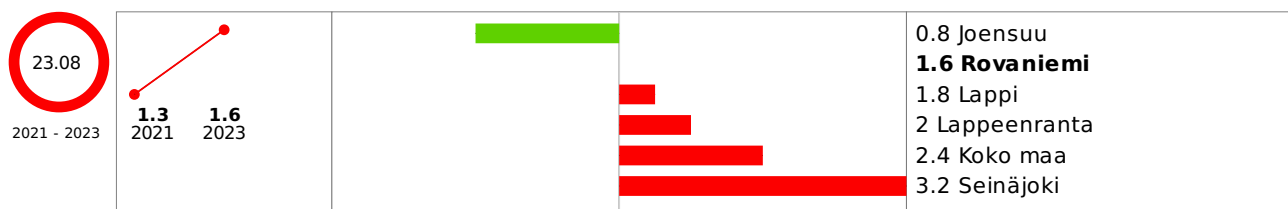
Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

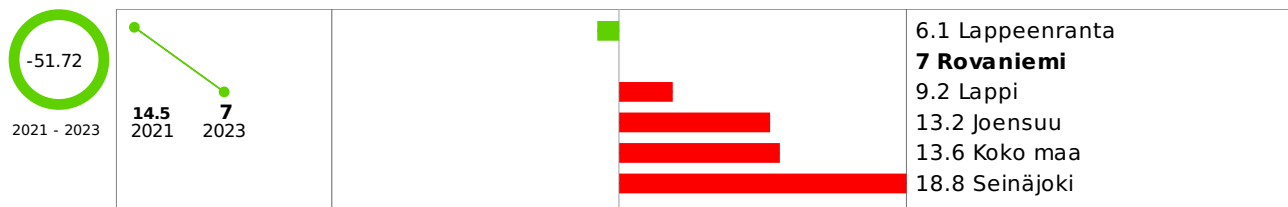
Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

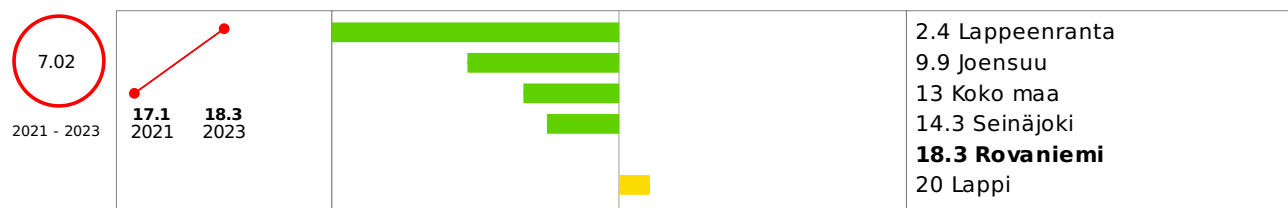
Tupakoi päivittäin, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

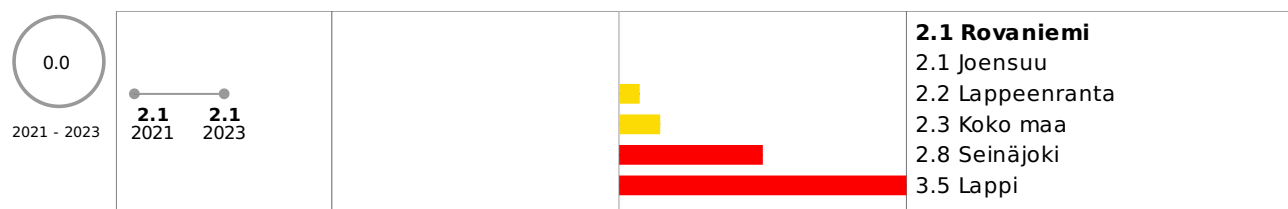
Tupakoi päivittäin, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

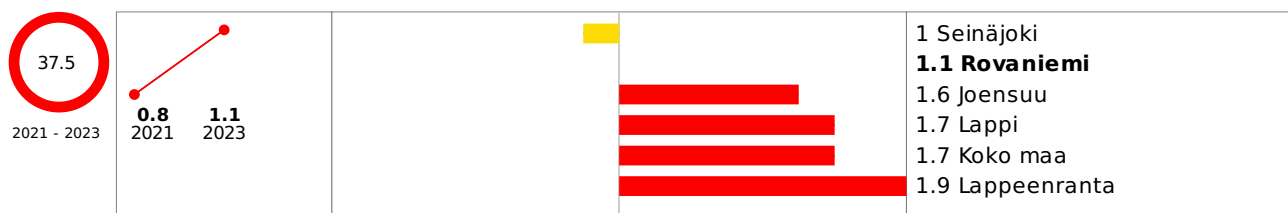
Nuuskaa päivittäin, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

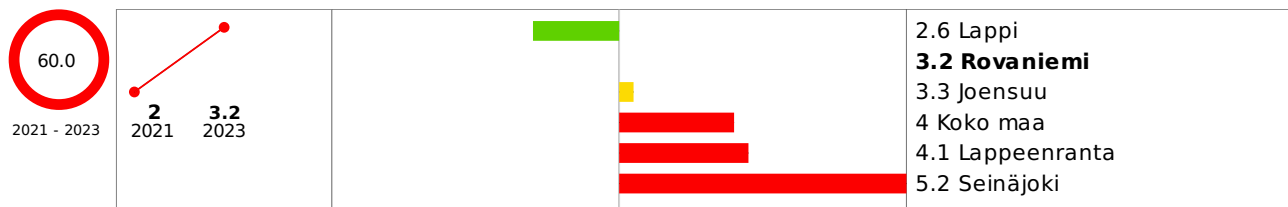
Nuuskaa päivittäin, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

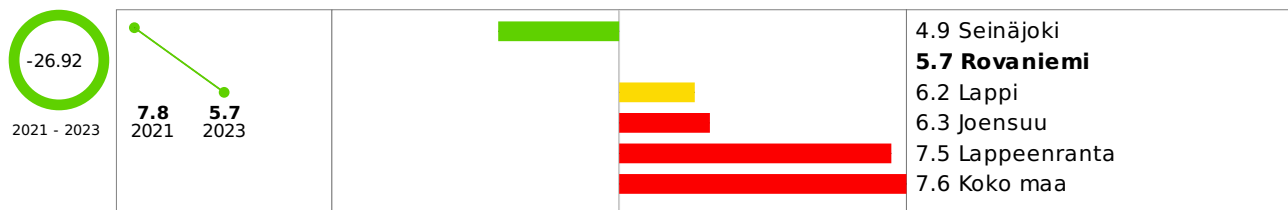
Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2019-)

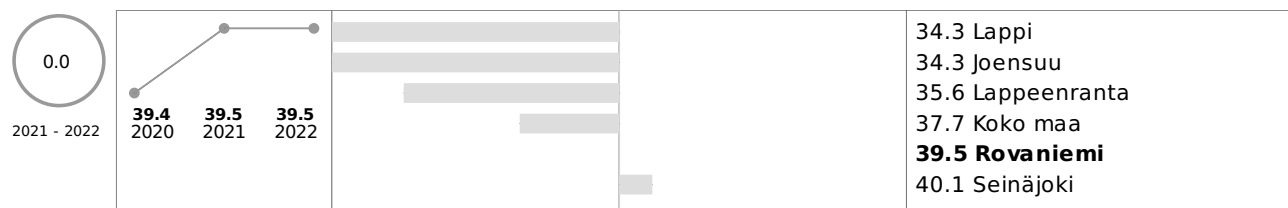

Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2019-)

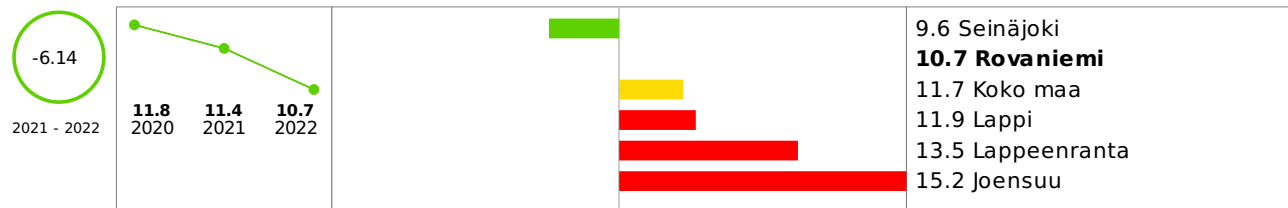

Opiskelu, työ ja toimeentulo

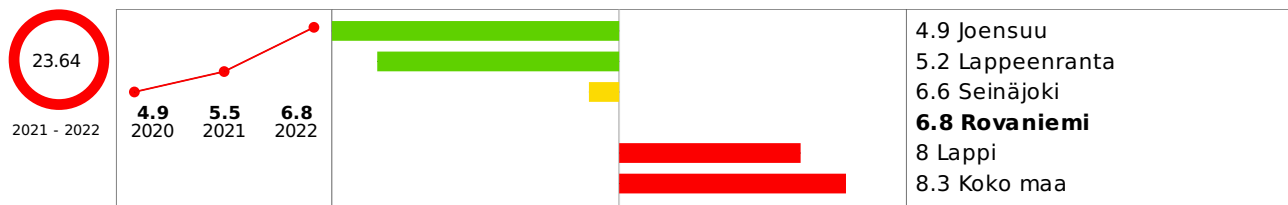
Lapsiperheet, % perheistä

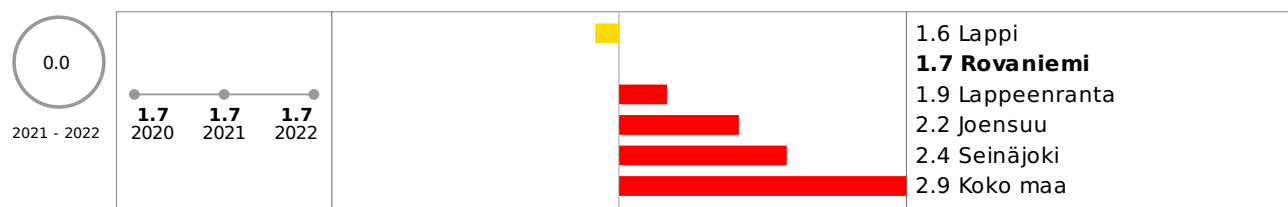
Lasten pienituloisuusaste

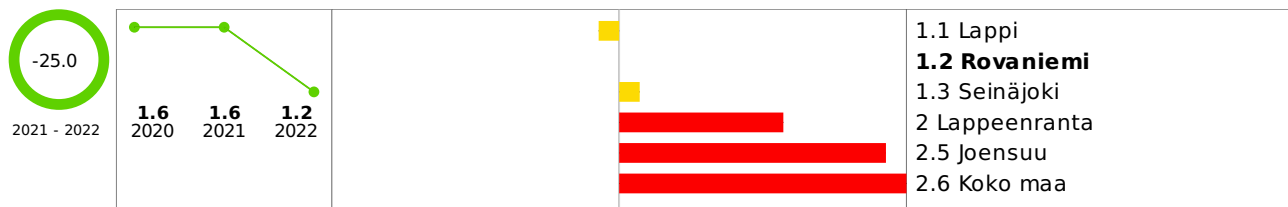
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

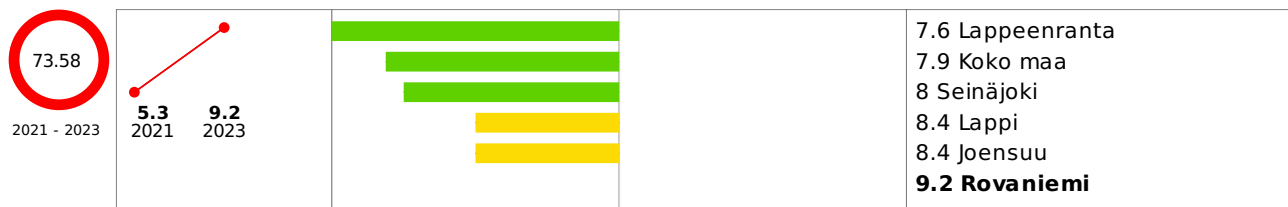

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä

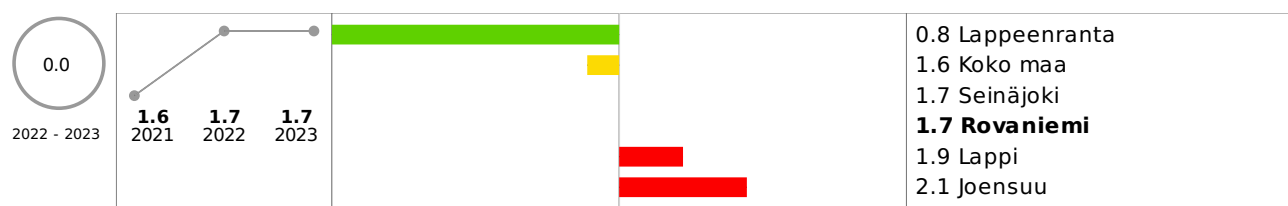

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

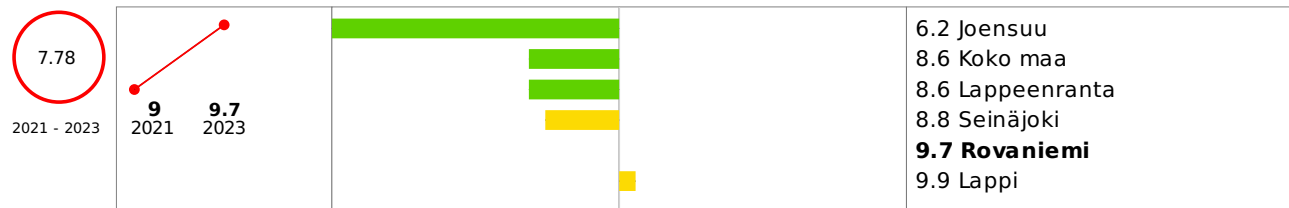
Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0 - 17-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL)

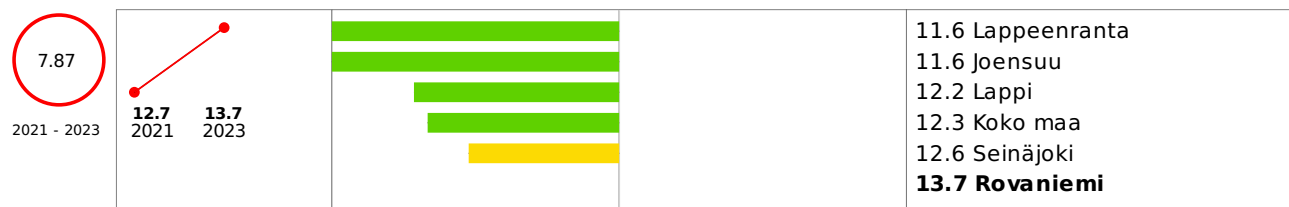
Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

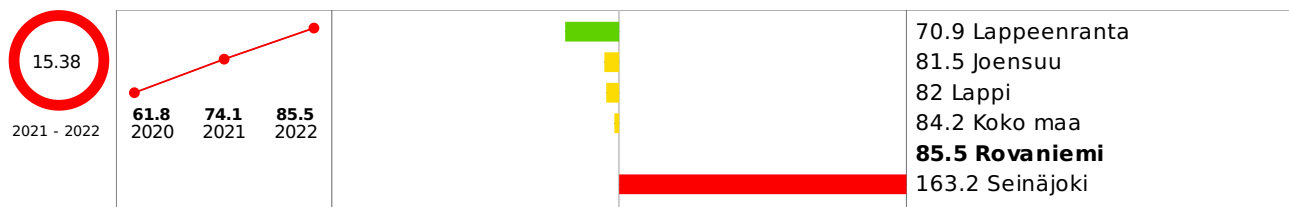
Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2019-)

Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2019-)

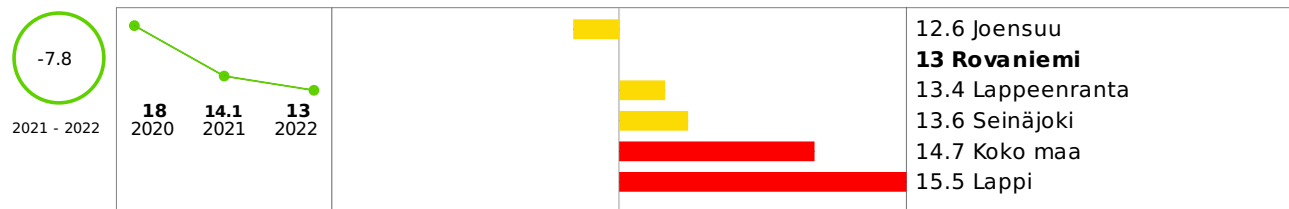
Rikoksista syylliseksi epäillyt 15 - 17-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

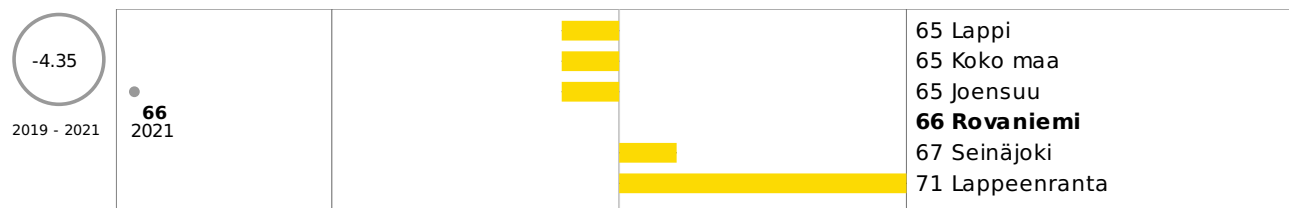
Palvelut

Koulu

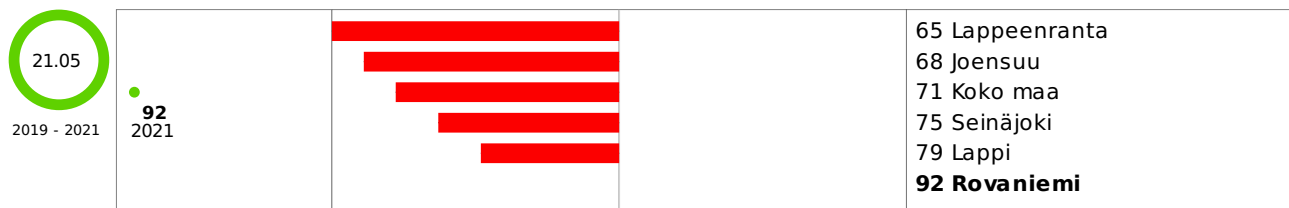
Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisistä

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen peruskouluissa - TEA, pistemäärä

Ehkäisevää päihdetyötä yhteisesti kirjattujen käytäntöjen mukaisesti toteuttavat peruskoulut, % peruskouluista

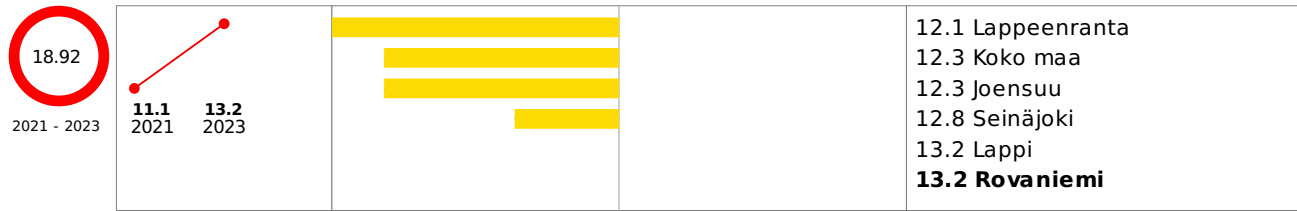

Tuemme yhteisöllisyyden vahvistamista

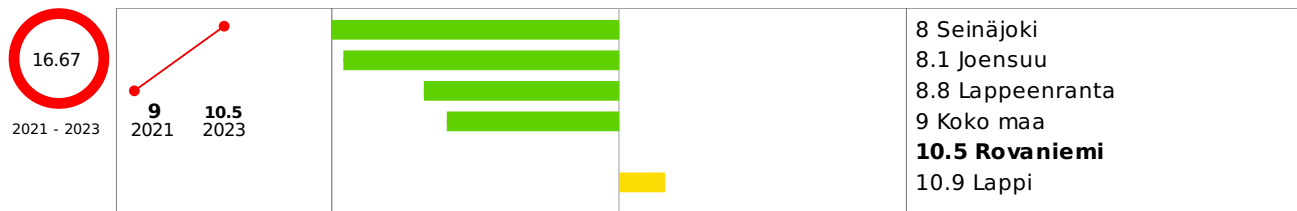
Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

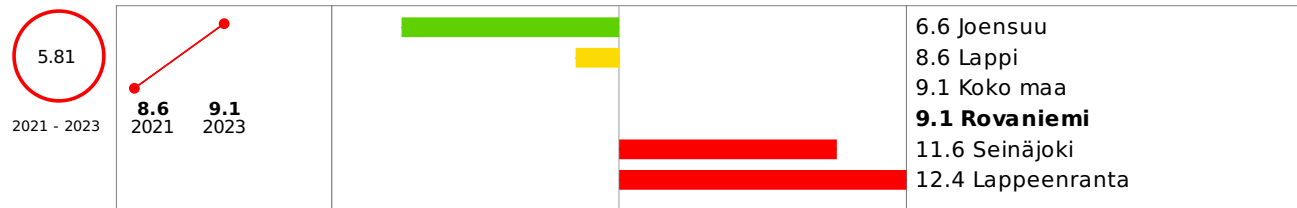
Erittäin heikko osallisuuden kokemus, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Ei yhtään läheistä ystävää, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

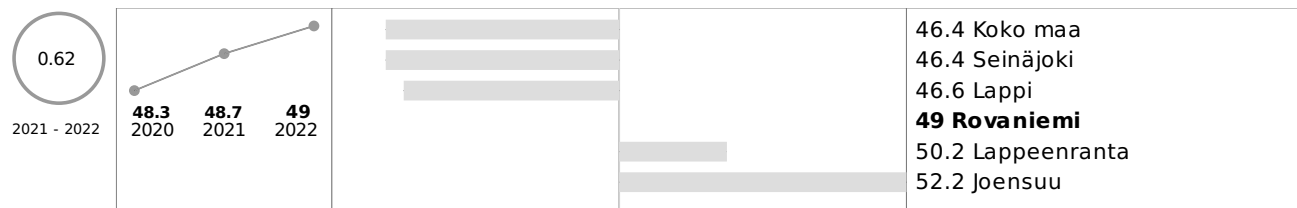

Ei yhtään läheistä ystävää, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

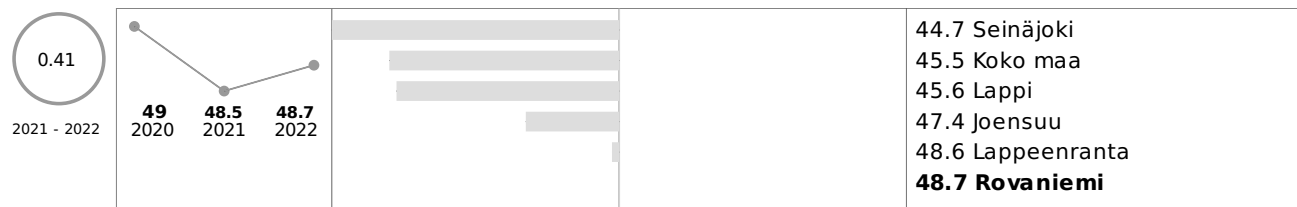

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

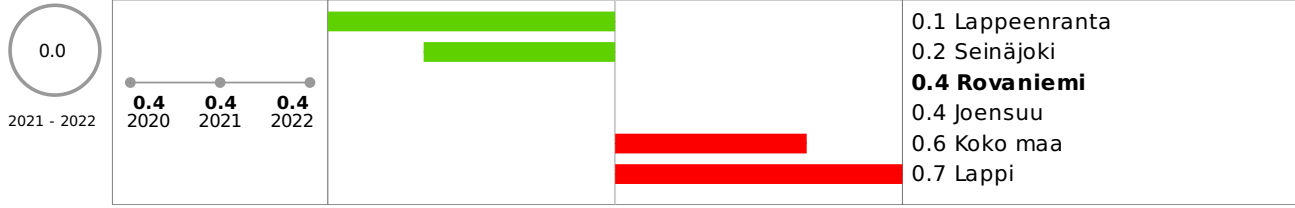
Yhden hengen asuntokunnat, % asuntokunnista

Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä asuntoväestöstä

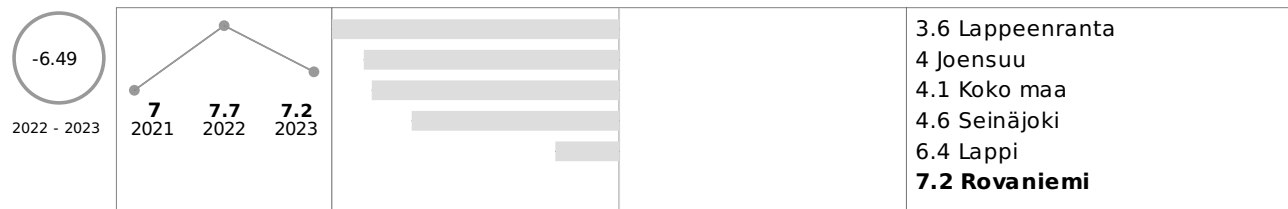
Kodin ulkopuolelle sijoitetut 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL) (-2022)

Palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 18 - 24-vuotiaat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL)

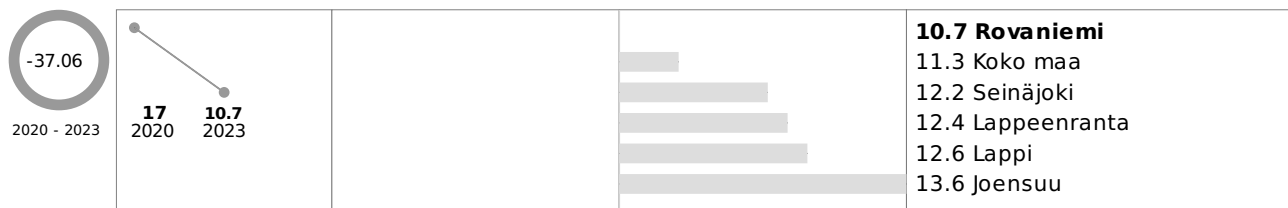

Kavennamme hyvinvointieroja

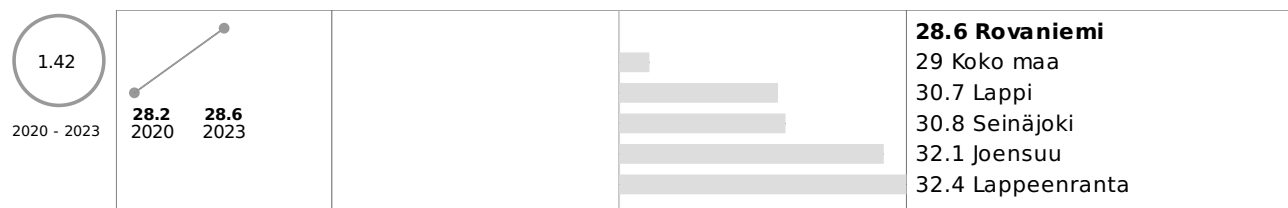
Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

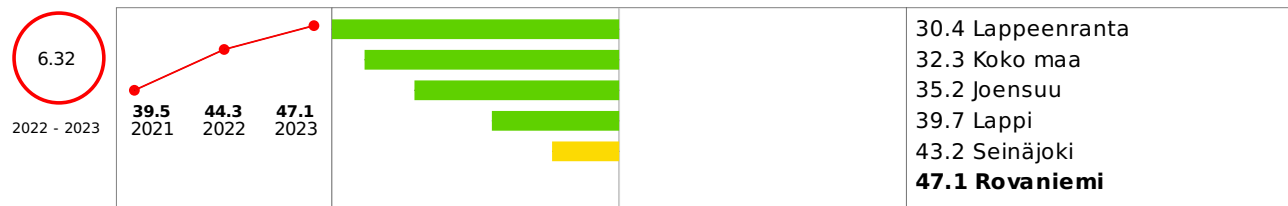
Päivittäin tupakoivien osuus (%), 20 - 64-vuotiaat

Alkoholia liikaa käyttävien osuus (AUDIT-C) (%), 20 - 64-vuotiaat

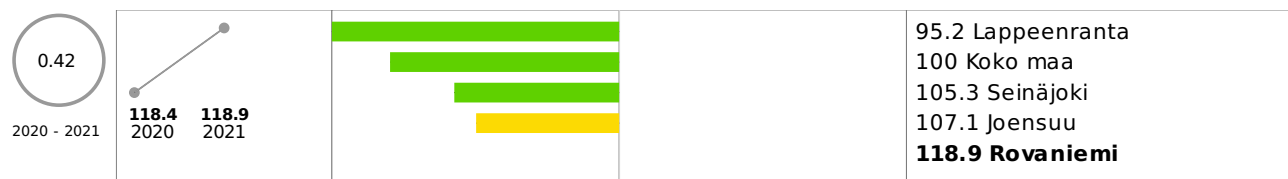

Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

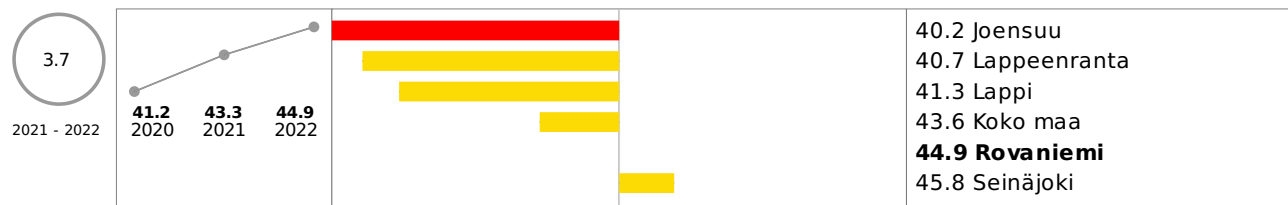

Opiskelu, työ ja toimeentulo

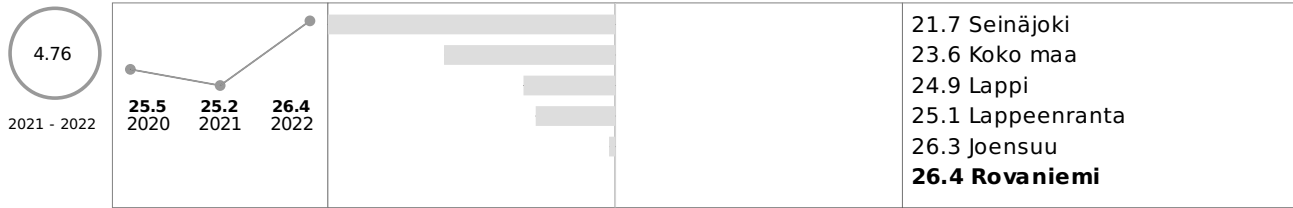
Työkyvyttömyysindeksi, ikävakioitu

Työlliset, % väestöstä

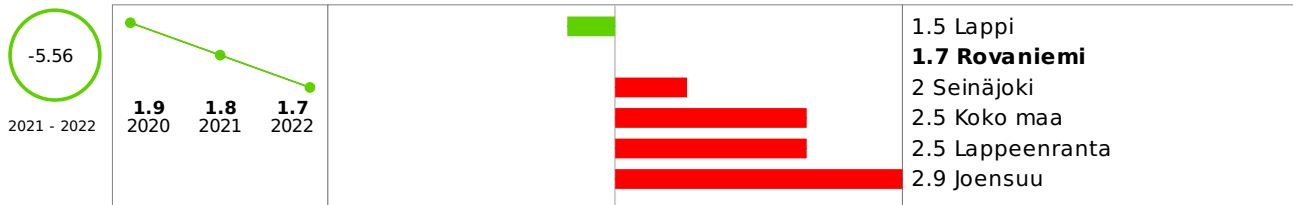
Yhden vanhemman perheet, % lapsiperheistä

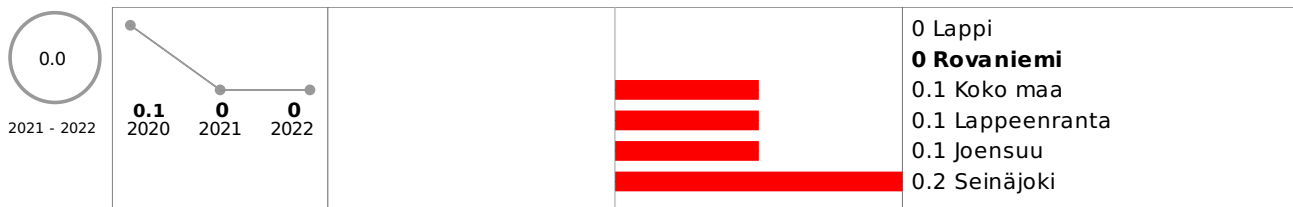
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

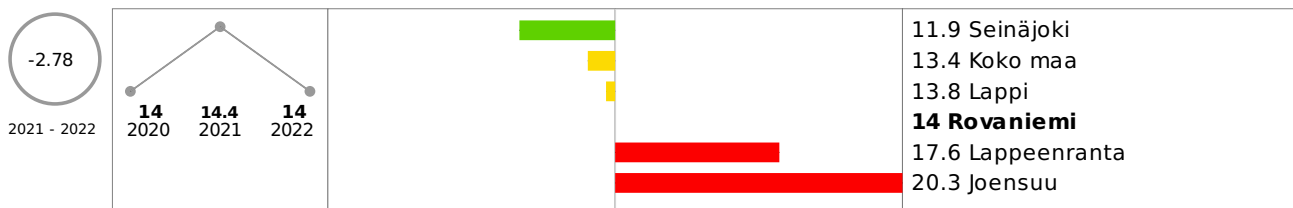
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

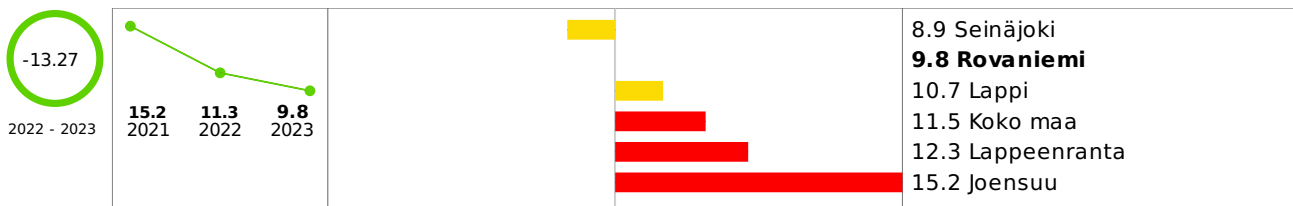
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Kunnan yleinen pienituloisuusaste

Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta

Huono-osaisuus yhteensä

1.68

2021 - 2022

Inhimillinen huono-osaisuus

7.08

2021 - 2022

Huono-osaisuuden sosiaaliset seuraukset

2.08

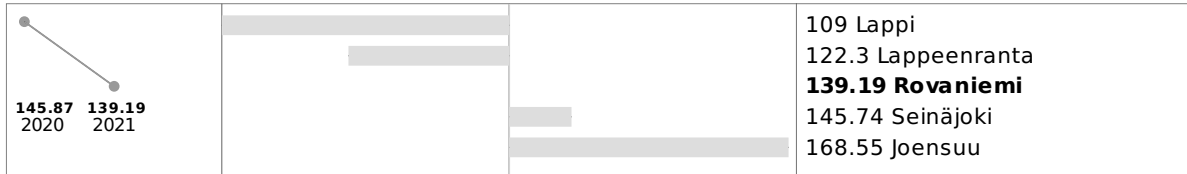
2021 - 2022

Huono-osaisuuden taloudelliset yhteydet

-2.56

2021 - 2022

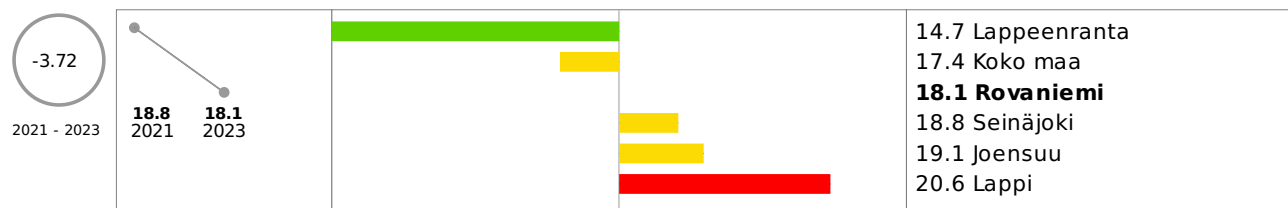

Edistämme terveellisiä elintapoja

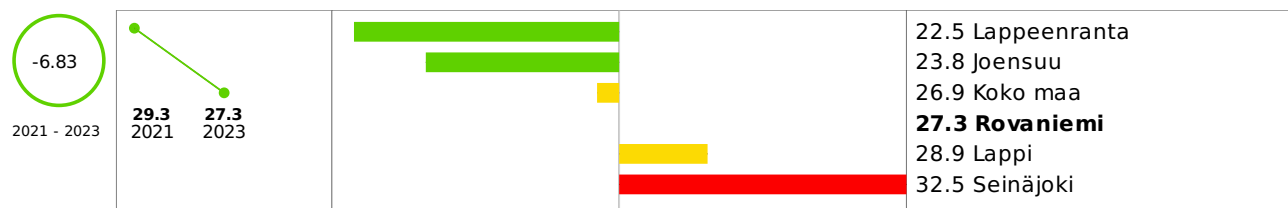
Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

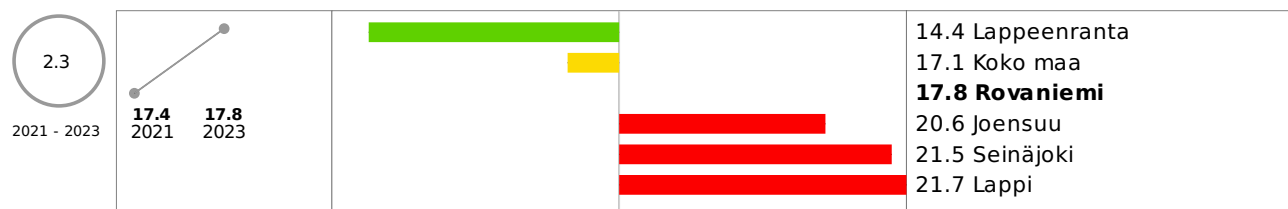
Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista

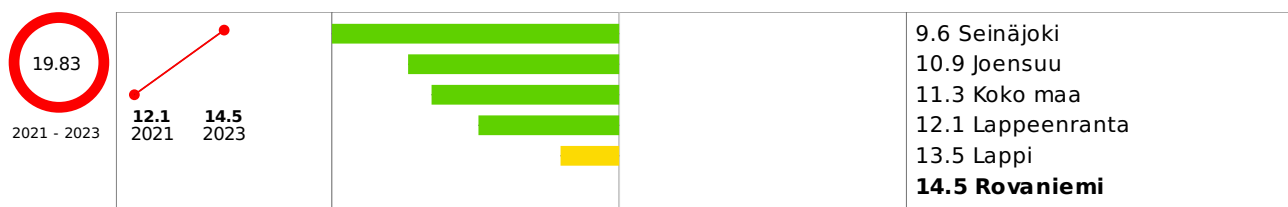
Ylipaino, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

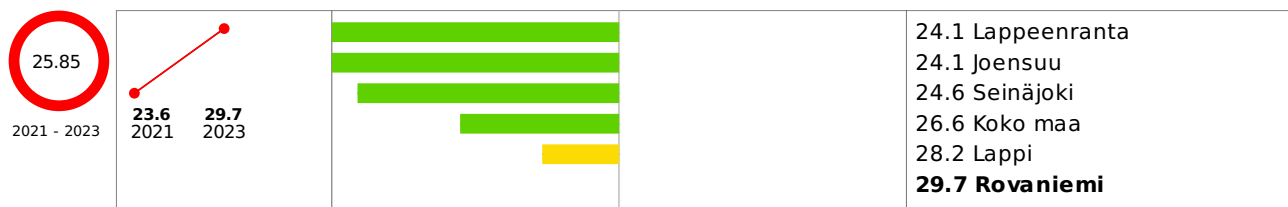
Ylipaino, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

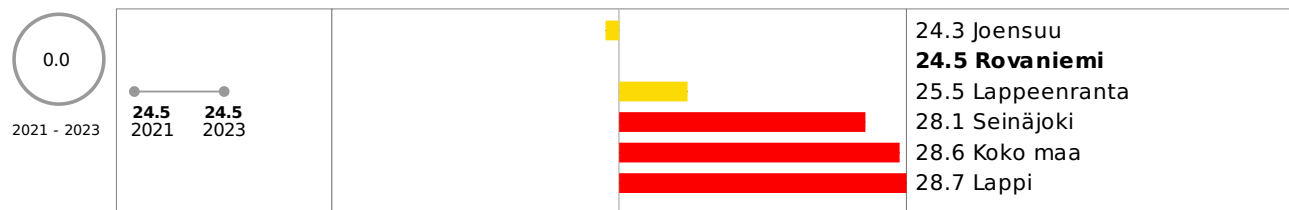
Kokee terveydentilansa keskimertaiseksi tai huonoksi, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

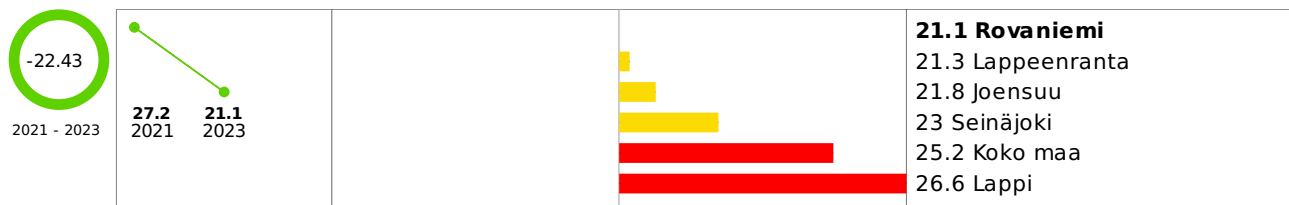
Kokee terveydentilansa keskimertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Kokee terveydentilansa keskinertaiseksi tai huonoksi, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Kokee terveydentilansa keskinertaiseksi tai huonoksi, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

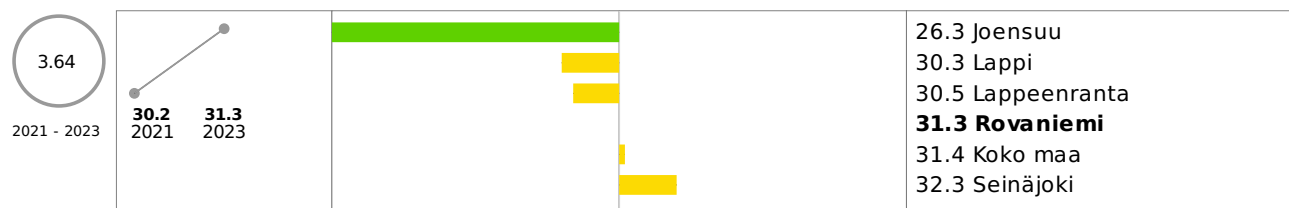
Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista

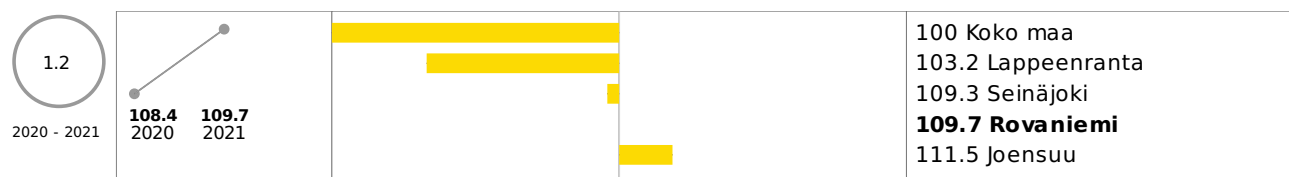
Ei syö koululounasta päivittäin, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

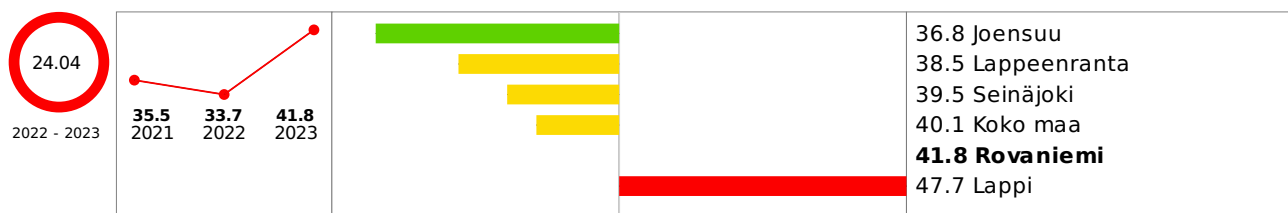
Ei syö koululounasta päivittäin, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

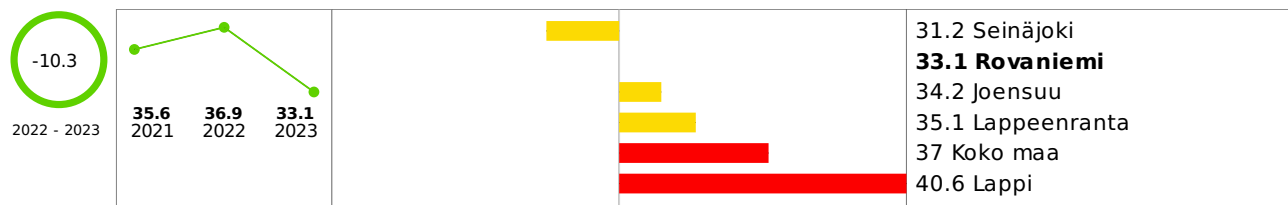
Sairastavuusindeksi, ikävakioitu

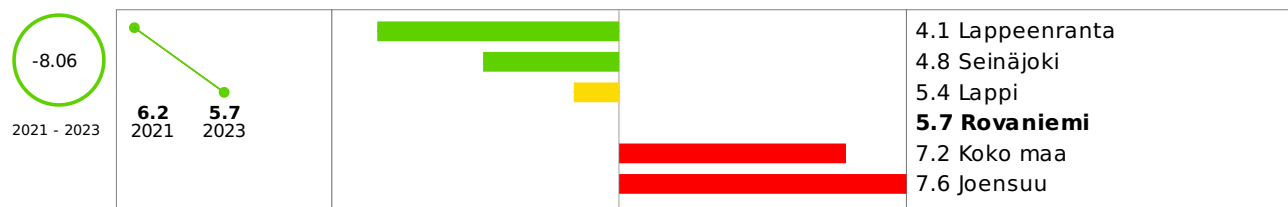
Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 8. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky

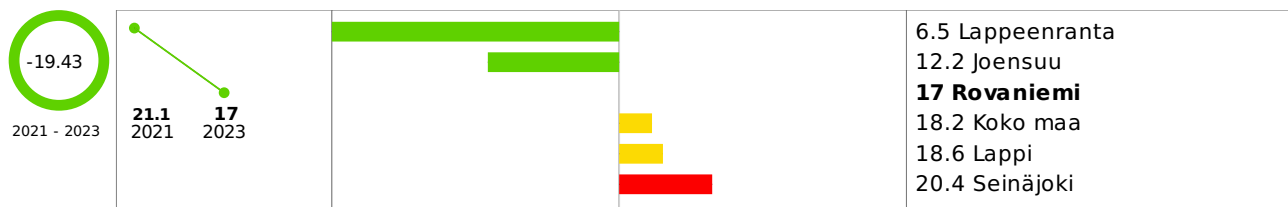
Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 5. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky

Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

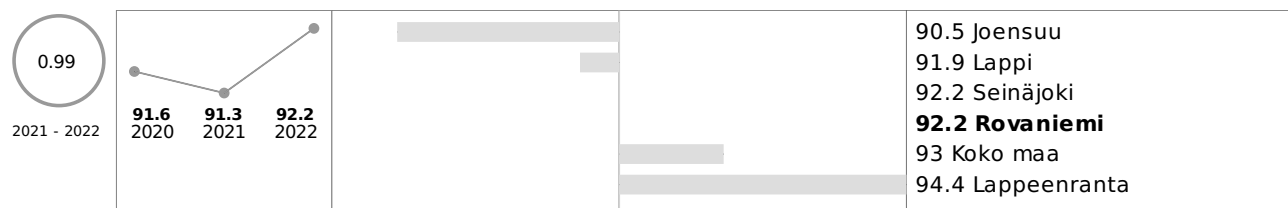

Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

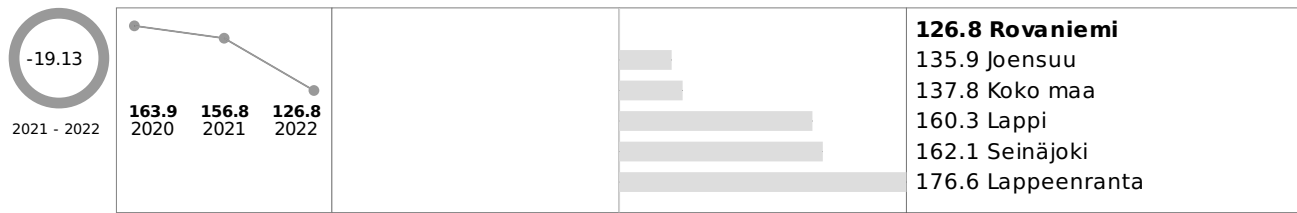
Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä

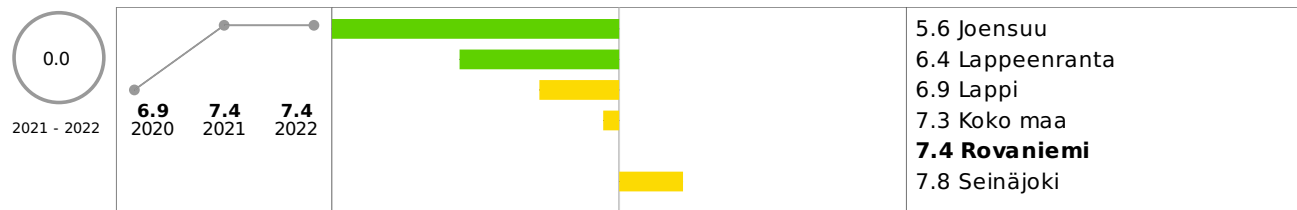
Arjen turvallisuus

Hyvinvointi

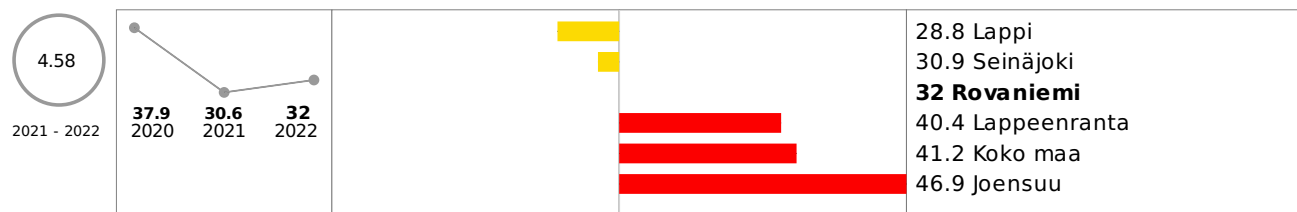
Koti- ja vapaa-ajan tapaturmiin liittyvät hoitajaksot / 10 000 asukasta

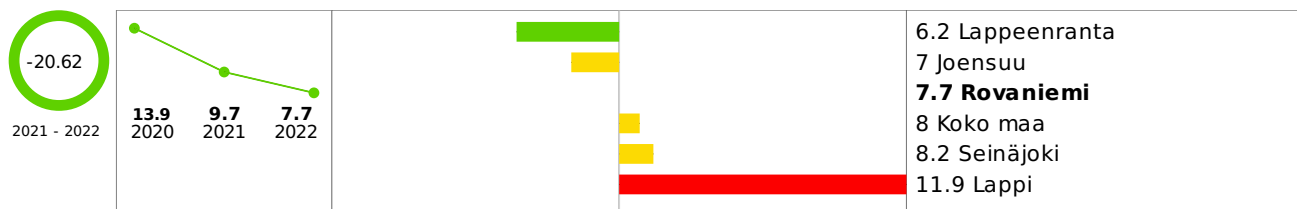
Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta

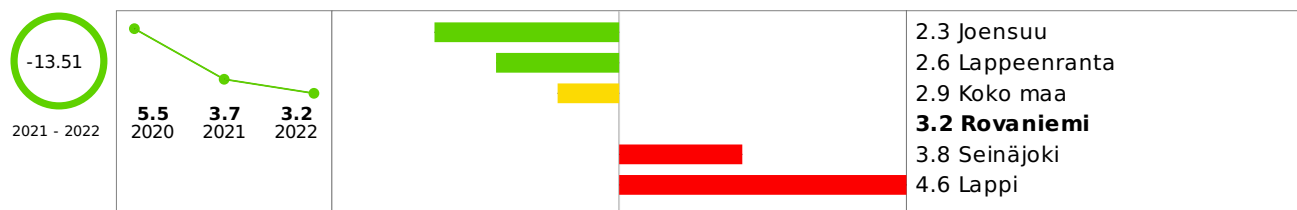
Poliisin tietoon tulleet omaisuusrikokset / 1 000 asukasta

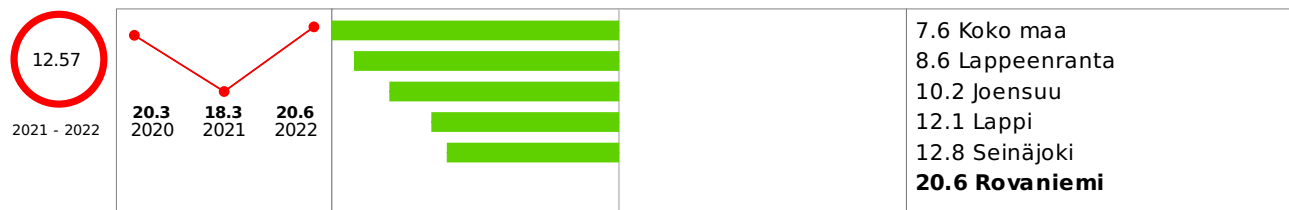
Poliisin tietoon tulleet eräät liikennerikokset / 1 000 asukasta

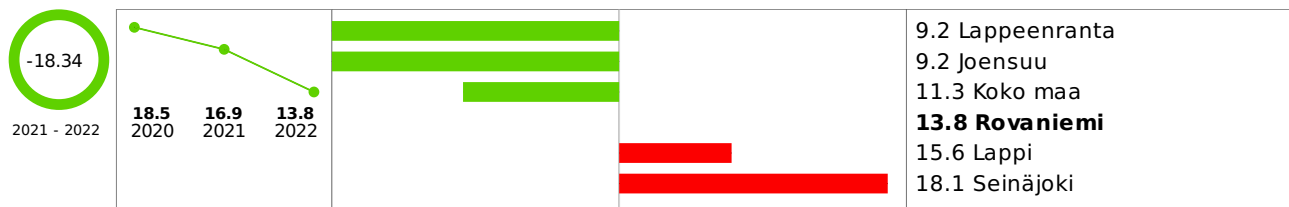
Poliisin tietoon tulleet rattijuopumustapaukset / 1 000 asukasta

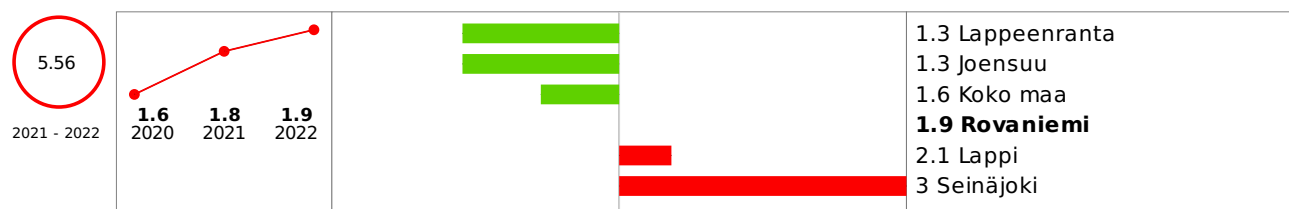
Päihtyneiden säilöönnotot / 1 000 asukasta

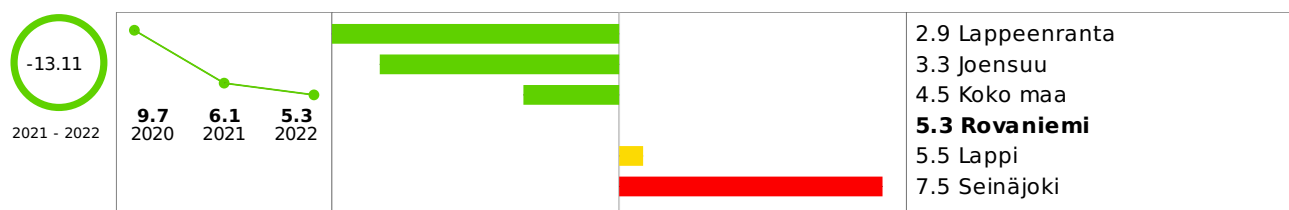
Päihteiden vaikutuksen alaisena tehdystä rikoksista syylliseksi epäilty / 1 000 asukasta

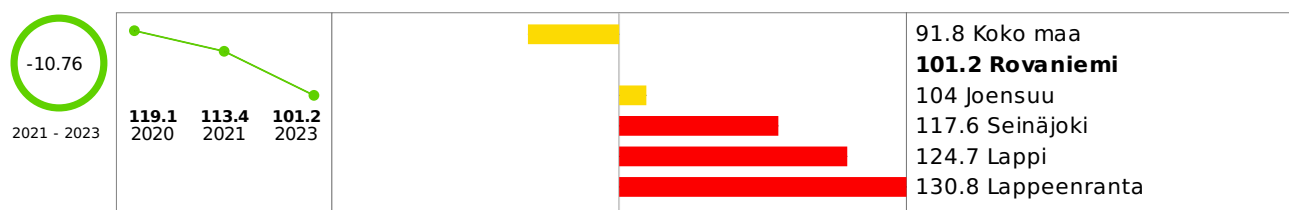
Päihteiden vaikutuksen alaisina tehdystä väkivaltarikoksista syylliseksi epäilty / 1 000 asukasta

Poliisin tietoon tulleet kaikki huumausainerikokset / 1 000 asukasta

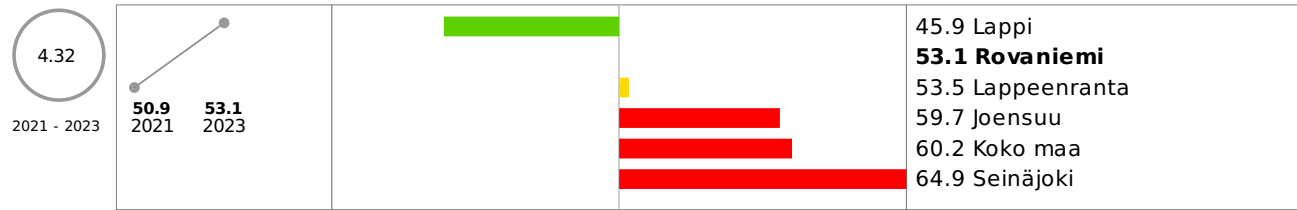
Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat / 10 000 asukasta

Omalla paikkakunnalla helppo hankkia huumeita, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

Omalla paikkakunnalla helppo hankkia huumeita, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

Omalla paikkakunnalla helppo hankkia huumeita, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

